

Journal of Humanities and Social Sciences

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2568) Vol.13 No.1 (Jan - June 2025)

**WAT LOKAVA
SUTHA**

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
PHRANAKHON SI AYUTTHAYA RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2568)

Vol. 13 No. 1 (January – June 2025)

ISSN 2774-0277 [Print]

ISSN 2985-1246 [Online]

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 [มกราคม – มิถุนายน 2568]

วารสารวิชาการ ราย 6 เดือน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่งานค้นคว้าวิจัยและองค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

[กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ]

ศาสตราจารย์ ดร.วิบูลย์ ตระกูลอัน

รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะชันหมาก

รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญา ชุ่มนาเสียว

รองศาสตราจารย์ ดร.รติชัย รททอง

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ศรีบริสุทธิ์สกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กันยารัตน์ เควียะเช่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชัย กุลตวนิช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ แก้วบุญมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิดา สมประจบ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลดาวัลย์ แก้วศรีนวล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพร ภู่งศ์พันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชนา พานิช

มหาวิทยาลัยรังสิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

[บรรณาธิการบริหาร]

รองศาสตราจารย์ ดร.ภาคิน โชติเวทย์ศิลป์

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

[บรรณาธิการประจำฉบับ]

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภกานต์ นานรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

[ประจำกองบรรณาธิการ]

อาจารย์ ดร.ณรงค์ คุ่มมะณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุกัลยา คงประดิษฐ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรางคณา ปัญญาณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อาจารย์ ดร.ชญาพัฒน์ เลิศอำนาจกิจเสรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อาจารย์กุลธีร์ บรรจุแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อาจารย์ภูมินทร์ วาดเขียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อาจารย์ ดร.รวมศักดิ์ เจียมศักดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อาจารย์วราภรณ์ สืบวงศ์สุวรรณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

[พิสูจน์อักษรภาษาไทย]

อาจารย์ ดร.ศิรินันท์ แสงเพชร นาเรือง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

[พิสูจน์อักษรภาษาอังกฤษ]

อาจารย์ศิริวิมล นกทรัพย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

[ออกแบบปก]

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เด่นเดือน เลิศทยากุล ไชยยะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

[จัดรูปเล่ม]

นางสาวกชนิชา ศิริธาดานันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

[สำนักงานวารสาร]

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ถนนปรีดีพนมยงค์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

โทร. 0 3527 6555 ต่อ 4523

โทรสาร. 0 3524 5400

E-mail: husoarujournal@aru.ac.th

เนื้อหาของบทความหรือข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน

กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

[บทบรรณาธิการ]

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันได้ดำเนินการตีพิมพ์เป็นปีที่ 13 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2568 มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์จะได้รับการพิจารณากลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความจากหลากหลายสถาบันอย่างน้อย 3 ท่าน เพื่อให้บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารมีคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการ ซึ่งวารสารฉบับนี้ยังได้รับการรับรองมาตรฐานจาก (Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) ในกลุ่มที่ 2

สำหรับในฉบับนี้มีบทความวิจัยจำนวน 7 เรื่อง ประกอบด้วย (1) บทบาทของการนวดแผนไทยศาสตร์วัดโพธิ์ : การทบทวนวรรณกรรมและแนวทางการพัฒนาในการดูแลสุขภาพ (2) บทบาทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อป้องกันการคอร์รัปชัน (3) การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำซิฟฟอนเค้ก วิชาขนมอบยอดนิยมสำหรับนักเรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศรีวิชัยวิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา (4) แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีของนักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซด (5) การศึกษาสมรรถนะการสื่อสารของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (6) ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ (7) การศึกษาวิเคราะห์จิตตารมณ์ความรุ่งเรืองแห่งกรุงศรีอยุธยา นอกจากนี้ยังมีบทความวิชาการอีก 1 เรื่องคือ ความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาและการบนบานอนุสาวรีย์นายขนมต้ม สนามกีฬา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในนามของกองบรรณาธิการวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ขอขอบคุณผู้ประพันธ์บทความและผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมพิจารณาบทความในฉบับนี้ กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านทุกท่าน

Santann.

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภกานต์ นานรัมย์)

บรรณาธิการประจำฉบับ

[สารบัญ]

บทความวิจัย

บทบาทของการนวดแผนไทยศาสตร์วัดโพธิ์ : การทบทวนวรรณกรรมและแนวทางการพัฒนา
ในการดูแลสุขภาพ

1

ธนิยน์ ญนวงศ์

บทบาทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อป้องกันการคอร์รัปชัน

โสฬสญา จีบสุวรรณ -- รัตพงษ์ สอนสุภาพ

21

การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำซิฟฟอนเค้ก วิชาขนมอบยอดนิยม
สำหรับนักเรียนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น วิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา

ชิตพิชา แก่นทับทิม -- จุฑามาศ พีรพัชระ -- น้อมจิตต์ สุธิบุตร

45

แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานี
ของนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซด

ปณัญดา ทองหวาน -- อภิวัฒน์ วิชัยดิษฐ์ -- พงศ์เสวก เอนกจำนงค์พร

67

การศึกษาสมรรถนะการสื่อสารของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จารุวิทย์ จันทร -- ฤทัย ปัญญาวุธตระกูล

85

ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวต่างชาติ
ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เอกพล วิงวอน -- วีรพล น้อยคล้าย

107

การศึกษาวิเคราะห์คัตววรรณกรรมความรุ่งเรืองแห่งกรุงศรีอยุธยา

รุจิภาส ภูธนัญญฤกัทร

125

บทความวิชาการ

ความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาและการบนบานอนุสาวรีย์นายขนมต้ม
สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ชนินทร์ ผ่องสวัสดิ์

141

หลักเกณฑ์การส่งบทความตีพิมพ์ในวารสาร

155

บทบาทของการนวดแผนไทยศาสตร์วัดโพธิ์ :
การทบทวนวรรณกรรมและแนวทางการพัฒนาในการดูแลสุขภาพ
The Role of Thai Traditional Massage from Wat Pho: A Literature
Review and Development Guidelines for Healthcare

ธัญนันท์ ยันวงศ์* | Thanainan Yonwong

โรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพน ฯ (วัดโพธิ์), ประเทศไทย;

Wat Phra Chetuphon Traditional Medicine School (Wat Pho), Thailand

*Corresponding author email: Sathapon.yonwong@gmail.com

Abstract

This research aims to review the literature on Wat Pho Thai massage, a traditional practice recognized by UNESCO as an Intangible Cultural Heritage of Humanity. The study draws on various sources related to Wat Pho Thai massage, focusing on its therapeutic applications, stimulation of the Sen Sib Line, body balance adjustment, and health promotion based on Thai traditional medicine principles. It also examines massage techniques, pressure application, muscle stretching, and the use of herbs to enhance therapeutic effects.

The review found that Wat Pho Thai massage effectively relieves pain, increases muscle flexibility, and stimulates blood circulation, making it suitable for alleviating muscle aches, back pain, and headaches. Additionally, it aids in stress reduction and mental health improvement through relaxation achieved by pressure and stretching techniques. The findings suggest that this massage offers a natural, drug-free alternative treatment, aligning with the growing trend toward natural health care practices.

Furthermore, the research presents recommendations for developing training curricula to meet international standards and supports further experimental studies to confirm the therapeutic efficacy of Wat Pho Thai massage for health and well-being, ensuring its value is preserved and passed on to future generations.

Keywords: Wat Pho Thai Massage, Sen Sib Line, Healthcare

Received: January 14, 2025 **Revised:** March 10, 2025 **Accepted:** April 29, 2025

<https://doi.org/10.14456/husoaru.2025.1>

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการนวดแผนไทยวัดโพธิ์ ซึ่งเป็นศาสตร์ดั้งเดิมที่ได้รับการยอมรับจากยูเนสโกในฐานะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ โดยศึกษาแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนวดแผนไทยวัดโพธิ์ เน้นการใช้งานเชิงบำบัด การกระตุ้นเส้นประสาทสืบ การปรับสมดุลร่างกาย และการส่งเสริมสุขภาพตามแนวคิดแพทย์แผนไทย รวมถึงวิธีการนวด เทคนิคการกด การยืดกล้ามเนื้อ และการใช้สมุนไพรเพื่อเสริมการรักษา จากการศึกษาพบว่า การนวดแผนไทยวัดโพธิ์มีประสิทธิภาพในการบรรเทาปวด เพิ่มความยืดหยุ่นกล้ามเนื้อ และกระตุ้นการไหลเวียนเลือด ซึ่งเหมาะสำหรับการรักษาอาการปวดเมื่อยหลังและศีรษะ นอกจากนี้ยังช่วยลดความเครียดและส่งเสริมสุขภาพจิตผ่านการผ่อนคลายโดยการกดและยืดกล้ามเนื้อ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการนวดนี้เป็นทางเลือกการรักษาแบบธรรมชาติและไม่ใช้ยา เหมาะสมกับแนวโน้มการดูแลสุขภาพที่กลับสู่วิถีธรรมชาติ นอกจากนี้ การวิจัยยังนำเสนอข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และสนับสนุนการวิจัยเชิงทดลองเพิ่มเติม เพื่อยืนยันประสิทธิผลของการนวดแผนไทยวัดโพธิ์ในด้านการรักษาและการส่งเสริมสุขภาพ ให้ศาสตร์นี้คงคุณค่าและส่งต่อไปยังคนรุ่นต่อไป

คำสำคัญ: การนวดแผนไทยศาสตร์วัดโพธิ์, เส้นประสาทสืบ, การดูแลสุขภาพ

บทนำ

ศาสตร์การนวดแผนไทยเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทยที่ถูกถ่ายทอดผ่านกาลเวลาหลายร้อยปี โดยการนวดแผนไทยไม่ได้เป็นเพียงแค่การบำบัดร่างกายเท่านั้น แต่ยังเป็นส่วนสำคัญของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยในอดีต หลักการและวิธีการนวดถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อช่วยให้ผู้คนสามารถฟื้นฟูสุขภาพจากความเหนื่อยล้า ความเจ็บป่วย หรืออาการบาดเจ็บได้ โดยอาศัยการสัมผัส การกดจุด และการยืดกล้ามเนื้อ รวมถึงการใช้เทคนิคการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อปรับสมดุลของพลังงานในร่างกาย หลักการสำคัญของการนวดแผนไทยอยู่ที่การรักษาแบบองค์รวม ซึ่งหมายความว่า ไม่เพียงแต่รักษาอาการปวดและบาดเจ็บส่วนที่เจ็บปวดในร่างกาย แต่ยังมุ่งเน้นที่การฟื้นฟูและสร้างสมดุลของร่างกาย จิตใจ และพลังงานในร่างกายควบคู่กัน โดยแนวคิดพื้นฐานในแพทย์แผนไทยคือการไหลเวียนของพลังงานผ่านเส้นลมปราณหรือ “เส้นประสาทสืบ” ซึ่งเชื่อกันว่ามีความสำคัญต่อสุขภาพ การนวดตามแนวเส้นนี้ช่วย

กระตุ้นการไหลเวียนของเลือดและพลังงานในร่างกาย และช่วยลดความเครียด (Juntongjin, N., 2019) นอกจากนี้ การนวดแผนไทยยังถูกนำมาใช้ในสถานการณ์ที่ไม่ใช่แค่การรักษา แต่เป็นการส่งเสริมสุขภาพ เช่น การนวดเพื่อป้องกันการเกิดอาการปวดเมื่อยจากการทำงาน หรือการนวดเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายหลังจากการออกกำลังกายหนัก การนวดแผนไทยมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นระบบไหลเวียนเลือด การคลายกล้ามเนื้อ และการขับสารพิษออกจากร่างกาย การนวดช่วยลดความตึงเครียดของกล้ามเนื้อและเส้นประสาท ทำให้ง่ายแก่การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในปัจจุบันการนวดแผนไทยไม่ได้เป็นที่ยอมรับแค่ในประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังได้รับความสนใจจากนานาชาติ เนื่องจากมีประโยชน์ทางการบำบัดและส่งเสริมสุขภาพที่ชัดเจน งานวิจัยหลายฉบับแสดงให้เห็นว่า การนวดแผนไทยช่วยบรรเทาอาการปวด ลดความเมื่อยล้า และช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้ที่ได้รับการนวด นอกจากนี้ การนวดยังช่วยลดความเครียดและสร้างความสมดุลทางจิตใจ ช่วยให้เกิดความผ่อนคลาย การศึกษาพบว่า การนวดช่วยกระตุ้นการหลั่งสารเอ็นดอร์ฟิน ซึ่งเป็นสารเคมีที่ทำให้เกิดความรู้สึกสุขและลดความเครียด (Wongtanasanti, S., Sriton, P., & Kumpai, S., 2020) การนวดแผนไทยยังสามารถนำมาใช้ร่วมกับการรักษาในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบำบัด เช่น การนวดเพื่อฟื้นฟูหลังผ่าตัดหรือหลังจากการรักษาอาการบาดเจ็บ นอกจากนี้ยังมีการนำการนวดแผนไทยไปปรับใช้ในอุตสาหกรรมสุขภาพ เช่น สปาและศูนย์สุขภาพที่มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ซึ่งเป็นการพัฒนาศาสตร์การนวดให้เข้ากับวิถีชีวิตและความต้องการของคนยุคปัจจุบัน

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม หรือที่รู้จักกันในนาม “วัดโพธิ์” ถือเป็นแหล่งกำเนิดของการนวดแผนไทยที่มีชื่อเสียง วัดโพธิ์ได้รับการยกย่องจากองค์การยูเนสโกให้เป็น “มรดกความทรงจำโลก” เนื่องจากเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย รวมถึงการนวดแผนไทย (Chayaput, C., Pothitan, R., & Prasertsuk, R., 2022) โดยเฉพาะการนวดเส้นประธานสิบ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของศาสตร์การนวดที่วัดโพธิ์พัฒนาขึ้นเพื่อปรับสมดุลของร่างกายและรักษาอาการเจ็บปวด (UNESCO., 2011) การนวดเส้นประธานสิบเป็นการนวดตามแนวเส้นลมที่เชื่อว่ามีผลต่อการไหลเวียนของพลังงานในร่างกายและอวัยวะภายใน เมื่อเกิดการอุดตันของเส้นลม อาจทำให้เกิดอาการปวดหรือเจ็บป่วย การนวดตามแนวเส้นประธานสิบจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยบรรเทาอาการปวดเมื่อยและส่งเสริมสุขภาพ (Sirikrai, P., & Sinlapasorn, T., 2020) ในปัจจุบัน การนวดแผนไทยได้รับความนิยมมากขึ้น

ในระดับสากล โดยเฉพาะการนวดแบบวัดโพธิ์ที่มีการนำไปใช้ในสถานประกอบการด้านสุขภาพต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความจำเป็นในการศึกษาทบทวนวรรณกรรมเพื่อสังเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการนวดแผนไทยวัดโพธิ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อส่งเสริมให้ศาสตร์การนวดแผนไทยยังคงเป็นหนึ่งในวิธีการรักษาที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในอนาคต (Chayaput, C., Pothitan, R., & Prasertsuk, R., 2022)

ก่อนหน้านี้มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับผลของการนวดแผนไทยศาสตร์วัดโพธิ์ เช่น งานของ ธนัยนันท์ ยันวศ์ และคณะ (2568) ซึ่งศึกษาผลของการนวดแผนไทยต่อพิสัยการเคลื่อนไหวของหลังส่วนล่างในผู้ป่วยปวดหลังเรื้อรัง ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการนวดสามารถช่วยเพิ่มพิสัยการเคลื่อนไหวและลดอาการปวดได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยดังกล่าวมุ่งเน้นเฉพาะพิสัยการเคลื่อนไหวของหลังโดยไม่ได้ศึกษาถึงกลไกทางสรีรวิทยาที่เกี่ยวข้องกับระบบไหลเวียนโลหิต ระบบประสาท และผลกระทบต่อกล้ามเนื้อ ดังนั้น การศึกษานี้มีเป้าหมายเพื่อขยายขอบเขตของงานวิจัยเดิม โดยมุ่งเน้นไปที่ผลของการนวดวัดโพธิ์ต่อระบบไหลเวียนโลหิต การทำงานของระบบประสาท และกระบวนการคลายกล้ามเนื้อ ซึ่งเป็นประเด็นที่ยังไม่มีการศึกษามาก่อน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ทบทวนแนวทางการนวดจากตำราวัดโพธิ์และประเมินประโยชน์ต่อสุขภาพ ทั้งในด้านการบรรเทาอาการปวดเมื่อย การกระตุ้นการไหลเวียนเลือด และการส่งเสริมสุขภาพโดยรวม รวมถึงการวิเคราะห์แนวทางในการประยุกต์ใช้การนวดในบริบทปัจจุบัน โดยการพิจารณาความสอดคล้องและข้อแตกต่างกับการรักษาและการนวดในปัจจุบัน เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้บริการในยุคปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งเน้นการศึกษาจากตำราและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการนวดแผนไทยศาสตร์วัดโพธิ์ เพื่อนำมาสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการนวด เทคนิคการนวด และผลลัพธ์ทางสุขภาพ

1. รูปแบบการศึกษา การศึกษาวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นวิธีการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการ
 - 1.1 สังเคราะห์องค์ความรู้ด้านศาสตร์การนวดแผนไทยศาสตร์วัดโพธิ์
 - 1.2 ประเมินแนวทางการนวดและเทคนิคการรักษา โดยอ้างอิงจากตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
 - 1.3 วิเคราะห์ผลกระทบต่อสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์การนวด
2. กลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูล กลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้ประกอบด้วยตำราและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์การนวดแผนไทยวัดโพธิ์ ซึ่งรวมถึง
 - 2.1 ตำรานวดแผนไทยศาสตร์วัดโพธิ์ที่ได้รับการยอมรับ
 - 2.2 เอกสารจารึกทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการนวด
 - 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของการนวดแผนไทยต่อสุขภาพ
 - 2.4 บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับประเทศและสากล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1 ตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์การนวดแผนไทยวัดโพธิ์
 - 3.2 งานวิจัยที่เผยแพร่ในวารสารวิชาการและผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
 - 3.3 เอกสารที่มีข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการนวด เทคนิค และผลลัพธ์ต่อสุขภาพ
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 4.1 สืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ได้รับการยอมรับ เช่น ฐานข้อมูลวิชาการ ห้องสมุด และตำราโบราณ
 - 4.2 เลือกเอกสารที่เกี่ยวข้องตามเกณฑ์คัดเลือกที่กำหนด
 - 4.3 ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่ได้รับการยอมรับทางวิชาการ
5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ซึ่งเป็นวิธีการสำคัญในการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและตำรา โดยกระบวนการวิเคราะห์ประกอบด้วย
 - 5.1 การจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ได้แก่ 1) ประวัติและหลักการของศาสตร์การนวดแผนไทยวัดโพธิ์ 2) เทคนิคการนวด (การกดจุด การยืดเส้น การประคบสมุนไพร ฯลฯ) 3) ผลลัพธ์ทางสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการนวด

5.2 การสังเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อสรุปแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสม

5.3 การประเมินความถูกต้องของข้อมูล โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และอ้างอิงตามหลักฐานทางวิชาการ

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิคการนวดไทยวัดโพธิ์

เทคนิคการนวดแผนไทยวัดโพธิ์ เป็นการนวดที่เน้นการกระตุ้นการไหลเวียนโลหิตและระบบน้ำเหลืองเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูร่างกาย คลายกล้ามเนื้อ และปรับสมดุลของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย โดยอาศัยความรู้เรื่องเส้นประธานสิบและการใช้แรงในการกด ยืด ดัด และบีบ เพื่อให้เกิดผลดีต่อสุขภาพ เทคนิคสำคัญประกอบด้วยการกดเส้นประธานสิบ โดยใช้แรงกดจากนิ้วหัวแม่มือ ข้อศอก หรือฝ่ามือ ลงบนเส้นประธานสิบที่เชื่อมโยงกับอวัยวะภายในและระบบต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น การกดบริเวณหลัง ขา และแขน ซึ่งช่วยกระตุ้นการไหลเวียนของเลือด เพิ่มความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อ ลดความตึงเครียด และบรรเทาอาการปวด การกดเส้นนี้ช่วยให้เลือดไหลเวียนไปยังเนื้อเยื่อที่มีการใช้งานหนักได้ดีขึ้น ลดอาการปวดเมื่อยและทำให้กล้ามเนื้อผ่อนคลาย

นอกจากนี้ การดัดและยืดกล้ามเนื้อเป็นอีกเทคนิคหนึ่งที่สำคัญในการนวดวัดโพธิ์ ใช้แรงจากนิ้วมือ ข้อศอก และแขนในการดัดและยืดกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะบริเวณขา สะโพก และหลัง เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและการเคลื่อนไหวของข้อต่อ ซึ่งช่วยลดความตึงเครียดของกล้ามเนื้อ เพิ่มความยืดหยุ่น ลดอาการปวด และช่วยปรับสมดุลโครงสร้างของกล้ามเนื้อให้มีความแข็งแรงและทนทาน ลดการบาดเจ็บจากการใช้งานหนัก เทคนิคการบีบและคลายก็เป็น การนวดที่ช่วยกระตุ้นการไหลเวียนของเลือดและการขจัดของเสียในกล้ามเนื้อ โดยใช้ฝ่ามือ และนิ้วมือในการบีบและคลายบริเวณกล้ามเนื้อและเนื้อเยื่อเกี่ยวพัน เช่น บริเวณไหล่ ต้นคอ และขา ช่วยลดการสะสมของกรดแลคติก ลดอาการปวดและอักเสบ และผ่อนคลายความตึงเครียด

การกดไล่ตามเส้นประธานสิบยังเป็นเทคนิคที่เชื่อมโยงกับการทำงานของอวัยวะภายใน โดยการกดตามแนวเส้นประธานสิบที่เชื่อมโยงกับระบบประสาทส่วนพาราซิมพาเทติก เช่น บริเวณหน้าท้องและหลังส่วนล่าง ซึ่งช่วยให้ร่างกายผ่อนคลาย กระตุ้นการทำงานของ

ระบบย่อยอาหาร ระบบขับถ่าย และระบบน้ำเหลือง ช่วยให้การไหลเวียนของเลือดในบริเวณอวัยวะภายในดีขึ้น ลดอาการท้องอืดและอาการทางระบบย่อยอาหาร

การยืดกล้ามเนื้อส่วนบน เช่น กล้ามเนื้อไหล่และแขน ก็เป็นอีกหนึ่งเทคนิคที่ช่วยลดอาการปวดเรื้อรังในกล้ามเนื้อส่วนบน การใช้แรงยืดเบา ๆ ในกล้ามเนื้อไหล่และสะบักช่วยลดการตึงเครียด เพิ่มการไหลเวียนของเลือดในกล้ามเนื้อส่วนบน ลดอาการปวดที่มักเกิดจากการนั่งทำงานนาน ๆ และช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นของข้อต่อ ส่วนการนวดด้วยการคลายความตึงเครียดโดยการลูบไล้บริเวณที่ต้องการผ่อนคลาย เช่น ต้นคอหรือสะโพก จะทำให้ระบบประสาทตอบสนอง ทำให้กล้ามเนื้อเกิดการผ่อนคลาย ลดความตึงเครียดและกระตุ้นการไหลเวียนเลือด

เทคนิคการนวดแผนไทยวัดโพธิ์จึงครอบคลุมการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม โดยอาศัยหลักการของกายวิภาคและสรีรวิทยา ทำให้กล้ามเนื้อผ่อนคลาย เพิ่มการไหลเวียนของเลือด และช่วยปรับสมดุลของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย ส่งผลให้สุขภาพร่างกายและจิตใจมีความสมดุล เทคนิคการนวดไทยวัดโพธิ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. เทคนิคการกด (Pressing) การกดบนจุดต่าง ๆ ของเส้นประธานสิบที่เชื่อมโยงกับเส้นประสาทและกล้ามเนื้อหลัก เช่น บริเวณหลัง ขา และคอ ใช้นิ้วหัวแม่มือ ข้อศอก หรือฝ่ามือในการกดลงไปทีกล้ามเนื้อโครงสร้างหลัก (Muscle Mass) และเส้นประสาทที่ผ่านกล้ามเนื้อ เช่น กล้ามเนื้อทราพีเซียส (Trapezius) และกล้ามเนื้อคอ (Sternocleidomastoid) การกดเหล่านี้ช่วยกระตุ้นการไหลเวียนของเลือดและน้ำเหลืองไปยังบริเวณที่ถูกกด ซึ่งจะช่วยลดการสะสมของของเสียและช่วยผ่อนคลายกล้ามเนื้อ

2. เทคนิคการดัด (Stretching) เทคนิคการดัดจะใช้นิ้วมือและฝ่ามือเพื่อดึงและยืดกล้ามเนื้อสำคัญ เช่น กล้ามเนื้อต้นขา (Quadriceps) กล้ามเนื้อสะโพก (Gluteus Maximus) และกล้ามเนื้อขา (Gastrocnemius) การดัดข้อต่อ เช่น ข้อเข่า (Knee Joint) ข้อศอก (Elbow Joint) และสะโพก (Hip Joint) ช่วยเพิ่มการเคลื่อนไหวและความยืดหยุ่น ทำให้เนื้อเยื่อเกี่ยวพัน (Connective Tissues) มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ลดการตึงตัวที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งานหนัก

3. เทคนิคการยืด (Elongating) การยืดกล้ามเนื้อส่วนบน เช่น กล้ามเนื้อหลัง (Latissimus Dorsi) และกล้ามเนื้อรอบสะบัก (Rhomboid) รวมถึงการยืดกล้ามเนื้อแกนกลาง เช่น กล้ามเนื้อหน้าท้อง (Abdominals) ช่วยให้โครงสร้างของกล้ามเนื้อเหล่านี้ผ่อนคลาย ทำ

ให้การเคลื่อนไหวดีขึ้น ลดอาการปวดตึง และเพิ่มการไหลเวียนโลหิตในกล้ามเนื้อส่วนที่ถูกใช้งานมากในชีวิตประจำวัน

4. เทคนิคการคลายกล้ามเนื้อ (Muscle Relaxation) การใช้ฝ่ามือ ข้อศอก หรือปลายนิ้วในการกดและบีบกล้ามเนื้อ เช่น กล้ามเนื้อต้นคอ (Levator Scapulae) กล้ามเนื้อไหล่ (Deltoid) และกล้ามเนื้อสะบัก (Rhomboids) ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของกล้ามเนื้อที่อาจเกิดจากการใช้งานหนัก การกดและบีบเหล่านี้ยังช่วยกระตุ้นให้กล้ามเนื้อเกิดการหดและคลายตัวซ้ำ ๆ ส่งผลดีต่อการไหลเวียนของโลหิตและระบบประสาท

5. เทคนิคการใช้แรงกดแบบนุ่มนวล (Gentle Pressure) ใช้แรงกดแบบนุ่มนวลในบริเวณที่บอบบางหรือใกล้กับข้อต่อ เช่น ข้อศอก (Elbow Joint) ข้อเข่า (Knee Joint) และข้อเท้า (Ankle Joint) ซึ่งช่วยกระตุ้นการทำงานของเนื้อเยื่อรอบข้อต่อ เช่น เส้นเอ็น (Tendons) และพังผืด (Fascia) การกดแบบนุ่มนวลนี้มีผลในการกระตุ้นการสร้างน้ำไขข้อ และช่วยป้องกันการเกิดการอักเสบในข้อต่อ ช่วยให้ข้อต่อเคลื่อนไหวได้อย่างนุ่มนวลมากขึ้น

6. เทคนิคการกดไล่เส้นประธานสิบ (Tracing Lines) การกดไล่ตามเส้นประธานสิบช่วยกระตุ้นเส้นประสาทที่เชื่อมโยงกับอวัยวะภายใน เช่น การกดบริเวณหน้าท้อง (Abdomen) ที่เชื่อมโยงกับระบบย่อยอาหาร หรือการกดเส้นในบริเวณหลังที่สัมพันธ์กับระบบทางเดินหายใจ การกดนี้ช่วยให้ระบบประสาทอัตโนมัติ (Autonomic Nervous System) โดยเฉพาะส่วนพาราซิมพาเทติก (Parasympathetic System) ทำงานดีขึ้น ช่วยให้ระบบอวัยวะภายในทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. เทคนิคการบีบและคลาย (Compressing and Releasing) การบีบแล้วคลายกล้ามเนื้อและเนื้อเยื่อรอบข้อต่อ เช่น ข้อสะโพก (Hip Joint) ข้อเข่า และข้อเท้า ทำให้การไหลเวียนเลือดในเส้นเลือดฝอย (Capillaries) เพิ่มขึ้น การบีบคลายช่วยกระตุ้นการฟื้นฟูเนื้อเยื่อโดยการนำออกซิเจนและสารอาหารเข้ามาหล่อเลี้ยง ลดอาการบวมและช่วยให้เนื้อเยื่อที่อยู่รอบข้อต่อมีการเคลื่อนไหวที่ดีขึ้น

ส่วนที่ 2 ผลกระทบต่อสุขภาพ

ผลกระทบของการนวดแผนไทยวัดโพธิ์ต่อสุขภาพมีความครอบคลุมและเป็นประโยชน์ต่อระบบต่าง ๆ ของร่างกาย ทั้งด้านกายภาพและจิตใจ การนวดตามเทคนิคของวัดโพธิ์ที่เน้นการกด ยืด ดัด และการบีบ มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นการไหลเวียนโลหิต ทำให้เลือดและสารอาหารที่จำเป็นไปเลี้ยงเนื้อเยื่อและเซลล์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ลดการสะสมของของเสียและ

กรดแลคติกในกล้ามเนื้อ จึงช่วยลดอาการเมื่อยล้าหลังจากการใช้งานกล้ามเนื้ออย่างหนัก ผลที่ได้คือการฟื้นฟูและผ่อนคลายของกล้ามเนื้อ ทำให้ร่างกายรู้สึกสดชื่นและกระปรี้กระเปร่ามากขึ้น

การนวดที่เน้นการตัดและยืดกล้ามเนื้อและข้อต่อ มีผลช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและการเคลื่อนไหวของข้อต่อ ช่วยลดความตึงเครียดของกล้ามเนื้อและป้องกันการบาดเจ็บจากการทำกิจกรรมที่ใช้แรงหนักหรือการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังช่วยปรับสมดุลโครงสร้างร่างกาย ทำให้กล้ามเนื้อและข้อต่อแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน ช่วยให้ร่างกายเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระและสมดุล

การนวดแผนไทยวัดโพธิ์ยังมีผลดีต่อระบบประสาท โดยเฉพาะการกระตุ้นระบบประสาทพาราซิมพาเทติก ซึ่งเป็นส่วนที่ช่วยให้ร่างกายผ่อนคลายและฟื้นฟู ทำให้ร่างกายเข้าสู่สภาวะสงบ ช่วยลดความเครียดและความตึงเครียดในระบบประสาท การนวดในลักษณะนี้ส่งผลให้ฮอร์โมนความเครียดอย่างคอร์ติซอลลดลง ส่งเสริมการหลั่งสารสื่อประสาทที่เกี่ยวข้องกับการผ่อนคลาย เช่น เซโรโทนินและเอ็นดอร์ฟิน ช่วยให้ผู้ใช้บริการรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย และลดระดับความวิตกกังวล การนวดจึงมีส่วนช่วยเสริมสร้างสุขภาพจิตให้มั่นคง ส่งผลให้ระบบประสาทและระบบอวัยวะภายในทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากการช่วยลดความเครียดและความวิตกกังวลแล้ว การนวดแผนไทยวัดโพธิ์ยังช่วยส่งเสริมคุณภาพการนอนหลับ การนวดที่ผ่อนคลายช่วยให้ระบบประสาทส่วนกลางสงบลง ส่งผลให้การนอนหลับมีคุณภาพดีขึ้น ลดอาการนอนไม่หลับ และช่วยให้ร่างกายได้พักผ่อนและฟื้นฟูอย่างเต็มที่ในช่วงการนอน การนวดที่กระตุ้นระบบไหลเวียนน้ำเหลืองยังช่วยเสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกัน ทำให้ร่างกายมีความแข็งแรงในการต่อต้านเชื้อโรคและลดความเสี่ยงในการติดเชื้อ ดังนั้น การนวดแผนไทยวัดโพธิ์จึงเป็นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมที่มีผลดีทั้งทางกายและใจ ปรับสมดุลการทำงานของร่างกาย ลดความเครียด และส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน ผลกระทบต่อสุขภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. ช่วยกระตุ้นการไหลเวียนโลหิต การนวดตามเส้นประธานสิบกระตุ้นการไหลเวียนเลือดและระบบน้ำเหลือง (Lymphatic System) โดยการเพิ่มแรงดันในหลอดเลือดบริเวณที่ทำการนวด ซึ่งทำให้เลือดไหลเวียนได้ดีขึ้น ส่งออกซิเจนและสารอาหารไปยังเนื้อเยื่อทั่วร่างกายได้อย่างเพียงพอ ผลกระทบนี้ช่วยลดอาการอักเสบที่อาจเกิดจากการไหลเวียนเลือดที่ไม่สมบูรณ์และช่วยส่งเสริมการกำจัดของเสียออกจากเซลล์อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. บรรเทาอาการปวด การนวดที่เน้นการกดและยืดกล้ามเนื้อมีผลกระทบต่อเส้นใยกล้ามเนื้อและเส้นเอ็น ช่วยลดการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อและเพิ่มการยืดหยุ่น การกระตุ้นที่เกิดขึ้นระหว่างการนวดยังส่งผลให้สมองหลั่งสารเอ็นดอร์ฟิน (Endorphins) ซึ่งมีฤทธิ์ช่วยบรรเทาอาการปวดตามธรรมชาติ ลดการรับรู้ความเจ็บปวด (Pain Perception) และช่วยให้รู้สึกสบายขึ้นอย่างชัดเจน

3. ปรับสมดุลร่างกายและจิตใจ การนวดที่เน้นการกดจุดและการคลายจุด ความตึงเครียดช่วยส่งเสริมการหลั่งสารสื่อประสาทที่เกี่ยวข้องกับความผ่อนคลาย เช่น ซีโรโทนิน (Serotonin) และโดปามีน (Dopamine) ซึ่งเป็นสารสื่อประสาทที่ช่วยลดความวิตกกังวลและทำให้รู้สึกสงบ การกระตุ้นนี้ส่งผลให้สมองและร่างกายทำงานร่วมกันอย่างสมดุล ช่วยลดระดับความเครียดสะสมและส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีขึ้น

4. กระตุ้นระบบประสาทและการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ การนวดตามเส้นประสาทสืบซึ่งสอดคล้องกับการกระตุ้นเส้นประสาทเฉพาะจุด สามารถกระตุ้นการตอบสนองทางสรีรวิทยาของระบบประสาทอัตโนมัติ (Autonomic Nervous System) โดยเฉพาะในส่วนพาราซิมพาเทติก (Parasympathetic Nervous System) ทำให้ร่างกายเข้าสู่สภาวะผ่อนคลาย ความตึงเครียดลดลง และการทำงานของระบบย่อยอาหารและระบบขับถ่ายดีขึ้น เนื่องจากระบบประสาทนี้ควบคุมการทำงานของอวัยวะภายในหลายระบบ

5. เพิ่มความยืดหยุ่นกล้ามเนื้อ การดัดและการยืดที่ถูกต้องตามเทคนิคควิโดร์ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อและข้อต่อ ทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวได้ดีขึ้น ลดความเสี่ยงในการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อและข้อต่อ โดยเฉพาะในผู้ที่มีอาการตึงเครียดของข้อต่อหรือกล้ามเนื้อจากการใช้งานประจำ

6. เสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกัน การนวดช่วยกระตุ้นการทำงานของระบบภูมิคุ้มกันโดยลดระดับคอร์ติซอล (Cortisol) ซึ่งเป็นฮอร์โมนความเครียดที่มีผลทำให้ภูมิคุ้มกันอ่อนแอลง นอกจากนี้ การเพิ่มการไหลเวียนของเลือดช่วยเพิ่มการหมุนเวียนของเม็ดเลือดขาวซึ่งทำหน้าที่สำคัญในการป้องกันเชื้อโรคและลดโอกาสในการติดเชื้อ ผลลัพธ์นี้ทำให้การนวดมีบทบาทในการสนับสนุนสุขภาพอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 3 ข้อห้ามในการนวด (Absolute Contraindications)

การนวดแผนไทยควิโดร์ควรหลีกเลี่ยงในผู้ที่มีภาวะบาดเจ็บรุนแรงของกระดูกและข้อต่อ เช่น กระดูกหัก ข้อต่อเคลื่อน หรือกล้ามเนื้อฉีกขาด เพราะอาจทำให้บาดเจ็บเพิ่มเติม

นอกจากนี้ ผู้ที่มีโรคติดเชื้อหรืออักเสบเฉียบพลัน เช่น การติดเชื้อทางเดินหายใจและไข้สูง ควรหลีกเลี่ยง เนื่องจากอาจทำให้การอักเสบลุกลาม สำหรับผู้ที่มีความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้ หรือป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือดเฉียบพลัน เช่น ภาวะหัวใจล้มเหลว หรือผู้ที่เพิ่งผ่าตัดหัวใจ ควรงดนวด เนื่องจากการกระตุ้นการไหลเวียนเลือดอาจเป็นอันตราย สตรีมีครรภ์ในไตรมาสแรกและผู้มีภาวะแทรกซ้อนในการตั้งครรภ์ เช่น ครรภ์เป็นพิษ ก็ควรหลีกเลี่ยง รวมถึงผู้มีหลอดเลือดโป่งพองหรืออักเสบ เนื่องจากอาจเกิดการแตกของหลอดเลือด ข้อห้ามในการนวดมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ที่มีอาการบาดเจ็บรุนแรงของกระดูกและข้อต่อ ห้ามนวดในผู้ที่มีภาวะกระดูกหัก ข้อต่อเคลื่อน หรืออาการบาดเจ็บที่รุนแรงในกระดูกหรือข้อต่อ เนื่องจากการนวดอาจทำให้กระดูกและข้อต่อมีการเคลื่อนที่หรือเกิดการบาดเจ็บเพิ่มเติม
2. ผู้ที่มีโรคติดเชื้อและการอักเสบเฉียบพลัน ไม่ควรนวดในบริเวณที่มีการอักเสบหรือมีการติดเชื้อ เช่น ติดเชื้อในทางเดินหายใจหรือมีไข้สูง เพราะอาจทำให้การอักเสบและการติดเชื้อลุกลามมากขึ้น
3. ผู้ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงอย่างควบคุมไม่ได้ การนวดที่กระตุ้นการไหลเวียนโลหิตอาจทำให้ความดันโลหิตสูงขึ้น จึงห้ามนวดในผู้ที่มีความดันโลหิตสูงที่ไม่ได้รับการควบคุม โรคความดันโลหิตสูงที่มีภาวะความดันโลหิตสูงมากกว่าหรือเท่ากับ 140/90 มิลลิเมตรปรอท
4. ผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือดเฉียบพลัน หลีกเลี่ยงการนวดในผู้ที่มีภาวะหัวใจล้มเหลว หลอดเลือดหัวใจตีบ หรือเพิ่งผ่านการผ่าตัดหัวใจ เนื่องจากการนวดอาจทำให้หัวใจทำงานหนักขึ้นและเกิดภาวะแทรกซ้อนได้
5. สตรีมีครรภ์ในช่วงไตรมาสแรกและผู้ที่มีภาวะแทรกซ้อน ในช่วงไตรมาสแรกของการตั้งครรภ์ ควรหลีกเลี่ยงการนวดเพื่อป้องกันความเสี่ยงต่อการตก และห้ามนวดในผู้ที่มีภาวะแทรกซ้อนในครรภ์ เช่น ภาวะครรภ์เป็นพิษ
6. ผู้ที่มีภาวะหลอดเลือดโป่งพองหรือหลอดเลือดอักเสบ การนวดอาจกระตุ้นให้หลอดเลือดมีความดันสูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นอันตรายได้ในผู้ที่มีภาวะโป่งพองของหลอดเลือด

ส่วนที่ 4 ข้อควรระวังในการนวด (Precautions)

การนวดแผนไทยวัดโพธิ์ควรใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษในผู้ที่มีภาวะสุขภาพเฉพาะ เพื่อให้การนวดปลอดภัย โดยในผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะกระดูกพรุน ควรใช้น้ำหนักมือที่เบา โดยเฉพาะบริเวณกระดูกสันหลังและสะโพก เนื่องจากกระดูกเปราะบาง ผู้ที่มีผิวแพ้ง่ายหรือ

แผลเปิดควรหลีกเลี่ยงการนวดในบริเวณที่ผิวหนังระคายเคือง สำหรับผู้ที่มีความดันโลหิตต่ำ การนวดอาจทำให้เกิดอาการหน้ามืดหรือเวียน จึงควรใช้เทคนิคเบา ๆ และเฝ้าระวังอาการ ผู้ที่เพิ่งรับประทานอาหารควรหลีกเลี่ยงการนวดทันทีหลังอาหาร ควรรอ 1-2 ชั่วโมง เพื่อให้ระบบย่อยอาหารทำงานตามปกติ การนวดใกล้กับต่อมน้ำเหลืองอักเสบ เช่น คอหรือรักแร้ ควรหลีกเลี่ยงการกดเพื่อป้องกันการอักเสบที่ลุกลาม ผู้ที่มีเส้นเลือดอุดตันหรือเส้นเลือดเปราะ ควรระวังการกดหรือบีบแรง ส่วนผู้ที่มีโรคเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ไต หรือโรคตับ ควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญก่อนการนวด ข้อควรระวังในการนวด มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะกระดูกพรุน ควรใช้น้ำหนักมือที่นุ่มนวลและหลีกเลี่ยงการกดแรง โดยเฉพาะบริเวณกระดูกสันหลังและสะโพก เพื่อป้องกันการบาดเจ็บของกระดูกและข้อต่อที่เปราะบาง
2. ผู้ที่มีแผลเปิด หลีกเลี่ยงการนวดบริเวณที่มีผื่นแดง แผล หรือผิวหนังบวมบาง เพื่อป้องกันการระคายเคืองและการติดเชื้อ
3. ผู้ที่มีความดันโลหิตต่ำ การนวดอาจทำให้ความดันโลหิตลดต่ำ ลงได้ จึงควรเฝ้าระวังอาการหน้ามืดของผู้รับบริการ และเลือกใช้เทคนิคการนวดแบบเบา ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้ความดันโลหิตลดต่ำเกินไป
4. ผู้ที่เพิ่งรับประทานอาหาร ควรหลีกเลี่ยงการนวดหลังการรับประทานอาหารทันที เพราะอาจทำให้ระบบย่อยอาหารทำงานไม่ปกติ ควรเว้นช่วงหลังอาหารประมาณ 1-2 ชั่วโมง ก่อนการนวด
5. การนวดใกล้บริเวณต่อมน้ำเหลืองที่อักเสบ หากต่อมน้ำเหลืองมีอาการอักเสบ เช่น ที่คอหรือรักแร้ ควรหลีกเลี่ยงการกดบริเวณใกล้เคียง เพราะอาจกระตุ้นการอักเสบและทำให้เกิดอาการปวดมากขึ้น
6. การใช้แรงกดในบริเวณที่มีเส้นเลือดอุดตันหรือมีปัญหาเส้นเลือดฝอย ควรระมัดระวังการนวดบริเวณที่มีเส้นเลือดอุดตันหรือเส้นเลือดฝอยที่เปราะบาง หลีกเลี่ยงการกดหรือบีบแรง เพื่อไม่ให้เกิดการแตกหรือซ้ำของเส้นเลือด
7. การนวดในผู้ที่มีภาวะโรคเรื้อรัง ควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญก่อนการนวดสำหรับผู้ที่มีโรคเรื้อรัง เช่น โรคเบาหวาน โรคไต และโรคมะเร็ง เพื่อป้องกันอาการแทรกซ้อนหรือผลกระทบต่อนิสัยสุขภาพที่อาจเกิดขึ้น

ส่วนที่ 5 ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อสังเกตเพิ่มเติม

ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อสังเกตเพิ่มเติมในการนวดแผนไทยวัดโพธิ์ พบว่าการนวดนี้มีจุดเด่นในด้านการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การกระตุ้นระบบประสาทและการไหลเวียนโลหิต ทำให้ผู้รับบริการรู้สึกผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ เทคนิคการกด การยืด และการบีบที่ใช้ อย่างระมัดระวังและมีจังหวะช่วยกระตุ้นให้กล้ามเนื้อคลายความตึงเครียด ลดอาการเมื่อยล้า โดยเฉพาะในผู้ที่ต้องทำงานที่มีการใช้งานกล้ามเนื้อซ้ำ ๆ หรือผู้ที่นั่งทำงานนาน ๆ

ข้อสังเกตเพิ่มเติมพบว่า ผู้ที่ได้รับการนวดอย่างต่อเนื่องมักจะมีคามยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อและข้อต่อดีขึ้น ลดความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อในกิจวัตรประจำวัน การนวดที่เน้นการยืดและดัดยังช่วยให้ร่างกายมีความคล่องตัวในการเคลื่อนไหวมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้ที่ได้รับการนวดแผนไทยวัดโพธิ์ยังรู้สึกถึงความสงบและสมดุลทางจิตใจ ลดอาการเครียดและวิตกกังวล เนื่องจากการนวดช่วยกระตุ้นการหลั่งสารสื่อประสาทที่เกี่ยวข้องกับความสุข เช่น เซโรโทนินและเอนโดर्फิน ซึ่งมีผลให้ร่างกายและจิตใจผ่อนคลาย

จากการสังเกตพบว่าการนวดตามเทคนิคของวัดโพธิ์ยังช่วยส่งเสริมการนอนหลับ โดยเฉพาะในผู้ที่มีปัญหาการนอนหลับไม่สนิท การนวดช่วยให้ระบบประสาทพาราซิมพาเทติกทำงานดีขึ้น ส่งผลให้ร่างกายสงบและผ่อนคลาย การนวดนี้จึงเป็นวิธีที่ช่วยปรับสมดุลร่างกายและจิตใจให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ร่างกายฟื้นตัวได้ดีขึ้นจากความเหนื่อยล้าในชีวิตประจำวัน และเพิ่มคุณภาพชีวิตโดยรวม

อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตเพิ่มเติมสำหรับการนวดในผู้ที่มีปัญหาสุขภาพเฉพาะ เช่น ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ หรือภาวะกระดูกพรุน จำเป็นต้องพิจารณาความเหมาะสมก่อนการนวดอย่างละเอียด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบท่อระบบต่าง ๆ ของร่างกาย นอกจากนี้ การใช้น้ำหนักมือที่เหมาะสมและการประเมินสภาพร่างกายของผู้รับบริการเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเสมอ ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อสังเกตเพิ่มเติม มีรายละเอียดดังนี้

1. การผ่อนคลายกล้ามเนื้อและลดความเครียด จากการสังเกตพบว่าเทคนิคการกด และการยืดกล้ามเนื้อในท่านวดวัดโพธิ์ช่วยกระตุ้นการหลั่งสารสื่อประสาทที่ส่งผลให้ร่างกายผ่อนคลาย เช่น เซโรโทนิน (Serotonin) และเอนโดर्फิน (Endorphins) การหลั่งสารเหล่านี้ สัมพันธ์กับการลดระดับฮอร์โมนความเครียด (คอร์ติซอล) และเพิ่มการรับรู้ความสบายทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีหลักฐานสนับสนุนจากงานวิจัยทางระบบประสาทที่ชี้ว่าการกระตุ้นกล้ามเนื้อและเส้นประสาทช่วยปรับสมดุลของระบบประสาทส่วนกลางและเพิ่มความรู้สึกสงบ

2. การกระตุ้นระบบไหลเวียนโลหิต การนวดที่เน้นการกดตามเส้นประธานสิบช่วยกระตุ้นการทำงานของระบบไหลเวียนโลหิต โดยการเพิ่มแรงดันในหลอดเลือดฝอย (Capillaries) ทำให้เลือดไหลเวียนสะดวกขึ้น ซึ่งผลลัพธ์นี้ช่วยให้เซลล์ได้รับออกซิเจนและสารอาหารมากขึ้น ช่วยให้กล้ามเนื้อและเนื้อเยื่อฟื้นตัวเร็วขึ้น และยังส่งผลเชิงบวกต่อระบบลิมฟาติก (Lymphatic System) ที่ทำหน้าที่กำจัดของเสียในร่างกาย งานวิจัยทางสรีรวิทยายืนยันว่าการนวดสามารถเพิ่มอัตราการไหลเวียนโลหิตและลดการสะสมของของเสียที่เกี่ยวข้องกับความตึงเครียดในกล้ามเนื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ความยืดหยุ่นของข้อต่อและกล้ามเนื้อ การดัดและการยืดที่ใช้ในการนวดแผนไทย วัดโพธิ์ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อและข้อต่ออย่างเป็นธรรมชาติ การยืดกล้ามเนื้อช่วยกระตุ้นการผลิตคอลลาเจนและอีลาสตินในเนื้อเยื่อเกี่ยวพัน (Connective Tissues) ซึ่งช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและลดความเสี่ยงของการบาดเจ็บในกล้ามเนื้อและข้อต่อ มีงานวิจัยที่ชี้ว่าเทคนิคการยืดที่ถูกต้องช่วยปรับโครงสร้างของเนื้อเยื่อให้สามารถรับน้ำหนักและแรงกดได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการเพิ่มความสามารถในการเคลื่อนไหวอย่างคล่องตัว

4. การฟื้นฟูสุขภาพในผู้ที่มีอาการเรื้อรัง การนวดที่เน้นการผ่อนคลายช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตในผู้ที่มีอาการเจ็บป่วยเรื้อรัง เช่น โรคปวดกล้ามเนื้อเรื้อรัง (Chronic Pain Syndrome) และโรคข้ออักเสบ (Arthritis) การนวดช่วยกระตุ้นการหลั่งสารเอ็นดอร์ฟินและช่วยลดการรับรู้ความเจ็บปวด ผลการศึกษาหลายชิ้นระบุว่าผู้ป่วยที่ได้รับการนวดที่ผ่อนคลายมีระดับความเจ็บปวดลดลง และความเครียดลดลง ซึ่งอาจช่วยลดการใช้ยาแก้ปวดได้ในบางกรณี

5. ส่งเสริมการทำงานของระบบประสาทพาราซิมพาเทติก การกดแบบนุ่มนวลในบริเวณกล้ามเนื้อหลักและจุดกดบนเส้นประธานสิบช่วยกระตุ้นระบบประสาทพาราซิมพาเทติก (Parasympathetic Nervous System) ซึ่งเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับการพักผ่อนและฟื้นฟูร่างกาย การกระตุ้นนี้ส่งผลให้ร่างกายเข้าสู่สภาวะผ่อนคลาย อัตราการเต้นของหัวใจและการหายใจลดลง ซึ่งช่วยให้ระบบย่อยอาหารและระบบการฟื้นฟูของร่างกายทำงานได้ดีขึ้น หลักฐานทางประสาทวิทยาชี้ว่าการนวดที่กระตุ้นระบบนี้จะช่วยปรับสมดุลของร่างกายและลดความเครียดในระยะยาวได้

6. ข้อควรระวังในการนวดในผู้ที่มีภาวะเฉพาะ ในผู้ที่มีภาวะกระดูกพรุน (Osteoporosis) หรือปัญหาข้อต่อ ควรระมัดระวังในการกดและดัดเพื่อป้องกันการบาดเจ็บของกระดูกและข้อต่อ การใช้น้ำหนักมือที่มากเกินไปอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อกระดูกและเนื้อเยื่อที่

เพราะบางได้ จึงควรใช้แรงนวดที่เหมาะสมและปรึกษาแพทย์ก่อนการนวดเสมอ มีการศึกษาทางการแพทย์ที่สนับสนุนข้อควรระวังนี้ โดยชี้ว่าการนวดที่ไม่เหมาะสมในผู้ที่มีภาวะกระดูกพรุนอาจเพิ่มความเสี่ยงของการแตกหักของกระดูก

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการนวดแผนไทยวัดโพธิ์ โดยเน้นการบำบัดผ่านการกระตุ้นการไหลเวียนโลหิต ระบบประสาท และการคลายกล้ามเนื้อ เพื่อวิเคราะห์ถึงประโยชน์ทางการแพทย์ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

เทคนิคการนวดแผนไทยวัดโพธิ์ ประกอบด้วยเทคนิคการกด การยืด การดัด และการบีบ ซึ่งมีผลในการกระตุ้นการไหลเวียนโลหิตและการคลายความตึงเครียดของกล้ามเนื้อ โดยเทคนิคการกดบนเส้นประธานสิบจะเน้นการกระตุ้นเส้นประสาทที่เชื่อมโยงกับอวัยวะต่าง ๆ และช่วยลดอาการปวดทางกายภาพ การนวดที่เน้นการยืดและดัดช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นของข้อต่อ ลดความเสี่ยงในการบาดเจ็บ และฟื้นฟูกล้ามเนื้อที่ใช้งานหนัก โดยหลักการเหล่านี้มีความสอดคล้องกับหลักสรีรวิทยาและกายวิภาคศาสตร์ที่ยืนยันว่าการกระตุ้นระบบประสาทมีส่วนช่วยเพิ่มการหลั่งเ็นดอร์ฟิน (Endorphins) ซึ่งเป็นสารระงับปวดตามธรรมชาติ (Juntongjin, N., 2019)

ผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ พบว่าการนวดแผนไทยวัดโพธิ์ช่วยให้การไหลเวียนของเลือดและน้ำเหลืองดีขึ้น ลดการสะสมของกรดแลคติก ลดความเมื่อยล้าหลังการใช้งานกล้ามเนื้อหนัก นอกจากนี้ การนวดที่เน้นการกดและบีบยังช่วยกระตุ้นระบบประสาทส่วนพาราซิมพาเทติก ทำให้ร่างกายเข้าสู่สภาวะผ่อนคลาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Field (2014) ที่แสดงให้เห็นว่าการนวดช่วยกระตุ้นระบบประสาทพาราซิมพาเทติก ลดระดับฮอร์โมนคอร์ติซอล (Cortisol) และส่งเสริมสุขภาพจิต (Wongtanasanti, S., Sriton, P., & Kumpai, S., 2020)

ข้อห้ามและข้อควรระวัง ผู้ที่มีภาวะกระดูกพรุน โรคหัวใจที่ไม่เสถียร ความดันโลหิตสูงที่ไม่ได้ควบคุม และการติดเชื้อเฉียบพลันเป็นกลุ่มที่ต้องหลีกเลี่ยงการนวด เนื่องจากการนวดอาจเพิ่มความเสี่ยงและกระตุ้นให้อาการรุนแรงขึ้น การปฏิบัติตามข้อควรระวัง เช่น การใช้น้ำหนักมือที่เหมาะสมในกลุ่มผู้สูงอายุ และการตรวจสอบสภาพร่างกายผู้รับบริการก่อนเริ่มการนวด จะช่วยให้การนวดปลอดภัยและลดภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการนวดแผนไทยวัดโพธิ์ ในการดูแลสุขภาพทั้งในด้านการบำบัดอาการทางร่างกายและการส่งเสริมสุขภาพจิต การนวดวัดโพธิ์ เน้นการนวดตามแนวเส้นประธานสิบ โดยใช้เทคนิคการนวด เช่น การกด การคลึง การดึง การตัด และการยืดกล้ามเนื้อ ร่วมกับการกดจุด เพื่อปรับสมดุลธาตุทั้งสี่ ได้แก่ 1) ธาตุดิน คือ มั่งสั่ง (กล้ามเนื้อ) นหารู (เส้นเอ็น) 2) ธาตุน้ำ คือ โลหิตตั้ง (เลือด) 3) ธาตุลม คือ อุทังคมาวตา (ลมพัดจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน) อังคมังคานุสารีวตา (ลมพัดทั่วกาย) 4) ธาตุไฟ คือ สันตปัคคี (ไฟอุ่นกาย) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัยนันท์ ยันวงศ์ และคณะ (2568) ที่ศึกษาผลของการนวดวัดโพธิ์ต่อพิสัยการเคลื่อนไหวของหลังส่วนล่างในผู้ป่วยปวดหลังเรื้อรัง โดยพบว่า การนวดช่วยเพิ่มพิสัยการเคลื่อนไหวของกระดูกสันหลังและลดอาการปวดได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยดังกล่าวมุ่งเน้นไปที่ประสิทธิภาพของการนวดในเชิงกายภาพเท่านั้น ในขณะที่การศึกษานี้ขยายขอบเขตไปสู่ผลกระทบของการนวดต่อระบบไหลเวียนโลหิต ระบบประสาท และกลไกการบรรเทาอาการปวดในเชิงสรีรวิทยา

การศึกษานี้พบว่า การกดจุดและการยืดกล้ามเนื้อตามแนวเส้นประธานสิบ ช่วยส่งเสริมการไหลเวียนของเลือดและระบบน้ำเหลือง ทำให้ร่างกายสามารถลำเลียงออกซิเจนและสารอาหารไปยังเนื้อเยื่อได้ดีขึ้น ซึ่งช่วยให้กระบวนการฟื้นฟูของร่างกายทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ กลไกนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วันเพ็ญ ปานยิ้ม และคณะ (2554) ที่ระบุว่า การกดจุดสามารถช่วยกระตุ้นการทำงานของหลอดเลือด และลดอาการบวมจากการคั่งค้างของของเหลวในร่างกาย Mendell, L. M. (2014) พบว่า ผลของการนวดต่อระบบประสาทยังพบว่า การกดจุดและการกระตุ้นตัวรับความรู้สึกที่ผิวหนังช่วยยับยั้งสัญญาณปวดที่ส่งไปยังสมองตามกลไกของทฤษฎี Gate Control Theory ซึ่งช่วยลดการรับรู้ความเจ็บปวด ผู้ที่ได้รับการนวดพบว่า มีระดับความเครียดและความวิตกกังวลลดลง ซึ่งอาจเป็นผลจากการหลั่งสารสื่อประสาท เช่น เอ็นดอร์ฟิน (Endorphins) เซโรโทนิน (Serotonin) และโดพามีน (Dopamine) ที่ช่วยเพิ่มความรู้สึกผ่อนคลายและความสุข การค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Campbell TS et al. ที่แสดงให้เห็นว่าการนวดสามารถช่วยลดระดับคอร์ติซอล (Cortisol) ซึ่งเป็นฮอร์โมนที่เกี่ยวข้องกับภาวะเครียด

นอกจากนี้ ผลการศึกษานี้ยืนยันว่าการใช้เทคนิคการนวดวัดโพธิ์ช่วยให้กล้ามเนื้อเกิดความยืดหยุ่นและลดอาการตึงตัวของเนื้อเยื่ออ่อน ซึ่งช่วยปรับสมดุลของโครงสร้างร่างกาย

ผู้ที่ได้รับการนวดสามารถเคลื่อนไหวได้ดีขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสนับสนุนผลการศึกษาของ ธนยันทน์ ยันวศ์ และคณะ (2568) ที่กล่าวถึง ผลของการยืดกล้ามเนื้อในการเพิ่มพิสัยการเคลื่อนไหวและลดอาการปวดในกลุ่มผู้ที่มีปัญหากล้ามเนื้อเรื้อรัง ผลของการนวดต่อสุขภาพจิตยังพบว่า การบำบัดด้วยการสัมผัสจากการนวดอาจช่วยสร้างความรู้สึกลดภัยและช่วยให้สมองหลั่งสารที่ช่วยควบคุมอารมณ์ ส่งผลให้ผู้ที่ได้รับการนวดรู้สึกผ่อนคลายมากขึ้น ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของการแพทย์องค์รวมที่มองว่าการรักษาทางกายและจิตใจควรดำเนินไปพร้อมกัน

อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ยังพบว่าแนวทางการนวดอาจต้องปรับให้เหมาะสมกับภาวะสุขภาพเฉพาะบุคคล เนื่องจากบางกรณีอาจมีข้อจำกัด เช่น ผู้ที่มีภาวะกระดูกพรุนหรือปัญหาเกี่ยวกับระบบไหลเวียนเลือดอาจต้องได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญก่อนเข้ารับการนวด แม้ว่าผลการศึกษานี้จะสนับสนุนศักยภาพของการนวดแผนไทยวัดโพธิ์ในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม แต่ยังคงมีข้อจำกัดบางประการที่ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต โดยควรมีการศึกษาผลของการนวดในระดับชีวเคมี เพื่อวัดการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนและสารสื่อประสาทที่เกี่ยวข้องกับภาวะความเครียดและการบรรเทาอาการปวด รวมถึงการศึกษาผลกระทบของการนวดในระยะยาวเพื่อประเมินประสิทธิภาพของการรักษาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรมีการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการนวดวัดโพธิ์กับแนวทางการบำบัดอื่น ๆ เช่น กายภาพบำบัดหรือการฝังเข็ม เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นเกี่ยวกับบทบาทของศาสตร์การนวดไทยในระบบสุขภาพแบบองค์รวม จากผลการศึกษานี้สามารถสรุปได้ว่าการนวดแผนไทยวัดโพธิ์มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพ โดยช่วยกระตุ้นระบบไหลเวียนโลหิต ลดอาการปวด และส่งเสริมสมดุลทางอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่ระบุถึงประโยชน์ของการนวดไทยในด้านการฟื้นฟูสุขภาพ อย่างไรก็ตาม ควรมีการพัฒนาแนวทางการนวดให้เหมาะสมกับมาตรฐานทางการแพทย์สมัยใหม่ และส่งเสริมให้การนวดแผนไทยเป็นที่ยอมรับในระดับสากลมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดการฝึกอบรมการนวดแบบเชิงลึกให้กับผู้ให้บริการนวดแผนไทยวัดโพธิ์ โดยเน้นการประเมินสภาพร่างกายของผู้รับบริการที่มีภาวะเฉพาะ เช่น กระดูกพรุน โรคหัวใจ หรือผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บที่อาจเกิดขึ้นจากการนวด

2. ควรมีคู่มือการนวดที่ระบุเทคนิคที่เหมาะสม และข้อควรระวังในกลุ่มผู้ที่มีภาวะสุขภาพเฉพาะ พร้อมกับแนวทางการปรับแรงกดและเทคนิคตามสภาพร่างกายของผู้รับบริการ เพื่อลดความเสี่ยงของภาวะแทรกซ้อนและเพิ่มความปลอดภัยในการนวด

3. ควรส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนวดแผนไทยวัดโพธิ์ เพื่อประยุกต์ใช้เป็น การบำบัดเสริมในผู้ที่มีอาการปวดเรื้อรัง โดยอ้างอิงตามหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างมาตรฐานในการใช้การนวดแผนไทยอย่างเป็นระบบและมีหลักฐานสนับสนุน

4. ควรพัฒนางานวิจัยเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของการนวดแผนไทยวัดโพธิ์ กับการบำบัดทางเลือกอื่น ๆ เช่น การทำกายภาพบำบัดหรือการฝังเข็ม เพื่อสร้างหลักฐานที่ชัดเจน ในการเลือกใช้วิธีการบำบัดที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- Chayaput, C., Pothitan, R., & Prasertsuk, R. (2022). Adapting Thai traditional massage to meet the needs of modern health service providers. *Asian Journal of Traditional Medicine*, 13(2), 112–120.
- Field, T. (2014). Massage therapy research review. *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 20(4), 224–229. <https://doi.org/10.1016/j.ctcp.2014.07.002>
- Furlan, A. D., Imamura, M., Dryden, T., & Irvin, E. (2008). Massage for low-back pain: A systematic review within the framework of the Cochrane Back Review Group. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 2008(4). <https://doi.org/10.1002/14651858.CD001929.pub3>
- Hernandez-Reif, M., Field, T., Krasnegor, J., & Theakston, H. (2005). Lower back pain is reduced and range of motion increased after massage therapy. *International Journal of Neuroscience*, 115(10), 1397–1413. <https://doi.org/10.1080/00207450590956459>
- Juntongjin, N. (2019). The principle of Thai traditional medicine in relation to the Thai body of knowledge: Focusing on the ten major energy lines (Sen Sib). *Journal of Traditional Thai Medicine*, 7(1), 1–12.

- Mendell, L. M. (2014). Constructing and deconstructing the gate theory of pain. *Pain*, 155(2), 210–216.
- Moyer, C. A., Rounds, J., & Hannum, J. W. (2011). A meta-analysis of massage therapy research. *Psychological Bulletin*, 130(1), 3–18. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.130.1.3>
- Sherlin, L., Gevirtz, R., Wyckoff, S., & Muench, F. (2013). Effects of respiratory sinus arrhythmia biofeedback versus passive biofeedback control. *Applied Psychophysiology and Biofeedback*, 38(2), 99–108. <https://doi.org/10.1037/a0016047>
- Sirikrai, P., & Sinlapasorn, T. (2020). The effectiveness of Thai traditional massage on pain relief. *Alternative Therapies in Health and Medicine*, 26(4), 34–41.
- Thanainan Yonwong, Ono-on, W., Kaewsungnoen, T., Nukulgid, C., Khuntawad, J., & Sriset, Y. (2025, February 14). Effects of Wat Pho Thai traditional massage on lumbar range of motion in patients with chronic low back pain. In *Proceedings of the 4th National Conference on Natural Resources and Health Sciences* (pp. 494–505). Rajamangala University of Technology Isan, Sakon Nakhon Campus.
- UNESCO. (2018). *Wat Pho Thai traditional massage listed as UNESCO memory of the world*. Watpho. <https://www.watpho.com/en/news/detail/567>
- Wongtanasanti, S., Sriton, P., & Kumpai, S. (2020). Thai traditional massage: A cultural heritage and its role in the modern wellness industry. *Journal of Thai Traditional and Alternative Medicine*, 18(3), 45–59.

บทบาทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อป้องกันการคอร์รัปชัน

The Role of Companies Listed on The Stock Exchange of Thailand in
Preventing Corruption.

โสฬสญา จีบสุวรรณ* | Solossaya Jeebsuwan

วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต, ประเทศไทย

College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand

รัตพงษ์ สอนสุภาพ | Rattaphong Sonsuphap

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, ประเทศไทย

Faculty of Economics, Rangsit University, Thailand

*Corresponding author email: solossaya@gmail.com

Abstract

This research aims to study the measures and analyze case studies of corruption involving companies listed on the Stock Exchange of Thailand (SET), as well as to propose appropriate approaches to prevent such corruption. A qualitative research methodology was employed, including document analysis and in-depth interviews with key informants from eight SET-listed companies and related parties, alongside seven case studies.

The research findings indicate that the principles of corporate governance among SET-listed companies remain insufficiently effective in preventing corruption, even under the supervision of the Securities and Exchange Commission (SEC) and the SET. Loopholes and weaknesses in existing measures, guidelines, and the broader ecosystem still allow opportunities for misconduct. This is illustrated in the first case, where four companies exploited legal loopholes to manipulate stock prices. In the second case, three companies were found to have engaged in accounting fraud, resulting in widespread societal impact and a loss of confidence among both domestic and international investors in the Thai stock market.

Received: January 14, 2025 Revised: February 19, 2025 Accepted: March 14, 2025

<https://doi.org/10.14456/husoaru.2025.2>

The study offers the following recommendations: 1) Once a company is listed on the SET, governance responsibilities should be transferred to the SEC, a government agency with legal authority, to enhance transparency and minimize regulatory overlap. 2) A reliable evaluation system should be developed to measure corporate governance performance in a manner that reflects integrity and transparency. 3) The law should be enforced swiftly and effectively in both civil and criminal cases involving corporate misconduct, to mitigate social harm and restore investor confidence in the Thai capital market.

Keywords: Coporate Corruption, Thai Listed Company, Corporate Governance

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการและวิเคราะห์กรณีศึกษาการคอร์รัปชันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมถึงแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 8 คน และกรณีศึกษา จำนวน 7 บริษัท

ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมาภิบาลหรือบรรษัทภิบาลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ไทยยังไม่มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพราะยังมีช่องทางการกระทำผิดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ อันเป็นผลมาจากมาตรการหรือแนวทางรวมทั้งสภาพแวดล้อม (Eco-system) ที่ยังนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันได้ กรณีแรกมี 4 บริษัท ที่การกระทำความผิดโดยใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายกระทำความผิด รวมทั้งการปั่นหุ้นเพื่อสร้างราคา และกรณีที่สองมี 3 บริษัท ที่การกระทำความผิดใช้การตกแต่งบัญชี ซึ่งได้สร้างผลกระทบต่อสังคมเป็นวงกว้าง รวมทั้งลดทอนความเชื่อมั่นจากนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศต่อตลาดหลักทรัพย์ไทยอีกด้วย

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา 1) เมื่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แล้ว หน้าที่การกำกับดูแลบริษัทควรถ่ายโอนให้แก่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาด

หลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐที่มีอำนาจดูแลตามกฎหมาย เพื่อความโปร่งใสในการกำกับดูแลและลดปัญหาการทับซ้อน 2) ควรสร้างระบบประเมินเพื่อวัดระดับบรรษัทภิบาลให้สะท้อนความจริงและโปร่งใส และ 3) ควรบังคับใช้กฎหมายให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ จากกรณีที่บริษัทกระทำความผิดทั้งโทษทางแพ่งและอาญา เพื่อลดผลกระทบต่อสังคมและสร้างความเชื่อมั่นต่อตลาดหลักทรัพย์ไทย

คำสำคัญ: การคอร์รัปชันภาคธุรกิจ, บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์, บรรษัทภิบาล

บทนำ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทย และมีความสำคัญในการระดมทุน เป็นแหล่งเงินทุนที่จะเป็นพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย หน่วยงานกำกับกับการทำหน้าที่ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) โดยมีหน้าที่กำกับดูแลและพัฒนาตลาดทุนให้ยั่งยืน สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนร่วมในตลาดทุนทุกกลุ่มอย่างเหมาะสม ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติการกิจของรัฐ ตามขอบเขตอำนาจภายใต้กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า กฎหมายว่าด้วยทรัสต์เพื่อธุรกรรมในตลาดทุน กฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์ และกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ และกฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยมีพันธกิจกำกับและพัฒนาตลาดทุนให้น่าเชื่อถือมีประสิทธิภาพ และสังคมทุกภาคส่วนเข้าถึงได้ โดยรับผิดชอบต่อผู้ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล เพื่อความโปร่งใสในการดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) เป็นองค์กรที่มีภารกิจในส่วนงานการกำกับและพัฒนาตลาดทุนประเทศไทย เพื่อประสิทธิภาพความยุติธรรม น่าเชื่อถือ โปร่งใส และกำกับให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายกับบุคคลที่ทำผิดด้วยกฎหมายทั้งหมด 6 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540 และพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 รวมทั้งประกาศที่ออกโดยอาศัยกฎหมายดังกล่าว ในการดำเนินการให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดทั้งบุคคลและนิติบุคคล โดยมีช่องทางการบังคับใช้

กฎหมาย ดังนี้ 1) การดำเนินการทางปกครอง (Administrative Actions) เป็นการบังคับใช้กฎหมายด้วยการออกคำสั่ง มี 2 ลักษณะ กล่าวคือ การออกคำสั่งโดยอาศัยกฎหมายกับบุคคลที่อยู่ในกำกับนั้น เมื่อขาดคุณสมบัติ มีลักษณะต้องห้าม บกพร่องต่อหน้าที่ หรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และการลงโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติรหัสเพื่อธุรกรรมในตลาดทุน พ.ศ. 2550 เป็นการลงโทษผู้ประกอบการธุรกิจ สมาคมกำกับตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ผู้ไม่ชำระค่าธรรมเนียม เป็นลักษณะภาคทัณฑ์ ดำเนินโดยเปิดเผยต่อสาธารณชน ปรับทางปกครอง จำกั ด พัก และเพิกถอนการประกอบการ 2) การดำเนินการทางอาญา (Criminal Action) ดำเนินการลักษณะการเปรียบเทียบความผิดอาญาโดยคณะกรรมการเปรียบเทียบประกอบด้วย ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย และผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เงินค่าปรับถือเป็นรายได้แผ่นดิน และอีกลักษณะคือการดำเนินคดีอาญาตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และ 3) การดำเนินมาตรการลงโทษทางแพ่ง (Civil Sanction) เป็นมาตรการลงโทษทางแพ่งเป็นกระบวนการบังคับใช้กฎหมายแบบใหม่ บังคับใช้ได้ต่อเมื่อคณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่ง ประกอบด้วย อัยการสูงสุด ปลัดกระทรวงการคลัง อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) มีมาตรการลงโทษ ดังนี้ ปรับทางแพ่ง ชดใช้เงินเท่ากับผลประโยชน์ที่ได้รับหรือพึงได้รับจากการกระทำความผิด ห้ามซื้อขายหลักทรัพย์ หรือสัญญาเป็นเวลาไม่เกิน 5 ปี ห้ามเป็นกรรมการหรือผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทหลักทรัพย์เป็นเวลาไม่เกิน 10 ปี ห้ามเป็น กรรมการหรือผู้บริหารของผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลหรือผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นเวลาไม่เกิน 10 ปี และชดใช้ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบให้กับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2567)

รายงานที่เปิดเผยโดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) การบังคับใช้กฎหมายการดำเนินการทางปกครอง (Administrative Actions) การดำเนินการทางอาญา (Criminal Action) และการดำเนินมาตรการลงโทษทางแพ่ง (Civil Sanction) จากรายงานสถิติ โดยสรุปดังนี้ 1) สถิติการดำเนินการทางบริหาร รายงานพักมากที่สุดในปี พ.ศ. 2558 รองลงมาปี พ.ศ. 2557 และน้อยที่สุดปี พ.ศ. 2565 รายงานเพิกถอน

มากที่สุดในปี พ.ศ. 2559 รองลงมาปี พ.ศ. 2563 และน้อยที่สุดปี พ.ศ. 2564, 2562 และ 2558 2) สรุปเปรียบเทียบ/กล่าวโทษ สรุปเปรียบเทียบ ทั้งจำนวนคดี และจำนวนรายมากที่สุดในปี พ.ศ. 2565 รองลงมาปี พ.ศ. 2557 และน้อยที่สุดปี พ.ศ. 2562 สรุปกล่าวโทษ จำนวนคดีมากที่สุดในปี พ.ศ. 2565 รองลงมาปี พ.ศ. 2559 และน้อยที่สุดปี พ.ศ. 2563 จำนวนรายมากที่สุดในปี พ.ศ. 2566 รองลงมาปี พ.ศ. 2556 และน้อยที่สุดปี พ.ศ. 2563 และ 3) สรุปมาตรการลงโทษทางแพ่งปี พ.ศ. 2560 - 2566 ในปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนคดี เท่ากับปี พ.ศ. 2561 คือ 9 คดี ค่าปรับทางแพ่งน้อยที่สุด เท่ากับ 34,272,940.87 บาท ปี พ.ศ. 2562 จำนวนคดี จำนวนราย ค่าปรับทางแพ่ง ค่าชดใช้เงินเท่าผลประโยชน์ที่ได้รับสูงมากที่สุด เท่ากับ 802,929,923.86 บาท และ 56,040,458 บาท ตามลำดับ ปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนคดี น้อยที่สุด จากสถิติ ปี 2565 ค่าชดใช้เงินเท่าผลประโยชน์ที่ได้รับสูงมากที่สุด ถึง 1,949,899.88 บาท ปี พ.ศ. 2566 ค่าชดใช้เงินเท่าผลประโยชน์ที่ได้รับ น้อยที่สุด คือ 6,467,807.96 บาท (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2567)

คะแนนการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Corporate Governance Report of Thai Listed Companies (CGR) คะแนน CGR ห่วงเวลาย้อนหลัง 5 ปี คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่องไปในทิศทางที่ดีขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - 2566 ผลการสำรวจเป็นไปตาม CG Code จากคะแนนเต็มร้อยละ 100 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - 2565 มีคะแนนดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้ร้อยละ 81, 82, 83, 84 และ 85 ตามลำดับ มีเพียงปี พ.ศ. 2566 คะแนนลดลงเหลือเพียงร้อยละ 81 หากพิจารณาคะแนนรวมปี พ.ศ. 2566 มีคะแนนสูงที่สุดตั้งแต่เริ่มทำการประเมินผลคะแนน CGR ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 สะท้อนว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีแนวโน้มการดำเนินงานที่ดีอย่างยั่งยืน รวมถึงการปรับบทบาทและภาวะผู้นำของคณะกรรมการในเชิงรุกมากขึ้น สอดคล้องกับความคาดหวังนักลงทุนและหลัก CG Code (สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย, 2567)

เมื่อนำรายงานการเปิดเผยโดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) การบังคับใช้กฎหมาย ทั้ง 3 ลักษณะ และรายงานการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Corporate Governance Report of Thai Listed Companies (CGR) คะแนน CGR เปรียบเทียบข้อมูลในช่วงเวลาเดียวกัน

ยังคงประเด็นปัญหาที่สำคัญคือ คณะ CGR กลับมีแนวโน้มที่ด้อยอย่างต่อเนื่อง แต่ในทางกลับกันการบังคับใช้กฎหมายกลับมีความผันผวนไม่สอดคล้องกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงจำเป็นต้องศึกษาโดยผู้วิจัยได้ตั้งคำถามว่า มาตรการหรือแนวทางการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีความเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามาตรการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในการป้องกันการคอร์รัปชัน
2. เพื่อวิเคราะห์กรณีศึกษาการคอร์รัปชันในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
3. เสนอแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันปัญหาการคอร์รัปชันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แนวคิดทฤษฎีหลากหลายแบบผสมผสาน ประกอบด้วย แนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ทฤษฎีตัวการและตัวแทน (Principal and Agent Theory) ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) และแนวคิดทฤษฎีคอร์รัปชันทางเศรษฐกิจและภาคธุรกิจเอกชน (Economic and Corporate Corruption Theory) มีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดธรรมาภิบาล (Good governance) ธรรมาภิบาล หมายถึง การจัดระเบียบหรือการจัดการกำกับดูแลเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น (Williamson, 2005) ถูกใช้กับภาครัฐ คือ หลักการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ โดยยึดโยงบนฐานของกฎหมาย ซึ่งธนาคารโลกได้แยกธรรมาภิบาลออกจากประชาธิปไตย โดยเน้นในเรื่องประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ให้ถือว่าธรรมาภิบาลกับประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่ไปด้วยกัน เนื่องจากลักษณะหลายอย่างของธรรมาภิบาล เช่น ความรับผิดชอบและความโปร่งใส ซึ่งรวมถึงการเปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณะ และการถูกตรวจสอบโดยสาธารณะเป็นเงื่อนไขสำคัญของระบอบประชาธิปไตยและเป็นส่วนสำคัญของการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้เป็นประชาธิปไตยในกลุ่ม

ประเทศที่กำลังพัฒนา และการส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของกลุ่มธุรกิจเอกชน ให้มีจิตสำนึกต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม จึงถูกนำมาเป็นเงื่อนไขในการปล่อยเงินกู้ให้แก่ประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน จากธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) โดยกำหนดเงื่อนไขให้ประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจะต้องสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้น และมีการดำเนินการตามนโยบายสาธารณะที่ได้ตกลงไว้ในสัญญารับการสนับสนุนทางการเงินอย่างเคร่งครัด จะช่วยให้ประเทศที่ประสบปัญหาสามารถพัฒนาเศรษฐกิจให้กลับสู่เสถียรภาพได้อย่างรวดเร็ว และในระยะยาวสังคมที่มีธรรมาภิบาลจะเป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง มั่นคง มีความสมดุลในการบริหารบ้านเมืองและมีภูมิคุ้มกันวิกฤตที่จะเกิดขึ้นภายหลัง และกลายเป็นมาตรฐานสากลที่องค์การสหประชาชาติต้องการให้เกิดขึ้นในระบบบริหารจัดการรัฐด้วย (สมบูรณ์ ศิริประชัย, 2551; รัตพงษ์ สอนสุภาพ, 2566)

ในกรณีบริษัทภิบาล (Corporate Governance) มีจุดประสงค์ที่จะให้เกิดการกำกับดูแลกิจการธุรกิจในภาคเอกชน เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่นักลงทุนที่จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า เพราะมีการบริหารธุรกิจอย่างโปร่งใส (Arsalidou and Wang, 2005) หลักการการกำกับดูแลกิจการที่ดีเป็นหลักการที่ถูกยอมรับกันในระดับนานาชาติ จาก 3 องค์กรระดับโลก คือ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) ธนาคารโลก (World Bank) และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organization of Economic Cooperation and Development : OECD) โดยหลักบริษัทภิบาลของ OECD ได้รับการยอมรับและถูกใช้ในองค์กรภาคธุรกิจเอกชนอย่างแพร่หลายเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1999 และได้รับการปรับปรุงใหม่ในปี ค.ศ. 2004 และ 2014 ข้อดีของหลักการดังกล่าว คือ การยอมรับว่าแต่ละประเทศมีระบบกฎหมาย วัฒนธรรม และโครงสร้างทางธุรกิจที่แตกต่างกัน แต่การบริหารงานอย่างโปร่งใสเป็นสิ่งที่ธุรกิจของทุกประเทศต้องมีส่วนร่วมกัน ดังนั้น หลักการดังกล่าวจึงสามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกประเทศ โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้กับบริษัทมหาชนหรือบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศนั้น ๆ (OECD, 2004) เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันสู่ความยั่งยืนของประเทศ

2. ทฤษฎีตัวการและตัวแทน (Principal and Agency Theory) เป็นผลงานของ Jensen and Meckling (1976) โดยได้อธิบายดังนี้ “ตัวการ” คือ ผู้ลงทุนหรือผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นเจ้าของบริษัท และ “ตัวแทน” คือ ผู้บริหารของบริษัทหรือคณะกรรมการของบริษัท ซึ่งเป็นผู้บริหารขององค์กร โดยรับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนและโบนัสต่าง ๆ

บทบาทหน้าที่ของ “ตัวการ” ต้องการให้บริษัทมีกำไรและได้ผลประโยชน์สูงสุด เพื่อให้บริษัทมีผลตอบแทนสูง คู่แข่งกับที่ลงทุนให้มากที่สุด โดยจะคำนึงหรือไม่คำนึงถึงวิธีการได้มาของผลตอบแทนเหล่านั้น ส่วน “ตัวแทน” เปรียบเสมือนลูกจ้างทั้งระดับสูงหรือต่ำ เช่น กรรมการบริษัท ซึ่งมีหน้าที่ทำให้ผู้ว่าจ้างหรือตัวการมีความพึงพอใจสูงสุด โดยวิธีการที่มีประสิทธิภาพภายใต้ค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนที่จำกัด และออกแบบการบริหารบริษัทให้เหมาะสมที่สุด ตัวแทนหรือกรรมการบริษัท ได้รับการแต่งตั้งขึ้นอย่างเต็มใจและรับค่าตอบแทนอย่างสมควร อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลักเกิดจากกรรมการรู้สึกตัวเองคือผู้ทำงานเพื่อให้บริษัทเจริญงอกงาม แล้วทำไมตัวเองต้องได้เพียงค่าจ้างหรือโบนัสยังไม่มากพอเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ทำได้ จึงนำไปสู่การปกปิดเอกสารหรือการตกแต่งบัญชีเกิดขึ้น ตัวแทนจึงมักมีปัญหากับผู้ถือหุ้นในกรณีที่ตอบคำถามไม่ตรงใจหรือบริหารไม่ได้อย่างที่ผู้ถือหุ้นคาดหวัง ซึ่งความคาดหวังเหล่านั้นมักเกิดขึ้นจากการให้ข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนหรือมีข้อมูลภายนอกแทรกซึมเข้ามาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งก็จะทำให้ตัวแทนทำงานได้ยากมากขึ้น และค่าใช้จ่ายที่ไม่พึงประสงค์ก็มักจะเกิดขึ้นโดยง่าย เช่น รถประจำตำแหน่ง การทานข้าวที่ไม่สมควรและอื่น ๆ เป็นต้น การจัดการปัญหาเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องง่าย อย่างไรก็ตาม ทรัพย์สินเป็นสิ่งที่ดีปัญหาเหล่านี้ลงได้ ซึ่งการลดปัญหานี้ไม่ใช่การเพิ่มกำไรหรือรายรับ หากแต่เป็นการกำกับให้ทุกคนทำตามกรอบหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด

3. ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) ทฤษฎีต่อมาที่เป็นปัญหาและมีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งสองทฤษฎีที่กล่าวมาก่อนหน้านี้ก็คือ ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) โดยทฤษฎีนี้มีผู้ที่เขียนหลักสองคน คือ Simon (1947) และ Williamson (1975) อาจพูดได้ว่าทฤษฎีนี้อาจเป็นต้นเหตุของหลาย ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยหลักการก็คือ เมื่อผลประโยชน์อยู่ในมือใครหรือฝ่ายใดอีกฝ่ายหนึ่งก็อาจเสียประโยชน์หรือมีการทับซ้อนของผลประโยชน์ได้ ทฤษฎีนี้อาจจะเกิดขึ้นได้ง่าย แต่ปัญหาที่อาจเกิดจากหลักการดังกล่าวนี้แก้ได้ยาก เพราะทุกฝ่ายต่างมีเหตุผลของตัวเองและมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน โดยการเอื้อผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง ซึ่งเกิดขึ้นในทุกฝ่ายทั้งในและนอกองค์กร เช่น การจัดจ้างงานต่าง ๆ ไม่เว้นกระทั่งผู้สอบบัญชีของบริษัท จึงมักจะทำให้เกิดปัญหาตามมาเสมอ สาเหตุเพราะการเอื้อประโยชน์นั้นมักจะขัดกับสิ่งที่เรียกว่า จุดมุ่งหมายขององค์กรและผลประโยชน์ทับซ้อนคงจะแก้ไม่ได้ง่าย ๆ ในวันนี้เลย อย่างไรก็ตาม บริษัทเหล่านั้นพยายามเพิ่มความโปร่งใสและตรวจสอบให้แก่ทุกฝ่าย ลดความขัดแย้งและเพิ่มข้อมูลให้แก่กันและกัน จึงไม่แปลกใจเลยว่า ทำไมองค์กรที่มีความขัดแย้งของผลประโยชน์มากหรือบ่อยครั้งมักจะไม่มี

บรรษัทภิบาลที่ดีหรือไม่มีการปฏิบัติตามแนวทางบรรษัทภิบาลเลยทีเดียว (สังคิต พิริยะรังสรรค์, 2559)

4. แนวคิดทฤษฎีคอร์รัปชันทางเศรษฐกิจและภาคธุรกิจเอกชน (Economic and Corporate Corruption Theory) แนวคิดนี้ต้องการอธิบายการทุจริตคอร์รัปชันจากการใช้อำนาจของบุคคลสาธารณะกับผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) เข้าด้วยกัน ทั้งนี้ นักเศรษฐศาสตร์อธิบายว่า การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจเป็นกระบวนการที่มีการใช้อำนาจของทางราชการ หรืออำนาจทางการเมืองไปบิดเบือนการใช้ทรัพยากรของรัฐอย่างไม่เหมาะสม หรือไปบิดเบือนกลไกการทำงานของตลาด หรือไปจำกัดการทำงานของกลไกตลาด ซึ่งเป็นการเอาเปรียบคู่แข่งชั้นทางการค้าทั้งผู้ประกอบการและนักธุรกิจทั่วไปรวมทั้งผู้บริโภค ตัวอย่างเช่น กรณีที่มีการจำกัดปริมาณการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การควบคุมการค้า และการให้สัมปทานผูกขาดแก่สมัครพรรคพวก (Hutchcroft, 1998) การจัดซื้อจัดจ้างในราคาที่สูงเกินจริง และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเพื่อให้กลายมาเป็นทรัพย์สินของตนเอง ครอบครัว และพวกพ้อง เป็นต้น (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคิต พิริยะรังสรรค์, 2537; Rose-Ackerman, 1999; Khan, Sundaram and Jomo, 2000)

ส่วนการทุจริตคอร์รัปชันในภาคธุรกิจเอกชน (Corporate Corruption) นั้นหมายถึง การที่กรรมการหรือผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนได้ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ที่ได้มาจากผู้ถือหุ้นหรือตัวแทนผู้ถือหุ้นในการบริหารและดำเนินนโยบายของบริษัทเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ผลประโยชน์จากการทุจริตคอร์รัปชันในแวดวงธุรกิจเอกชนส่วนมากแล้วมักจะเป็นผลประโยชน์ทางการเงิน แต่ก็อาจจะไม่ใช่ในรูปของตัวเงินก็ได้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (สังคิต พิริยะรังสรรค์, 2559)

1. การทุจริตคอร์รัปชันภายในองค์กรธุรกิจของตัวเอง เป็นการทุจริตที่กระทำโดยนักธุรกิจโดยใช้ความเป็นเจ้าของกิจการไปแสวงหาผลประโยชน์ทางการเงินโดยมิชอบจากการหลีกเลียงภาษีหรือจากผู้ถือหุ้น ประชาชนผู้ลงทุนซื้อหุ้น และลูกค้าของบริษัท การทุจริตคอร์รัปชันในภาคธุรกิจเอกชนครอบคลุมทั้งบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและบริษัทที่จดทะเบียนนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือทั้งสองประเภทรวมกัน

2. การทุจริตคอร์รัปชันที่ใช้อิทธิพลภายนอกองค์กรธุรกิจ เป็นการทุจริตที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือกันระหว่างนักธุรกิจ นักการเมือง ข้าราชการ ซึ่งเป็นการแสวงหาผลประโยชน์จาก

ค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (Economic Rent-Seeking) เช่น การติดสินบน การประมูลงานสัมปทาน จากรัฐและโครงการการจัดซื้อจัดจ้าง (Khan, Sundaram and Jomo, 2000; รัตพงษ์ สอนสุภาพ, 2566)

สำหรับประเภทการทุจริตคอร์รัปชันในภาคธุรกิจเอกชนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำแนกได้ 5 ประเภทดังนี้ (สุรพล ศรีวิทยา, กิตติศักดิ์ ปรกติ, รัตพงษ์ สอนสุภาพ และคณะ, 2557)

1. การขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest) การขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์สาธารณะ ซึ่งทำให้เกิดเป็นผลประโยชน์ทับซ้อนกันในรูปตัวเงิน ทรัพย์สิน ตำแหน่งหรือผลประโยชน์อื่นที่มีใช้ตัวเงินอันมีลักษณะที่ยึดถือเป็นกฎศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี หลักคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลที่แตกต่างกันตามบริบทของสังคม

2. การสร้างราคาหลักทรัพย์ (การปั่นหุ้น) ของบริษัทที่จดทะเบียนเป็นการกระทำทุจริตของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เข้าแทรกแซงการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ โดยวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นผลให้ปริมาณการซื้อขายหรือราคาหลักทรัพย์ที่ซื้อขายกันนั้นเปลี่ยนแปลงผิดไปจากสภาพปกติของตลาดโดยไม่มีปัจจัยพื้นฐานรองรับ ซึ่งเป็นการบิดเบือนปริมาณหรือราคา โดยไม่สะท้อนความคิดเห็นที่แท้จริงของนักลงทุนที่มีต่อหลักทรัพย์นั้น ๆ ซึ่งผู้กระทำทุจริตมีจุดประสงค์ที่จะแสวงหาประโยชน์ส่วนตนจากราคาหลักทรัพย์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3. การยกยอกทรัพย์สินของบริษัท (การไซฟ่อน) เพื่อเป็นประโยชน์ส่วนตน หมายถึง การยกยอกหรือโยกย้ายโดยบุคคลซึ่งกำกับการหรือทำงานในฐานะใด ๆ ในหน่วยงานภาคเอกชนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งทรัพย์สิน กองทุน หรือหลักทรัพย์ภาคเอกชน หรือสิ่งมีค่าอื่นใด ซึ่งตนได้รับมอบหมายให้ดูแลทรัพย์สินหรือหลักทรัพย์นั้น โดยเหตุแห่งตำแหน่งหน้าที่เป็นความผิดทางอาญาที่ได้กระทำโดยเจตนาในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเงิน หรือการพาณิชย์ ทั้งในและนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4. การให้และรับสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐ (Bribery of national public officials) เป็นการให้ค้ำประกันสัญญา การเสนอหรือการให้สินบน (Active bribery) และการเรียกรับสินบน (Passive bribery) โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งประโยชน์ที่มิควรได้สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเองหรือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นใด เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นกระทำการ

หรือละเว้นกระทำการใด ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของตน

5. การให้และรับสินบนในภาคเอกชน (Bribery in the private sectors) เป็นการให้คำมั่นสัญญา การเสนอหรือการให้สินบน (Active bribery) และการเรียกรับสินบน (Passive bribery) ซึ่งประโยชน์ที่มิควรได้โดยทางตรงหรือทางอ้อม โดยบุคคลใด ๆ ซึ่งกำกับการหรือทำงานในฐานะใด ๆ แก่หน่วยงานภาคเอกชน แก่บุคคลนั่นเอง หรือแก่บุคคลอื่น เพื่อให้บุคคลผู้นั้นกระทำการหรือละเว้นกระทำการใด ๆ อันเป็นการผิดต่อหน้าที่ของบุคคลนั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในการป้องกันการคอร์รัปชัน รวมทั้งวิเคราะห์บทบาทผู้มีส่วนได้เสียในการป้องกันการคอร์รัปชันในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตลอดจนเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันปัญหาการคอร์รัปชันของของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย วิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิในการวิเคราะห์บทบาทและมาตรการการต่อต้านคอร์รัปชันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมทั้งตัวบทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย กฎหมาย และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมินั้นเป็นการรวบรวมข้อมูลเป็นกรณีศึกษา (Case Study Research) แบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

1. กรณีการกระทำความผิดแต่คดียังไม่สิ้นสุดแต่เข้าข่ายเป็นสีเทา (Gray Areas) มี 4 บริษัท ประกอบด้วย บริษัท สตาร์ค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท มอร์ รีเทิร์น จำกัด (มหาชน) บริษัท ภูษาศิรี จำกัด (มหาชน) และ บริษัท มาสเตอร์ แอด จำกัด (มหาชน)

2. กรณีการกระทำเป็นความผิดที่ชัดเจนหรือคดีสิ้นสุดแล้ว มี 3 บริษัท ประกอบด้วย บริษัท เค.ซี. พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน) บริษัท ริช เอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และ บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)

จากกรณีศึกษาทั้ง 7 บริษัท ผู้วิจัยใช้เครื่องมือโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Persons) ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนหลักทรัพย์ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มผู้ซื้อขายหุ้นรายย่อย นำข้อมูลที่ได้เหล่านั้นมาประมวลผล วิเคราะห์ และอภิปรายผลเพื่อตอบตามวัตถุประสงค์ข้างต้นต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยบทบาทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อป้องกันการคอร์รัปชัน สรุปได้ดังนี้

1. มาตรการหรือแนวทางของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในการป้องกันการคอร์รัปชัน

โครงสร้างการบริหารของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีวาระการดำรงตำแหน่งกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์ทั้ง 10 ท่าน ให้ดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี และเมื่อครบวาระอาจได้รับแต่งตั้งหรือเลือกตั้งได้อีกแต่ละดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้ ผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์อยู่ในวาระไม่เกิน 4 ปี และต่อวาระได้

บทบาทคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีอำนาจหน้าที่วางนโยบายควบคุมและดูแลการดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมถึงการกำหนดระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ และปฏิบัติการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รับผิดชอบต่อคณะกรรมการและในกิจการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นผู้แทนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ฝ่ายบริหารมีผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นผู้รับผิดชอบต่อคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ มีหน้าที่บริหารกิจการของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตามนโยบายที่คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กำหนดโครงสร้างบริหารงานของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 กำหนดให้ผู้บริหารบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีหน้าที่เปิดเผยรายงานการถือหลักทรัพย์ของตนและคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะในบริษัทหลักทรัพย์ที่ตนบริหาร (ส่วนที่ 5 - การเปิดเผยข้อมูล และผู้สอบบัญชี - มาตรา 59) ผู้บริหารบริษัทที่ล่วงรู้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นสาระสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงราคาของหลักทรัพย์จดทะเบียนของบริษัทที่ตนเองเป็นผู้บริหารอยู่ หรือของหลักทรัพย์จดทะเบียนของบริษัทแห่งอื่นที่บริษัทตนเข้าไปมีธุรกรรมเกี่ยวข้องด้วย เช่น การขยายกิจการ การเพิ่มทุน การพัฒนาเทคโนโลยี วัตถุดิบ การจ่าย

หรือไม่จ่ายเงินปันผล หรือความเสียหาย การร่วมทุน การขยายกิจการ การควบกิจการ ฯลฯ ตามมาตรา 241 เป็นต้น

มาตรา 89/7 “ในการดำเนินกิจการของบริษัทกรรมการและผู้บริหาร ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ ข้อบังคับของบริษัท และมติคณะกรรมการ ตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น” ข้อสังเกตก็คือคำว่า “ด้วยความรับผิดชอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์สุจริต” มีความหมายกว้างมาก และขึ้นอยู่กับมาตรฐานความรู้สึคนึกคิดของวิญญูชน และปกติประเพณีของวงผู้ประกอบการซึ่งมีความยืดหยุ่นไปตามกาลเทศะ

มาตรา 85 “ในการดำเนินงานของบริษัทกรรมการต้องทำหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ ข้อบังคับบริษัท และมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และระมัดระวังรักษาประโยชน์ของบริษัท” หากฝ่าฝืนเป็นเหตุให้บริษัทเสียหาย บริษัทเรียกค่าเสียหายได้ ถ้าบริษัทไม่เรียก ผู้ถือหุ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละห้าเตือนให้บริษัทเรียกแล้วฟ้องแทนบริษัทได้ ผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละห้ายื่นคำร้องต่อศาลให้สั่งระงับการดำเนินการนั้นได้ และขอให้ศาลสั่งให้กรรมการที่ก่อความเสียหายออกจากตำแหน่งได้

สำหรับมาตรการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในการป้องกันการคอร์รัปชันนั้น คณะกรรมการได้อนุมัติ “มาตรการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน” เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับกรรมการ อนุกรรมการ ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้บริหารและพนักงานของกลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งมาตรการดังกล่าวได้กำหนดหลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต หรือโครงการแนวร่วมต่อต้านคอร์รัปชันของภาคเอกชนไทย (Thai Private Sector Collective Action Against Corruption) และยังคงยึดถือนโยบายการงดรับของขวัญ (No Gift Policy) มาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างบรรทัดฐานที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอย่างโปร่งใส ไม่มุ่งหวังผลตอบแทน มาตรการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการกำกับดูแลกิจการและจรรยาบรรณของกลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

นอกจากนี้กลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยังคงความเป็นกลางทางการเมือง โดยไม่ให้การช่วยเหลือ หรือสนับสนุนทางการเมือง แก่พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง หรือกลุ่มพลังใดกลุ่มพลังหนึ่ง นอกจากนี้ กลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจะไม่ว่าจ้าง เสนอแต่งตั้ง หรือแต่งตั้งเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งมีอำนาจกำกับดูแลกลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่ง

ประเทศไทยโดยตรงเป็นกรรมการ อนุกรรมการ ผู้เชี่ยวชาญ หรือที่ปรึกษาของกลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อป้องกันประเด็นด้านความขัดแย้งทางผลประโยชน์และการใช้อำนาจที่กระทบต่อความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ โดยมีกระบวนการพิจารณาที่โปร่งใส และมีขั้นตอนในการติดตามตรวจสอบเพื่อให้ความมั่นใจว่าการสนับสนุนนั้นไม่ได้ถูกนำไปใช้เพื่อเป็นข้ออ้างในการตัดสินใจหรือการทุจริตและคอร์รัปชัน

สำหรับแนวปฏิบัติในการดำเนินธุรกิจในการต่อต้านสินบนและการทุจริตคอร์รัปชันของกลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีมาตรการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ดังนี้

1. ไม่ให้คำมั่นสัญญา หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหรือการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะดำเนินการไปเพื่อผลประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้รับประโยชน์ทางธุรกิจที่ไม่เหมาะสม หรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางธุรกิจที่ไม่เป็นธรรม มาตรการนี้ให้ใช้กับทั้งการติดต่อกับภาครัฐ ภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ
2. ไม่เสนอหรือให้สิ่งของหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ แม้จะเป็นจำนวนมากหรือน้อยก็ตาม เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐช่วยอำนวยความสะดวก หรือเพื่อให้เร่งดำเนินการ หรือให้บริการที่รวดเร็วขึ้น ซึ่งถือเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ที่ไม่เหมาะสม
3. หลีกเลี่ยงและไม่ให้การสนับสนุนการทำธุรกิจ ธุรกิจกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชัน หรือมีพฤติกรรมเข้าข่ายทุจริตคอร์รัปชัน เช่น ถูกกล่าวโทษ หรือถูกชี้มูลความผิดโดยหน่วยงานทางการที่มีอำนาจกำกับดูแล
4. ไม่ว่าจ้างเสนอแต่งตั้งหรือแต่งตั้งเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งมีอำนาจกำกับดูแลกลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยตรงเป็นกรรมการ อนุกรรมการ ผู้เชี่ยวชาญ หรือที่ปรึกษาของกลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
5. ในบางเหตุการณ์กลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อาจมีการว่าจ้างเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ทำงานหรือให้บริการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ ตราบเท่าที่เป็นการกระทำเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย และไม่ขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น อาทิ การว่าจ้างเพื่ออาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการให้บริการหรือให้คำแนะนำเป็นรายกรณี

นั่นแสดงว่า กลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้มีแนวทางหรือมาตรการในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งภายในองค์กรและการกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของบริษัทจดทะเบียนก็ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. วิเคราะห์กรณีศึกษาการคอร์รัปชันในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2.1 กรณีที่การกระทำคดียังไม่สิ้นสุด มี 4 บริษัท ประกอบด้วย บริษัท สตาร์ค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท มอร์ รีเทิร์น จำกัด (มหาชน) บริษัท อนุศาสนิรี จำกัด (มหาชน) และบริษัท มาสเตอร์ แอด จำกัด (มหาชน) จากการศึกษา พบว่า

1) ใช้ช่องโหว่ในกฎหมายกระทำความผิด กล่าวคือ กรณีบริษัท สตาร์ค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้าจดทะเบียนโดยอ้อม (Backdoor Listing) ผ่านบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอยู่แล้ว เป็นการดำเนินการเข้าจดทะเบียนแบบการที่บริษัทจดทะเบียนได้มา ซึ่งสินทรัพย์หรือหุ้นของบริษัทที่ไม่ได้อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทราบกันโดยทั่วไปว่ากระบวนการจะรวดเร็วและผ่านขั้นตอนการพิจารณาจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นผู้พิจารณาคุณสมบัติการรับหลักทรัพย์จดทะเบียน และดำเนินการโครงสร้างธุรกิจใหม่ผ่านการถือหุ้นเกี่ยวกับสายไฟที่เป็นบริษัทอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย อย่างบริษัท เฟลปส์ ดอตคอม อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล ไทยแลนด์ จำกัด ส่วนกรณีบริษัท มอร์ รีเทิร์น จำกัด (มหาชน) นั้น เป็นการซื้อขายหุ้นตามกฎหมายการชำระราคาซื้อขายแบบยอดสุทธิ (Net Settlement) การชำระราคาหลักทรัพย์ในลักษณะที่บริษัทหลักทรัพย์นำค่าซื้อและค่าขายหลักทรัพย์เดียวกันในวันเดียวกัน ของนักลงทุนรายเดียวกันมาหักลบกันเพื่อหายอดสุทธิ และเมื่อถึงวันที่ 2 หลังจากซื้อขาย (T+2) นักลงทุนก็เพียงแต่ชำระส่วนต่างที่มูลค่าซื้อมากกว่ามูลค่าขายเท่านั้น หากมูลค่าขายมากกว่ามูลค่าซื้อ นักลงทุนก็ได้รับเงินในส่วนต่างสุทธิ นั้นจากบริษัทหลักทรัพย์ การชำระค่าซื้อขายแบบยอดสุทธิช่วยให้นักลงทุนไม่ต้องชำระเงินเต็มจำนวนยอดที่ซื้อทุกรายการ ทำให้นักลงทุนมีสภาพคล่องมากขึ้น สำหรับบริษัท อนุศาสนิรี จำกัด (มหาชน) เป็นการละเมิดพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ มาตรา 89/29 การดำเนินการที่มีนัยสำคัญต่อบริษัทตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศ ต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นตาม (1) การได้มาหรือจำหน่ายไปซึ่งทรัพย์สิน ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นทรัพย์สินของบริษัทหรือบริษัทย่อย จำนวน 2 รายการ ได้แก่ รายการจำหน่ายสินทรัพย์ มูลค่ารวมมากกว่า 1.1 หมื่นล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 70 ของทรัพย์สินทั้งหมดของบริษัท รวมถึงการทำรายการโดยไม่ได้ขอให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นพิจารณาอนุมัติ และรายการให้ความช่วยเหลือทางการเงินรายการหนึ่ง คิดเป็นมูลค่าโดยประมาณ 452 ล้านบาท ต่อมาคณะกรรมการบริษัทให้มติให้เสนอที่ประชุมผู้ถือหุ้น เพื่อพิจารณาอนุมัติให้

สัตยาบันต่อการทำรายการ ทั้งนี้ที่ปรึกษาทางการเงินอิสระมีความเห็นว่า ผู้ถือหุ้นไม่ควรอนุมัติรายการให้สัตยาบันดังกล่าว

2) การปันหุ้นสร้างราคาหุ้น มีลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนี้ กรณีบริษัท สตาร์ค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) สร้างผลประกอบการลบ ทำให้นักลงทุนหลงเชื่อว่าผลประกอบการดี กรณีบริษัท มอร์ รีเทิร์น จำกัด (มหาชน) มูลค่าการจับคู่กันเองกว่า 4,300 ล้านบาท ราคาเพิ่มขึ้นไปถึง 2.90 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.3 จากคำสั่งซื้อขายดังกล่าวไม่ได้มีข่าวที่เป็นที่น่าสนใจที่ส่งผลให้ราคาสูงขึ้นแต่อย่างใด ส่วนกรณีบริษัท เค.ซี. พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน) ถูกดำเนินคดีอาญา กรณีสร้างราคาหุ้น ผู้กระทำผิด 14 ราย สำหรับกรณีบริษัท ริช เอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) มีการจับคู่กันเองภายในกลุ่มจำนวนมาก เพื่อชักจูงให้บุคคลทั่วไปซื้อหุ้น รวมผู้กระทำผิด 15 ราย คณะกรรมการเปรียบเทียบปรับ 25,665,197.13 บาท

2.2 กรณีศึกษาการกระทำที่เป็นความผิดที่ชัดเจนหรือคดีสิ้นสุดเรียบร้อยแล้ว

จากการศึกษาพบว่าทั้ง 3 กรณีมีความผิดจากการ “ตกแต่งบัญชี” โดย บริษัท สตาร์ค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) สร้างกำไรปลอม สร้างรายได้ สร้างค่าใช้จ่าย สร้างลูกหนี้ การค้า ทำให้กำไรดีขึ้น ทำให้ส่วนของทุนใหญ่ขึ้น หนี้สินต่อทุนที่ลดลง ส่งผลทำให้บริษัทสามารถกู้ยืมมากขึ้น สร้างความเข้าใจผิดแก่เจ้าหนี้ว่ามีกำไรขึ้นมาจริง มีสินทรัพย์และมีความมั่นคง มีลูกหนี้การค้าที่มีคุณภาพ สามารถนำไปค้าประกันได้ สถาบันการเงินให้กู้ยืมออกหุ้นกู้ มีการระดมทุนจากรายย่อย เรตติ้ง +++B ติดอันดับ 50 และ 100 SET บริษัท ริช เอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) มีมูลค่าความเสียหาย มูลค่ารวม 1,159.42 ล้านบาท ในงบการเงินปี พ.ศ. 2559 ส่วนที่เหลือไปบันทึกในงบการเงินงวดถัดไป จากการทุจริตเบียดบังทรัพย์สินและแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อันเป็นเหตุให้บริษัทเสียหาย เป็นการลงข้อความเท็จในงบการเงิน โดยได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากนิติบุคคล จำนวน 8 ราย ในการจ่ายเงินล่วงหน้าค่าซื้อสินค้าหรือการขายสินค้า โดยไม่ปรากฏว่าบริษัทต่าง ๆ ได้ส่งมอบสินค้าที่บริษัทจ่ายเงินล่วงหน้า หรือมีศักยภาพที่จะชำระค่าสินค้าให้แก่บริษัท ธุรกรรมดังกล่าวมีมูลค่าร้อยละ 89 ต่อลูกหนี้รวมในงบการเงินปีเดียวกัน บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีพยานหลักฐานการตกแต่งรายได้และรายได้ค้างรับค่าโฆษณาในงบการเงินปี พ.ศ. 2558 - 2560 เป็นรายได้ที่ไม่มีและเรียกเก็บเงินจากลูกค้าไม่มีจริง จำนวนรวม 691 ล้านบาท กรณีศึกษาที่กล่าวมาใช้การตกแต่งบัญชี ทำให้เกิดข้อมูลที่ผิดพลาดไปจากความเป็นจริง

นำไปสู่การเพิ่มทุนแบบการเสนอขายให้แก่บุคคลในวงจำกัด (Private Placement: PP) วงเงินกว่า 5,000 ล้านบาท ซึ่งการเพิ่มทุนเหล่านี้นั้นมาจากสถาบันการเงินที่ใช้ข้อมูลในงบการเงิน เงินจากการออกหุ้นกู้ และเงินที่ได้จากการเพิ่มทุนดังกล่าว เป็นปัญหาที่อาจนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันได้ แม้การตกแต่งบัญชีทั้ง 3 บริษัทจะมีในสัดส่วนไม่มากเทียบจากกรณีศึกษาทั้งหมด แต่มีผลกระทบที่สูงอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้การศึกษายังค้นพบว่า ทั้งกรณีการกระทำที่ยังไม่สิ้นสุดและการกระทำที่เป็นความผิดที่คดีสิ้นสุดแล้ว ดำเนินการเข้าข่าย “การมีผลประโยชน์ทับซ้อนและความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (Conflict of Interest and Patron and Client Relationship)” มีลักษณะการกระทำอย่างน้อย 6 รูปแบบ ดังนี้

1) การเพิ่มทุนแบบการเสนอขายให้แก่บุคคลในวงจำกัด (Private Placement: PP) ผู้ลงทุนเฉพาะเจาะจงไม่เกิน 50 รายในรอบ 12 เดือน เป็นการระดมแบบสั้น โดยหากเป็นผู้ลงทุนรายใหม่อาจเป็น Strategic Partner หรือกรณีการควบรวมหรือการเข้าซื้อกิจการ (M&A) ด้วยวิธีการแลกหุ้น (Share Swap) อาจพิจารณาได้ว่ามีความรู้จักคุ้นเคยกับบริษัทผู้บริหาร กรรมการ ผู้ถือหุ้น ไว้ก่อนหรือไม่

2) การสร้างราคาหรือปั่นหุ้น เป็นการซื้อขายในลักษณะแบ่งหน้าที่การซื้อและขายกันเองในกลุ่ม จำนวนรายตั้งแต่ 8-31 ราย

3) การทำธุรกรรมซื้อธุรกิจหรือการซื้อขายหุ้น

4) การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน

5) การจัดทำเอกสารปลอม อาทิ รายงานการประชุมร่วมกันเปิดบัญชีธนาคารเพื่อใช้รับเงินโอนค่าขายตัว B/E ปกปิดไม่ให้มีการลงบันทึกบัญชีการขายตัว B/E ดังกล่าวในบัญชีของบริษัท และปกปิดอำพรางการทุจริตโดยการต่ออายุตัว B/E หลายครั้ง การกระทำดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากบุคคลที่รู้จักกัน โดยยินยอมให้ใช้บัญชีธนาคารของตนเองเพื่อทำธุรกรรมรับโอนเงินจากการขายตัว B/E เพื่อแจกจ่ายบุคคลอื่น

6) การลงข้อความเท็จ จากการสนับสนุนทั้งบุคคลและนิติบุคคล ในการดำเนินการต่าง ๆ เช่น ค่าซื้อสินค้าหรือขายสินค้า และธุรกรรมการซื้อขายที่ดิน

2.3 แนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนหลักทรัพย์ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มผู้ซื้อขายหุ้นรายย่อยสรุปได้ดังนี้

1) เกี่ยวกับมาตรการมีความเพียงพอและเหมาะสม เพราะทั้งสององค์กร คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์ได้มีกระบวนการกำกับดูแลกิจการที่ดี ควรช่วยเสริมสร้างให้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพมีความน่าเชื่อถือ โปร่งใส และเป็นพื้นฐานของการเติบโตอย่างยั่งยืน นโยบาย และแนวปฏิบัติด้านการกำกับดูแลกิจการของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยังสะท้อนถึงหลักการพื้นฐานของการกำกับดูแลกิจการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) ความเป็นธรรม (Fairness) ความโปร่งใส (Transparency) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ (Responsibility) และ ความรับผิดชอบ (Accountability)

2) แนวทางป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน

2.1) ทั้งสององค์กรได้สร้างระบบการบริหารจัดการที่มีจริยธรรมและมีการเสริมสร้างการบริหารงานที่โปร่งใสให้เกิดขึ้นในระบบตลาดและในบริษัท เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่งโดยมีมาตรการต่าง ๆ เช่น การสร้างความโปร่งใสในระบบบัญชี โดยเสริมสร้างให้เกิดผู้ชำนาญในการตรวจสอบที่เป็นกรรมการอิสระ การสร้างหลักประกันในการมีกรรมการบริหารอิสระจากภายนอก การปฏิรูปโครงสร้างสถาบัน เพื่อป้องกันการค้าภายในอย่างไม่ยุติธรรม (Unfair internal Trading) โดยจะให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้ทุกบริษัทต้องสร้างความตระหนักรู้ร่วมใจเสริมสร้างบรรษัทภิบาล (Corporate Governance) และส่งเสริมให้เกิดประมวลงจริยธรรมของบรรษัทภิบาล

2.2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายในตลาดทุน ควรเพิ่มมาตรการในการตรวจสอบปุมหลังบริษัทที่จะเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมถึงตรวจสอบข้อมูลประวัติของผู้บริหารแต่ละบริษัทให้ละเอียดมากขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดในภายหน้า

อภิปรายผล

จากการศึกษาทั้ง 2 กรณี รวม 7 บริษัทนั้น ชี้ให้เห็นว่า หลักธรรมาภิบาลหรือบรรษัทภิบาลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ไทย ยังไม่มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการศึกษาดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ Arsalidou and Wang (2005) รวมทั้งแนวคิดของ OECD (2004; 2024) ที่ยอมรับระบบกฎหมาย วัฒนธรรม และโครงสร้างทางธุรกิจที่แตกต่างกัน แต่การบริหารงานอย่างโปร่งใสเป็นสิ่งที่ธุรกิจของทุกประเทศต้องมีส่วนร่วม โดยเฉพาะบริษัทมหาชนหรือบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศนั้น ๆ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันสู่ความยั่งยืนของประเทศ ตลอดจนแนวคิดของ Jensen and Meckling (1976) ที่ชี้ถึงบทบาทหน้าที่ตัวการและตัวแทน (Principal and Agency Theory) ในฐานะผู้ลงทุนหรือผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นเจ้าของกิจการ และตัวแทนในฐานะผู้บริหารของบริษัทหรือคณะกรรมการของบริษัทซึ่งเป็นผู้บริหารขององค์กรจะต้องตรวจสอบถ่วงดุลตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กร ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในองค์กรปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน ตามมาตรการป้องกันการทุจริตของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2566)

กรณีการกระทำผิดนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อม (Eco-system) ที่นำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชัน ประกอบด้วย 1) โอกาส (Opportunity) เป็นสถานการณ์ที่เปิดช่องว่างให้กระทำโดยที่ผู้กระทำรู้หรือเชื่อว่าไม่มีโอกาสถูกจับหรือมีโอกาสน้อย 2) แรงจูงใจ (Motivation) เกิดจากปัญหาส่วนตัว เช่น มีปัญหาทางการเงิน ติดการพนัน และความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรมจากองค์กร 3) องค์กรขาดแนวปฏิบัติ (Compliance) และระบบการบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management) ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

ผลดังกล่าวนี้ จึงก่อให้เกิดจากการใช้ข้อมูลภายในของบริษัทของผู้กระทำการที่มีอำนาจในการสั่งการภายในบริษัท อันได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการ ที่ใช้ข้อมูลภายในไปกระทำความผิด เพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ โดยการกระทำความผิดใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายกระทำความผิด และการปันหุ้นสร้างราคาหุ้น มี 4 บริษัท ประกอบด้วย บริษัท สตาร์ค คอร์เปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท มอร์ รีเทิร์น จำกัด (มหาชน) บริษัท ภูษาศิริ จำกัด (มหาชน) และบริษัท มาสเตอร์ แอด จำกัด (มหาชน) แม้ว่าคดียังไม่สิ้นสุดแต่ก็เข้าข่ายเป็นสีเทา (Gray Areas) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Simon (1947), Williamson (1975) และสังคีต พิริยะรังสรรค์ (2559) ในประเด็นเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน เพราะทุกฝ่ายต่างมีเหตุผลที่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมในวงกว้างตามมา ในที่สุด รวมทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิด ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ สังคีต พิริยะรังสรรค์ (2537) Hutchcroft (1998) และ Rose-Ackerman (1999) รวมทั้งแนวคิดของ Khan, Sundaram and Jomo (2000) ในประเด็นที่ว่า การคอร์รัปชันทางเศรษฐกิจจะก่อให้เกิดการบิดเบือนกลไกการทำงาน

ของตลาด ซึ่งเป็นการเอาเปรียบคู่แข่งชั้นทางการค้าทั้งผู้ประกอบการและนักธุรกิจทั่วไป รวมทั้งผู้บริโภคด้วย

นอกจากนั้น การกระทำความผิดใช้การตกแต่งบัญชี มี 3 บริษัท เป็นการกระทำความผิดที่ชัดเจนหรือคดีสิ้นสุดแล้ว ประกอบด้วย บริษัท เค.ซี. พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน) บริษัท ริช เอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ถือเป็นการทุจริตคอร์รัปชันภายในองค์กรตนเอง โดยกรรมการหรือผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนได้ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ที่ได้มาจากผู้ถือหุ้น หรือตัวแทนผู้ถือหุ้นในการบริหารและดำเนินนโยบายของบริษัท เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตนและมักจะเป็นผลประโยชน์ทางการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรพล ศรีวิทยา, กิตติศักดิ์ ปรกติ, รัตพงษ์ สอนสุภาพ และคณะ (2557) และ สังคีต พิริยะรังสรรค์ (2559)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.)

1.1 สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) ควรปรับเปลี่ยนให้ลดความเสี่ยงจากการแทรกแซงทางการเมืองและผลประโยชน์ทับซ้อนให้เหลือน้อยที่สุด ด้วยการเปลี่ยนจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐเป็นกรรมการอิสระผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับแต่งตั้งหรือเลือกตั้งจากคณะกรรมการสรรหาอิสระหรือวุฒิสภา

1.2 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบบริษัทมหาชน (demutualization) ในระยะยาว โดยมีระดับธรรมาภิบาลที่เข้มข้นกว่าบริษัทเอกชนทั่วไป มีมาตรการขจัดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างตัวแทน (บริษัทสมาชิก) กับนักลงทุน โดยใช้กฎหมายจำกัดขอบเขตการทำธุรกิจหลักทรัพย์และการถือหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กำหนดให้ตัวแทนนักลงทุนรายย่อยร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แยกส่วนขององค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลตนเอง (Self-Regulatory Organization: SRO) ออกจากส่วนที่ทำหน้าที่ดูแลการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. ข้อเสนอแนะต่อบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2.1 เมื่อเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หน้าที่ของการกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียน จะถูกถ่ายโอนให้เป็นความรับผิดชอบของสำนักงาน

คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐที่มีอำนาจดูแลตามกฎหมายมากขึ้น เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการกำกับดูแลและลดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน ระหว่างสถานะบริษัทจดทะเบียนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสถานภาพการเป็นผู้กำกับดูแลที่ได้รับอำนาจบางส่วน จากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยังคงมีบทบาทในการกำหนดพิจารณาปรับนำหุ้นเข้ามาจดทะเบียนและกำกับดูแลการซื้อขาย การเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลของบริษัทจดทะเบียน

2.2 การเพิ่มบทลงโทษ จากเพียงโทษทางแพ่งเป็นเพิ่มโทษทางอาญา เพื่อเป็นการป้องปรามบุคลากร อีกทั้งตัดสิทธิ์การรับตำแหน่งใด ๆ ในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตลอดชีพ มิใช่เพียงกำหนดระยะเวลาในการห้าม เพื่อให้ผู้บริหารบริษัทที่จะกระทำความผิดทุจริตคอร์รัปชันเกิดความตระหนักและเกรงกลัว

เอกสารอ้างอิง

- พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535. (2535, 12 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 109 ตอนที่ 22. หน้า 41.
- พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546. (2546, 3 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 120 ตอนที่ 65ก. หน้า 142, 163-164.
- พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540. (2540, 27 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 114 ตอนที่ 29 ก. หน้า 3.
- พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561. (2561, 10 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 135 ตอนที่ 33 ก. หน้า 55-56.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคีต พิริยะรังสรรค์. (2537). *คอร์รัปชันกับประชาธิปไตยไทย*. ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตพงษ์ สอนสุภาพ. (2566). *ธรรมาภิบาลและการควบคุมคอร์รัปชัน*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD). (2566). รายงานผลสำรวจการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2566. สมาคมส่งเสริม

สถาบันกรรมการบริษัทไทย (Thai IOD). http://thai-iod.com/imgUpload/Brochure%20CGR%202023_ver_%2015072024%20-%20final.pdf

สมบูรณ์ ศิริประชัย. (2550). ธรรมนูญบาปภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ : นัยต่อประเทศไทย. ใน เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการประจำปี 2550 ครั้งที่ 30 เรื่อง “เศรษฐกิจไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์: การปฏิรูปเชิงสถาบัน” (หน้า 1-91). คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรพล ศรีวิทยา, กิตติศักดิ์ ปกรติ, รัตพงษ์ สอนสุภาพ และคณะ. (2557). แนวทางแก้ไขและการป้องกันปัญหาการคอร์รัปชันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สังศิต พิริยะรังสรรค์. (2549). *ทฤษฎีคอร์รัปชัน*. สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.). (2567). สถิติการดำเนินการทางบริหาร. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. <https://www.sec.or.th/TH/Documents/AnnualStatistics/enforce-statistic-admin-TH.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.). (2567). สถิติการดำเนินการทางแพ่ง. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. <https://www.sec.or.th/TH/Documents/AnnualStatistics/enforce-statistic-civil-TH.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.). (2567). สถิติการเปรียบเทียบ/กล่าวโทษ. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. <https://www.sec.or.th/TH/Documents/AnnualStatistics/enforce-statistic-criminal-TH.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.). (2566). *การคอร์รัปชัน*. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. <https://www.sec.or.th/cgthailand/TH/Pages/corruption.aspx>

Arsalidou, D., & Wang, M. (2005). Difficulties with enforcing Western standards of corporate governance in Asia. *European Business Law Review*, 16, 329.

- Hutchcroft, P. D. (1998). *Booty capitalism: The politics of banking in the Philippines*. Cornell University Press.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305–360.
- Khan, M. H., & Jomo, K. S. (Eds.). (2000). *Rents, rent-seeking and economic development: Theory and evidence in Asia*. Cambridge University Press.
- Williamson, O. E. (1975). *Markets and hierarchies: Analysis and antitrust implications*. Macmillan.
- Williamson, O. E. (2005). The economics of governance. *American Economic Review*, 95(2), 1–18.
- OECD. (2004). *OECD principles of corporate governance 2004*. OECD. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-principles-of-corporate-governance-2004_9789264015999-en.html
- OECD. (2023). *G20/OECD principles of corporate governance 2023*. OECD. https://www.oecd.org/en/publications/g20-oecd-principles-of-corporate-governance-2023_ed750b30-en.html
- Simon, H. A. (1947). *Administrative behavior: A study of decision-making processes in administrative organization*. Macmillan.
- Rose-Ackerman, S. (1999). *Corruption and government: Causes, consequences, and reform*. Cambridge University Press.

การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก วิชาขนมอบยอดนิยม สำหรับนักเรียนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น วิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา

Multimedia Development on Chiffon Cake Making
in the Popular Pastry Course for Short-Term Vocational Students
at Si Phraya Polytechnic College

ชิตพิชา แก่นทับทิม^{1*} | Chitpicha Kaentubtim
จุฑามาศ พีรพัชระ² | Chutamas Peeraphatchara
น้อมจิตต์ สุธีบุตร³ | Nomjit Suteebut

¹⁻³ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, ประเทศไทย

Home Economics Technology Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Thailand

*Corresponding author email: chitpicha-k@rmutp.ac.th

Abstract

This study aimed to: 1) develop a multimedia learning material on chiffon cake baking, and 2) evaluate the effectiveness of the developed material. The participants were 20 students enrolled in a short-term vocational course, selected through purposive sampling. The research instruments included a multimedia suitability assessment form, a practical skills evaluation form, and a student satisfaction survey. Data were analyzed using the Rater Agreement Index (RAI), the 80/80 criterion for multimedia effectiveness (E1/E2), as well as mean and standard deviation.

The results revealed that the multimedia learning material achieved an effectiveness score of 80.00/84.38, which meets the 80/80 benchmark. Inter-rater reliability was high, with an overall RAI of 0.93, indicating strong agreement among evaluators regarding the suitability of the multimedia. Student satisfaction with the material was also very high (mean = 4.95).

Received: January 14, 2025 Revised: February 21, 2025 Accepted: March 5, 2025

<https://doi.org/10.14456/husoaru.2025.3>

The study recommends expanding the application of multimedia learning materials to other learner groups and encouraging the development of diverse teaching resources to enhance learning in short-term vocational training programs.

Keywords: Multimedia, Baked Goods, Chiffon Cake, Short-Term Vocational Training

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างสื่อมัลติมีเดียเรื่องการทำชิฟฟอนเค้ก และ 2) ประเมินประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียเรื่องการทำชิฟฟอนเค้ก กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น 20 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมสื่อมัลติมีเดีย แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน และแบบประเมินความพึงพอใจต่อสื่อมัลติมีเดีย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความสอดคล้องของผู้ประเมิน (RAI) ค่าประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย E1/E2 ตามเกณฑ์แบบ 80/80 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียเรื่องการทำชิฟฟอนเค้ก มีค่าเท่ากับ 80.00/84.38 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพ 80/80 2) การประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมินในภาพรวมเท่ากับ 0.93 แสดงว่ามีความสอดคล้องกันมาก และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียเรื่องการทำชิฟฟอนเค้ก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.95) งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะให้ใช้สื่อมัลติมีเดียกับผู้เรียนต่างกลุ่ม และสนับสนุนการพัฒนาสื่อการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากผู้สอนและสื่อการสอนที่หลากหลาย

คำสำคัญ: สื่อมัลติมีเดีย, ขนมอบ, ชิฟฟอนเค้ก, การอบรมวิชาชีพระยะสั้น

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการกิจหลักตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) โดยหมวดหมู่ที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดจุดเน้นเรื่องการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาและหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นแบบโมดูล (Modular System) บูรณาการวิชาสามัญ

และวิชาชีพในชุดวิชาชีพเดียวกัน เชื่อมโยงการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และระบบทวิภาคี รวมทั้งการจัดการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง (Block Course) เพื่อสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) การร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาอย่างเข้มข้น เพื่อการมีงานทำ พัฒนาสมรรถนะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ โดยการใช้ทักษะเพื่อเปลี่ยนทาง (Re-Skill) เสริมทักษะที่มีอยู่ (Up-Skill) และทักษะเพิ่มเติม (New Skill) เพื่อให้ทุกกลุ่มเป้าหมายมีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และการสร้างช่องทางอาชีพในรูปแบบหลากหลายให้ครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งผู้สูงอายุ โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

หากพิจารณาถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม 2545 ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ที่ต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก และสื่อการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ที่เป็นเครื่องมือช่วยถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ เพิ่มพูนทักษะ และประสบการณ์ สร้างสถานการณ์การเรียนรู้ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทางความคิด เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมแก่ผู้เรียน ซึ่งมีหลายประเภทและมีคุณลักษณะแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อการเรียนรู้ในปัจจุบันที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถเชื่อมโยงแหล่งความรู้ที่อยู่ไกลตัวมาสู่การเรียนรู้ของตนเองได้ในเวลาอันรวดเร็วและไม่มีข้อจำกัด จึงเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ควรให้ความสนใจ โดยสื่อมีความสำคัญต่อมนุษย์ในการสื่อสารข้อมูลสารสนเทศ เป็นตัวกลางที่ช่วยสื่อสารระหว่างผู้สอนไปยังผู้เรียนให้เข้าใจและเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (วรวิทย์ นิเทศศิลป์, 2551) ในการจัดการเรียนการสอน จึงสามารถใช้สื่อการสอนโดยเฉพาะสื่อมัลติมีเดีย เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายต่อกลุ่ม ทั้งการมองเห็น ได้ยิน ความสามารถในการโต้ตอบ ทำให้มีการนำสื่อมัลติมีเดียมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนอย่างแพร่หลาย เนื่องจากสามารถสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาเป็นอย่างดี (ณัฐกร สงคราม, 2554)

หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น พุทธศักราช 2558 ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้เป็นไปตามนโยบายรัฐบาล ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สภาพเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น และระดับชาติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้อย่างเหมาะสมตามความถนัด ความสนใจ และโอกาสของผู้เรียน เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้ของประชาชนของประเทศ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) โดยวิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยาสัน ใ้ระยะเวลาเรียนในหลักสูตร 6 - 450 ชั่วโมง มี 4 ประเภทวิชา ได้แก่ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม และศิลปกรรม ใน 13 สาขาวิชา 73 รายวิชา เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นหลากหลาย 108 อาชีพ (3 ชั่วโมง) ตามความต้องการของประชาชนผู้ที่สนใจให้ได้รับการฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพพระยาสันของวิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยาที่กำหนดไว้ คือ สร้างโอกาสทางการศึกษา พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมการสร้างอาชีพ สร้างรายได้และประกอบอาชีพให้ประชาชน (งานหลักสูตร วิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา, 2566)

ในการดำเนินงานหลักสูตรวิชาชีพพระยาสันวิชาขนมอบยอดนิยม เป็นรายวิชาภายใต้แผนกวิชาอาหารและโภชนาการ กำหนดการอบรมจำนวน 75 ชั่วโมง โดยจัดกิจกรรมการอบรมวันละ 3 ชั่วโมง รับผู้เรียนที่เป็นบุคคลทั่วไปไม่จำกัดอายุและวุฒิการศึกษา ที่ผ่านมาพบว่า มีผู้ต้องการรับการอบรมวิชาขนมอบยอดนิยมเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการอบรมจากรายวิชาดังกล่าว สามารถนำไปประกอบอาชีพเสริมของตนเองและครอบครัวได้ โดยรายวิชาขนมอบยอดนิยมมีหน่วยการฝึกอบรม 3 หน่วย ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 หลักการทำขนมอบ หน่วยที่ 2 การเลือก เตรียม ใช้อัตถุดิบ และเครื่องมืออุปกรณ์ในการทำขนมอบยอดนิยม และหน่วยที่ 3 ทำขนมอบยอดนิยม แบ่งหัวข้อการฝึกอบรมเป็น 5 หัวข้อ ดังนี้ 1) การทำขนมคุกกี้ 2) การทำขนมประเภทเค้ก 3) การทำขนมอบยอดนิยมประเภทขนมปัง 4) การทำขนมอบยอดนิยมประเภทพายและพัฟเฟสตรี และ 5) การทำขนมอบยอดนิยมประเภทอื่น ๆ จากประสบการณ์ของผู้สอนในรายวิชาขนมอบยอดนิยม พบว่า การสอนในขนมประเภทเค้ก โดยเฉพาะชีฟอนเค้กที่มีขั้นตอนและเทคนิคการทำที่ซับซ้อนกว่าเค้กประเภทอื่น ตั้งแต่การเลือกใช้อัตถุดิบ การเลือกใช้ภาชนะ และข้อควรระวังในการทำ ทำให้ทราบว่าผู้เรียนบางส่วนประสบปัญหาและอุปสรรคบางประการ ได้แก่ 1) ผู้เรียนที่ไม่ได้เข้าเรียนใน

บางครั้งไม่ได้รับความรู้ในเรื่องที่ไม่เข้าเรียนส่งผลให้ทำขมนออกมาไม่ได้คุณภาพตามที่กำหนด 2) ผู้เรียนที่มาเรียนไม่ตรงเวลาเมื่อผู้สอนทำการสอนผ่านไปแล้ว ทำให้ไม่สามารถย้อนกลับมาสอนใหม่หรืออธิบายให้เห็นกระบวนการทำขมนได้ จึงส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถทำตามขั้นตอนที่ผู้สอนได้สอนไปแล้วข้างต้น และ 3) การนำกลับไปใช้ประโยชน์ พบว่า ผู้เรียนบางรายไม่สามารถทำผลิตภัณฑ์ได้ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ ชิฟพอนเค้ก เนื่องจากมีวิธีทำหลายขั้นตอนเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะ และในการเรียนเป็นการปฏิบัติเพียงครั้งเดียว ไม่มีกิจกรรมทบทวนย้อนหลังเนื่องจากถูกจำกัดด้วยระยะเวลาการสอนของหลักสูตร ซึ่งปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมโดยสัมภาษณ์ครูผู้สอนแผนกวิชาอาหารและโภชนาการในสถานศึกษาที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน โดย ธีรยากร แดนเมือง และ สลิลทิพย์ นาเลื้อน (การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 กรกฎาคม 2567) กล่าวว่า ได้พบปัญหาลักษณะเดียวกันกับผู้วิจัย เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นวัยกลางคนถึงวัยสูงอายุอาจไม่สะดวกมาเรียนในบางครั้ง เนื่องจากติดภารกิจหรือปัญหาจราจรติดขัดส่งผลให้มาเลยเวลาที่กำหนด

ผู้วิจัยจึงได้มีแนวคิดในการพัฒนาสื่อการสอนมัลติมีเดีย เรื่องการทำชิฟพอนเค้ก วิชาขมนอบยอดนิยมน สำหรับนักเรียนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น วิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา เพื่อเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนที่สามารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา และมีประสิทธิภาพเป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรรายวิชา สามารถนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพ สร้างโอกาสทางการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างสื่อมัลติมีเดีย เรื่องการทำชิฟพอนเค้ก วิชาขมนอบยอดนิยมน สำหรับนักเรียนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น วิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย เรื่องการทำชิฟพอนเค้ก วิชาขมนอบยอดนิยมน สำหรับนักเรียนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น วิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ใช้วิธีการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียตามแนวคิดของแบบจำลอง ADDIE Model 5 ขั้นตอน ตามแผนภูมิที่ 1

ขั้นตอน ADDIE

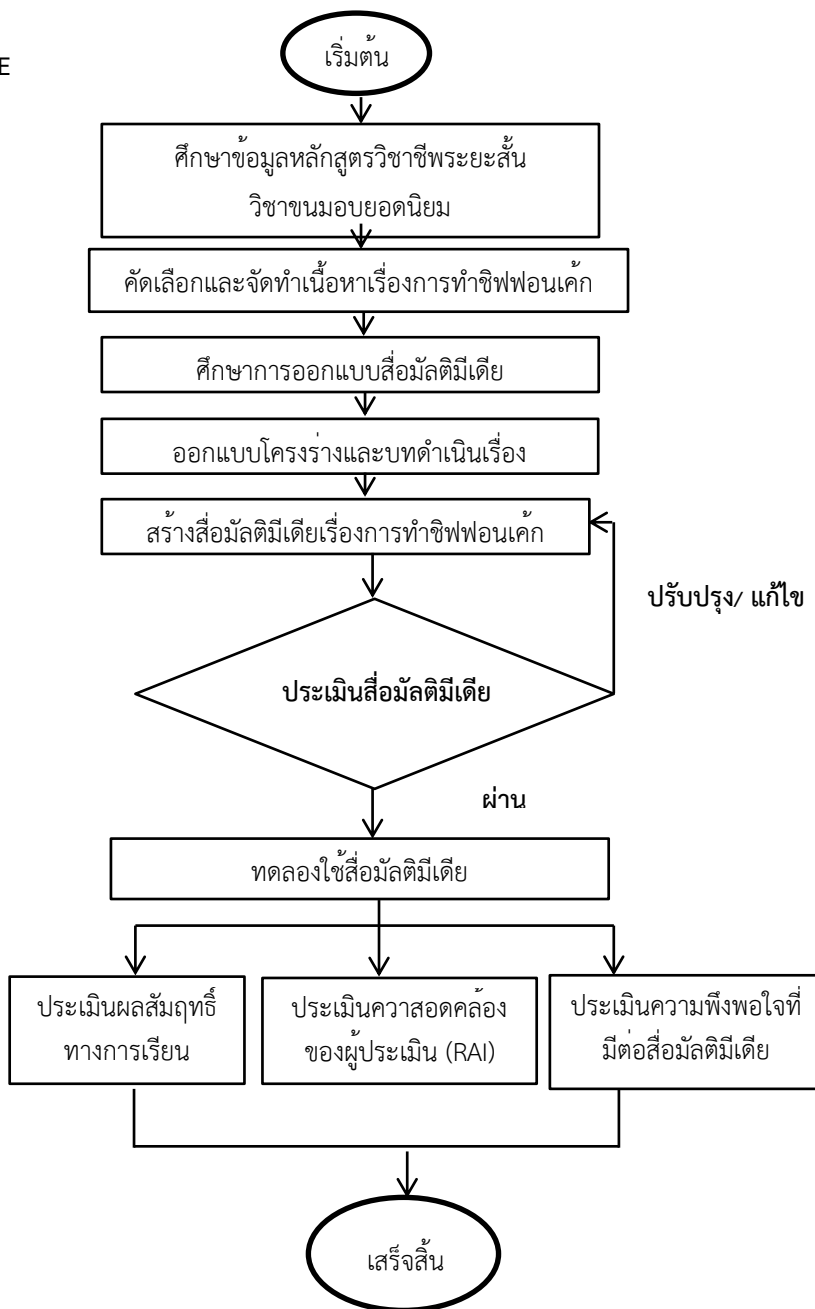
การวิเคราะห์

การออกแบบ

การพัฒนา

การนำไปใช้

การประเมินผล

แผนภูมิที่ 1 ขั้นตอนการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากร คือ นักเรียนหลักสูตรวิชาชีพ ระยะสั้นที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 46 คน กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนกลุ่มที่สมัครเรียนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นวิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาขนมอบยอดนิยม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยการเลือกแบบเจาะจงจากผู้ลงทะเบียนรายวิชาขนมอบยอดนิยมเป็นครั้งแรก จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) แบบประเมินความเหมาะสมสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้กด้านเนื้อหาและด้านสื่อการสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 2) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Rubrics) 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. การรวบรวมข้อมูล โดย 1) เตรียมสถานที่ทดลองใช้สื่อมัลติมีเดีย โดยเลือกใช้ห้องปฏิบัติการแผนกวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา จังหวัดกรุงเทพมหานคร 2) อธิบายวิธีใช้สื่อมัลติมีเดียและเกณฑ์การให้คะแนนแก่นักเรียนก่อนดำเนินการสอน โดยระหว่างการสอนผู้สอนมีหน้าที่ให้คำแนะนำและตอบคำถามที่นักเรียนถามอย่างใกล้ชิด และอธิบายเพิ่มเติมสอดแทรกในระหว่างการใช้สื่อเป็นระยะเพื่อเพิ่มความเข้าใจแก่ผู้เรียน 3) จัดการสอนด้วยสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก ใช้เวลาดำเนินการ 2 ครั้ง ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 6 ชั่วโมง โดยครั้งแรกเป็นการทดลองสอนครั้งที่ 1 (E1) และเก็บข้อมูลคะแนนระหว่างเรียน และครั้งที่ 2 (E2) เป็นประเมินผลหลังเสร็จสิ้นการเรียน ให้นักเรียนปฏิบัติการทำชิฟฟอนเค้กเป็นรายบุคคล รวบรวมคะแนนเพื่อนำไปประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียน ด้วยแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) โดยผู้ประเมินที่เป็นครูผู้สอนอาหารและโภชนาการที่มีประสบการณ์การสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นเกี่ยวกับการทำเค้ก จำนวน 3 คน นำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย วิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของผู้ประเมิน และประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ประเมินความเหมาะสมของสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2) วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน (Rater Agreement Index: RAI) จากคะแนนชิ้นงานของนักเรียน

โดยดัชนีนี้จะมีค่าตั้งแต่ 0 - 1 เมื่อใดมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าผู้ประเมินให้คะแนนได้อย่างสอดคล้องกันสูงมาก แต่ถ้ามามีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงว่ามีค่าสอดคล้องกันไม่มาก 3) ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียวิชาขนมอบยอดนิยม เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สร้างสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก วิชาขนมอบยอดนิยม สำหรับนักเรียนหลักสูตรระยะสั้น วิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา

ผลการวิจัยตามแนวคิดของ ADDIE Model ในขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis) การออกแบบ (Design) และการพัฒนา (Development) มีดังนี้

1.1 ผลการวิจัยขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis) โดยคัดเลือกและจัดทำเนื้อหาในแผนการสอนเรื่องการทำชิฟฟอนเค้ก จากผู้เกี่ยวข้องจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และผู้สอนสาขาวิชาอาหารและโภชนาการ เลือกหัวข้อที่มีความถี่สูงสุด 4 หัวข้อเพื่อจัดทำเนื้อหาการอบรม ได้แก่ 1) วัตถุดิบที่ใช้ในการทำชิฟฟอนเค้ก 2) วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำชิฟฟอนเค้ก 3) ขั้นตอนการทำชิฟฟอนเค้กวนิลลา และ 4) การนำไปประยุกต์เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชิฟฟอนเค้กหม้อแกงเผือก

1.2 ผลการวิจัยตามขั้นตอนการออกแบบสื่อมัลติมีเดีย โครงร่าง และบทนำเรื่อง (Design) เป็นบทดำเนินเรื่องการทำชิฟฟอนเค้ก แบ่งเนื้อหาเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 วัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำชิฟฟอนเค้ก เวลา 8.28 นาที ตอนที่ 2 ขั้นตอนการทำชิฟฟอนเค้กวนิลลา เวลา 7.27 นาที และตอนที่ 3 การนำไปประยุกต์เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชิฟฟอนเค้กหม้อแกงเผือก เวลา 4.39 นาที

1.3 ผลการวิจัยตามขั้นตอนการพัฒนา (Development) ผลประเมินความเหมาะสมด้านเนื้อหาและด้านสื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษาของสื่อมัลติมีเดียเรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความเหมาะสมของสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก

รายการประเมิน	M	S.D.	แปลผล
ด้านเนื้อหา			
ส่วนนำของบทเรียน	4.67	0.75	ดีมาก
ความสมบูรณ์ของเนื้อหา	4.89	0.46	ดีมาก

รายการประเมิน	M	S.D.	แปลผล
การใช้ภาษา	5.00	0	ดีมาก
คุณค่าและประโยชน์	4.92	0.28	ดีมาก
รวมเฉลี่ย	4.89	0.43	ดีมาก
ด้านสื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษาของสื่อมัลติมีเดีย			
การออกแบบสื่อ	4.75	0.43	ดีมาก
ตัวอักษรและการเลือกใช้สี	4.83	0.37	ดีมาก
ภาพเคลื่อนไหวและเสียง	4.75	0.60	ดีมาก
คุณค่าและประโยชน์	4.89	0.31	ดีมาก
รวมเฉลี่ย	4.89	0.31	ดีมาก
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	4.80	0.19	ดีมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า 1) ความเหมาะสมด้านเนื้อหาของสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้กในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ย 4.89 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การใช้ภาษา คุณค่าและประโยชน์ ความสมบูรณ์ของเนื้อหา และส่วนนำของบทเรียน ตามลำดับ และ 2) ความเหมาะสมด้านสื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษาของสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้กในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ย 4.80 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน ได้แก่ คุณค่าและประโยชน์ ตัวอักษรและการเลือกใช้สี ภาพเคลื่อนไหวและเสียง และด้านการออกแบบ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.75 เท่ากัน

สำหรับข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญต่อความเหมาะสมของสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก พบว่า มีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุง 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเสียงและคุณภาพของเสียง มีเสียงก้องและเสียงแทรกกระหว่างการบรรยาย อาจปรับโดยใช้เทคโนโลยี AI ช่วย 2) ด้านกระบวนการสาธิต คือ ขาดการบรรยายคุณสมบัติของอุปกรณ์บางรายการ ในการนี้ ผู้วิจัยจึงปรับปรุงโดยใช้เสียง AI ช่วยในการบรรยายบางขั้นตอน ซึ่งสามารถลดปัญหาเรื่องเสียงก้องและเสียงแทรกได้ และเพิ่มการบรรยายคุณสมบัติของอุปกรณ์การทำชิฟฟอนเค้ก ได้แก่ เครื่องตีไข่ พิมพ์อบขนม และกระดาษไข

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก วิชาขนมอบยอดนิยม สำหรับนักเรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน วิทยาลัยสารพัดช่างสี่พระยา

ผลการตามแนวคิดของ ADDIE Model ในขั้นตอนการนำไปใช้ (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation) มีดังนี้

2.1 ผลการวิจัยตามขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation) 1) การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย E1 /E2 ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย E1 /E2 เรื่องการทำชิฟฟอนเค้ก ตามเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพแบบ 80/80

(n=20)

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ	ประสิทธิภาพ 80/80
ระหว่างเรียน	40	32.05	80.00	80.00/84.38
หลังเรียน	40	33.75	84.38	

จากตารางที่ 2 ค่าประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย เรื่องการทำชิฟฟอนเค้ก E1/E2 ตามเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพแบบ 80/80 โดยมีค่า E1/E2 ก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 80.00/84.38 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2.2 ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมินชิ้นงานชิฟฟอนเค้ก โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (Rater Agreement Index: RAI) หลังจากทำการทดลองใช้สื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก วิชาขนมอบยอดนิยม ผู้วิจัยได้นำคะแนนการประเมินแต่ละพฤติกรรมบ่งชี้ของกลุ่มผู้ประเมิน จำแนกตามจำนวนผู้ประเมินและจำนวนพฤติกรรมที่กลุ่มผู้ประเมินนั้นประเมินร่วมกัน โดยมีครูผู้สอนแผนกวิชาอาหารและโภชนาการ จำนวน 3 คน เป็นผู้ประเมินผลงานของนักเรียนจำนวน 20 คน ที่เรียนโดยใช้สื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก วิชาขนมอบยอดนิยม ใช้เกณฑ์การประเมินแบบรูบรีค Rubrics ประกอบด้วยองค์ประกอบการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเตรียมวัตถุดิบ 2) การเตรียมอุปกรณ์ในการทำงาน 3) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 4) ผลงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด และ 5) ภาพรวมของชิฟฟอนเค้ก โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (Rater Agreement Index : RAI) มีผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน
จำนวน 3 คน (Rater Agreement Index: RAI)

เกณฑ์ประเมินทักษะการปฏิบัติงานการทำ ชิฟนอนเค้กวิชาขนมอบยอดนิยม	ค่าดัชนีความสอดคล้อง ของผู้ประเมิน(RAI)
1. การเตรียมวัตถุดิบในการทำงาน	0.89
2. การเตรียมอุปกรณ์ในการทำงาน	0.92
3. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	0.98
4. ผลงานเสร็จสิ้นตามเวลาที่กำหนด	0.95
5. คุณภาพของชิฟนอนเค้ก	0.92
รวม	0.93

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินของผู้ประเมิน จำนวน 3 คน เกี่ยวกับ ทักษะการปฏิบัติงานและชิ้นงานสำเร็จของนักเรียน ซึ่งใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Rubrics) ประกอบด้วยองค์ประกอบการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเตรียมวัตถุดิบในการทำงาน มีค่า RAI เท่ากับ 0.89 2) การเตรียมอุปกรณ์ในการทำงาน มีค่า RAI เท่ากับ 0.92 3) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน มีค่า RAI เท่ากับ 0.98 4) ผลงานเสร็จสิ้นตามเวลาที่กำหนด มีค่า RAI เท่ากับ 0.95 และ 5) คุณภาพของชิฟนอนเค้ก มีค่า RAI เท่ากับ 0.92 โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมินในภาพรวมเท่ากับ 0.93 ซึ่งหมายความว่า คะแนนของผู้ประเมินมีความสอดคล้องกันมาก

2.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟนอนเค้ก มีผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อมัลติมีเดีย

รายการประเมิน	M	S.D.	แปลผล
ด้านเนื้อหาของบทเรียน			
1. กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน	4.89	0.13	มากที่สุด
2. เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การสอน	4.89	0.13	มากที่สุด
3. เนื้อหามีความชัดเจนทำให้เข้าใจง่าย	4.89	0.13	มากที่สุด
4. การจัดลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอนตามลำดับก่อน-หลัง	5.00	0	มากที่สุด
5. การจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาสะดวกต่อการเรียนรู้	5.00	0	มากที่สุด
6. เนื้อหากระชับเหมาะสมกับระยะเวลา	4.82	0.37	มากที่สุด
รวม	4.92	0.14	มากที่สุด

รายการประเมิน	M	S.D.	แปลผล
ด้านสื่อมัลติมีเดีย			
7. มีการนำเสนอเนื้อหาที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน	5.00	0	มากที่สุด
8. เสียงที่ใช้ในการบรรยายกระตุ้นให้เกิดความน่าสนใจและน่าติดตาม	4.82	0.37	มากที่สุด
9. ใช้ภาษาถูกต้องเข้าใจง่าย เหมาะสมกับผู้เรียน	4.94	0.22	มากที่สุด
10. ใช้ภาษาที่สื่อความหมายได้ชัดเจน	5.00	0	มากที่สุด
11. ภาษาและรูปภาพที่ใช้มีความสอดคล้องกัน	4.89	0.13	มากที่สุด
12. การเลือกใช้สีโดยรวมมีความเหมาะสม	5.00	0	มากที่สุด
13. ขนาดตัวอักษร ชัดเจน สอดคล้องกับเนื้อหา	5.00	0	มากที่สุด
14. ภาพเคลื่อนไหวเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา	4.73	0.45	มากที่สุด
รวม	4.93	0.19	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ต่อผู้ใช้สื่อมัลติมีเดีย			
15. การรับชมสื่อการสอนมีความสะดวก	5.00	0	มากที่สุด
16. ผู้เรียนสามารถควบคุม และใช้สื่อได้ทุกที่ ทุกเวลา	5.00	0	มากที่สุด
17. การเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียช่วยให้เข้าใจเนื้อหาการทำซิฟโฟนเค็กได้	5.00	0	มากที่สุด
18. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และจดจำขั้นตอนการทำซิฟโฟนเค็กจากสื่อ	5.00	0	มากที่สุด
รวม	5.00	0	มากที่สุด
ผลรวมทั้งหมด	4.95	0	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจต่อสื่อมัลติมีเดีย เรื่องการทำซิฟโฟนเค็กโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.95 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านประโยชน์ต่อผู้ใช้สื่อมัลติมีเดีย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านสื่อมัลติมีเดีย และด้านเนื้อหาของบทเรียน ตามลำดับ สำหรับความพึงพอใจรายข้อพบว่าด้านเนื้อหาของบทเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุดคือ การจัดลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอนตามลำดับก่อน-หลัง และการจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาสะดวกต่อการเรียนรู้ ด้านสื่อมัลติมีเดีย คือ มีการนำเสนอเนื้อหาที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน ใช้ภาษาที่สื่อความหมายได้ชัดเจน การเลือกใช้สีโดยรวมมีความเหมาะสม และขนาดตัวอักษรชัดเจนสอดคล้องกับเนื้อหา ส่วนด้านประโยชน์ต่อผู้ใช้สื่อมัลติมีเดีย คือ การรับชมสื่อการสอนมีความสะดวก ผู้เรียนสามารถควบคุมใช้สื่อได้ทุกที่ ทุกเวลา การเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียช่วยให้เข้าใจเนื้อหาการทำซิฟโฟนเค็กได้ง่าย และผู้เรียนสามารถเรียนรู้และจดจำขั้นตอนการทำซิฟโฟนเค็กจากสื่อมัลติมีเดีย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามแนวคิดของ ADDIE Model โดยคัดเลือกและจัดทำเนื้อหาในแผนการสอนเรื่องการทำชิฟฟอนเค้ก แบ่งเป็น 3 ตอน ผลประเมินความเหมาะสมด้านเนื้อหาของสื่อมัลติมีเดียในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การใช้ภาษา คุณค่าและประโยชน์ ความสมบูรณ์ของเนื้อหา และส่วนนำของบทเรียน ตามลำดับ และความเหมาะสมด้านสื่อการสอนและเทคโนโลยีการศึกษาของสื่อมัลติมีเดียในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน ได้แก่ คุณค่าและประโยชน์ ตัวอักษร และการเลือกใช้สีภาพเคลื่อนไหวและเสียง และด้านการออกแบบ

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก มีค่าเท่ากับ 80.00/84.38 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการประเมินของผู้ประเมิน จำนวน 3 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (Rater Agreement Index: RAI) ในการประเมินชิ้นงานชิฟฟอนเค้กของนักเรียน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมินในภาพรวมเท่ากับ 0.93 ซึ่งหมายความว่า คะแนนของผู้ประเมินมีความสอดคล้องกันมาก

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียเรื่องการทำชิฟฟอนเค้ก โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านประโยชน์ต่อผู้ใช้สื่อมัลติมีเดีย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือ ด้านสื่อมัลติมีเดีย และด้านเนื้อหาของบทเรียน ตามลำดับ โดยสามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด โดยเฉพาะด้านใช้ประโยชน์ต่อผู้ใช้สื่อมัลติมีเดีย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดทุกข้อเมื่อเทียบกับด้านอื่น

อภิปรายผล

1. อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สร้างสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก วิชาขนมอบยอดนิยม สำหรับนักเรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศรีวิชัยวิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา ผลการวิจัยตามแนวคิดของ ADDIE Model พบว่า ผลคัดเลือกและจัดทำเนื้อหาในแผนการสอนเรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก จากผู้เกี่ยวข้องจำนวน 3 คน ได้หัวข้อที่มีความถี่สูงสุด 4 หัวข้อ เพื่อจัดทำเนื้อหาการอบรม ได้แก่ วัตถุดิบที่ใช้ในการทำชิฟฟอนเค้ก วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำชิฟฟอนเค้ก ขั้นตอนการทำชิฟฟอนเค้กทูลลา การนำไปประยุกต์เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์

ชิฟฟอนเค้กหม้อแกงเผือก โดยหัวข้อที่ไม่ได้รับการคัดเลือก ได้แก่ ประวัติของเค้ก ประเภทของเค้ก และการนำไปประกอบอาชีพ ทั้งนี้เนื่องจากหลักการอบรมหลักสูตรวิชาชีพพระยาสั้น เน้นการอบรมทักษะเพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติงานได้ตามสมรรถนะรายวิชา โดยมีระยะเวลาการสอนเพียง 6 ชั่วโมง ดังนั้น การเลือกเนื้อหาการอบรมจึงมุ่งเน้นทักษะการปฏิบัติเป็นหลัก โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 วัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำชิฟฟอนเค้ก เวลา 8.28 นาที ตอนที่ 2 ขั้นตอนการทำชิฟฟอนเค้กวนิลลา เวลา 7.27 นาที ตอนที่ 3 การนำไปประยุกต์เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชิฟฟอนเค้กหม้อแกงเผือก เวลา 4.39 นาที โดยผลประเมินความเหมาะสมด้านเนื้อหาและด้านสื่อการสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษาของสื่อมัลติมีเดียอยู่ในระดับดีมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ซึ่งจากผลการวิจัยของ ธวัชชัย สหพงษ์ (2563) พบว่า การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นตามรูปแบบ ADDIE Model ในรายวิชาการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนการสอน ได้สื่อมัลติมีเดียจำนวน 4 เรื่อง ดังนี้ 1) 1 day in Udonthani Festival เวลา 5.41 นาที 2) Phra Yuen Temple เวลา 3.44 นาที 3) หมู่บ้านทอผ้า บ้านหนองเขื่อนช้าง เวลา 11.22 นาที และ 4) เทศกาลหุ่นฟางยักษ์ มหาสารคาม เวลา 2.30 นาที สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิเวศน์ วงศ์ประทุม (2558) เรื่อง การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซีชาร์ป 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยพัฒนาสื่อมัลติมีเดียตามรูปแบบ ADDIE Model กุลกนก จันทวันดี (2561) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการออกแบบของ ADDIE MODEL ร่วมกับการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ พบว่า เท่ากับ 78.60/81.58 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้ที่ 75/75 ซึ่งทองสุข นระศิริ (2553) กล่าวว่า ขั้นตอนการสร้างสื่อคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย แบ่งออกเป็น 9 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาหลักสูตร 2) กำหนดเนื้อหาสาระ 3) กำหนดการเรียนรู้ 4) ศึกษาทฤษฎีและหลักการเรียนสร้างสื่อมัลติมีเดีย 5) ออกแบบและสร้างตามขั้นตอน 6) สร้างคู่มือการใช้สื่อมัลติมีเดีย 7) ตรวจสอบเนื้อหาสื่อมัลติมีเดีย 8) นำสื่อมัลติมีเดียที่แก้ไขปรับปรุงไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และ 9) นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และ นิเวศน์ วงศ์ประทุม (2558) สรุปได้ 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดเป้าหมายการสอน วิเคราะห์รูปแบบการสอน ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม วิธีการประเมิน และการออกแบบกลวิธีการสอน ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบบทเรียนโดยเขียนเป็นผังงาน สร้างกรอบแสดงเรื่องราวของบทเรียน และมีข้อความการเสริมแรงผลย้อนกลับ การดำเนินขั้นตอนของเนื้อหา และการทบทวนการออกแบบก่อน

นำไปสร้างโปรแกรมบทเรียน ขั้นตอนที่ 3 ทดลองสร้างโปรแกรมบทเรียน และแก้ไขปรับปรุงบทเรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการออกแบบบทเรียน ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนจึงสามารถใช้สื่อการสอน โดยเฉพาะสื่อมัลติมีเดีย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งการมองเห็น ได้ยิน สามารถสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และเข้าใจเนื้อหาเพิ่มมากขึ้น (ณัฐกร สงคราม, 2554)

2. อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียเรื่องการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก วิชาขนมอบยอดนิยมสำหรับนักเรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยาสัน วิทาลัยสารพัดช่างสีพระยา จากการหาประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย เรื่องการทำชิฟฟอนเค้ก วิชาขนมอบยอดนิยมสำหรับนักเรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยาสัน วิทาลัยสารพัดช่างสีพระยา พบว่า สื่อเรื่องการทำชิฟฟอนเค้ก วิชาขนมอบยอดนิยมสำหรับนักเรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยาสัน วิทาลัยสารพัดช่างสีพระยา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.00/84.38 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 สื่อมัลติมีเดียสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยาสัน วิทาลัยสารพัดช่างสีพระยาได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสื่อมัลติมีเดียที่สร้างขึ้นตามกระบวนการวิจัยมีการศึกษาเนื้อหา วิเคราะห์เนื้อหา มีการออกแบบบทเรียนให้น่าสนใจ โดยการใช้ภาพนิ่ง วิดีโอ ประกอบในบทเรียนและได้ผ่านการตรวจสอบ ทดลองใช้ และประเมินประสิทธิภาพดึงดูดใจให้นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียน ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนด้วยตนเองตลอดเวลาตามที่ต้องการ ทำให้คะแนนทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น ซึ่งจากผลงานวิจัยของ นันทน์ภัส มงคลสังข์ (2564) พบว่า หนังสือนิทานภาพเคลื่อนไหวที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจัดทำขึ้นเป็น 89.35/90.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่าสื่อการสอนมัลติมีเดียมีค่าประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนี้ ทิพภาภรณ์ ทนงค์ (2562) ยังพบว่า สื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การเย็บตะเข็บผ้าพื้นฐาน วิชาการงานอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 82.14/80.06 รวมทั้ง ชัชชนันท์ ตระกูลอยู่สบาย (2560) กล่าวว่า สื่อมัลติมีเดียเป็นการนำสื่อหลาย ๆ ประเภทมารวมกันทั้งวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการเรียนการสอน โดยการใช้สื่อแต่ละอย่างตามลำดับขั้นตอนของเนื้อหา ในปัจจุบันมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ร่วมด้วยเพื่อการผลิตหรือการควบคุมการทำงานของอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการนำเสนอข้อมูลทั้งตัวอักษร ภาพกราฟิก ภาพถ่ายภาพเคลื่อนไหว และเสียง เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สำหรับผลการประเมินของผู้ประเมิน จำนวน 3 คน เกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติงานและชิ้นงานสำเร็จ ซึ่งใช้เกณฑ์การประเมินแบบรูบริค ประกอบด้วย องค์ประกอบการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ การเตรียมวัตถุดิบในการทำงาน มีค่า RAI เท่ากับ 0.89 การเตรียมอุปกรณ์ในการทำงานตามขั้นตอน เท่ากับ 0.92 ขั้นตอนการปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.98 ผลงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด เท่ากับ 0.95 และภาพรวมของชิฟฟอนเค้ก เท่ากับ 0.92 และได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมินในภาพรวมเท่ากับ 0.93 ซึ่งหมายความว่า คะแนนของผู้ประเมินมีความสอดคล้องกันมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการประเมินทักษะการปฏิบัติงานใช้ผู้ประเมินที่เป็นครูผู้สอนอาหารและโภชนาการที่มีประสบการณ์การสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศน์เกี่ยวกับการทำเค้ก ประกอบกับแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานได้กำหนดองค์ประกอบและเกณฑ์การประเมิน รวมทั้งเกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพของชิฟฟอนเค้กที่ชัดเจน จึงมีผลทำให้ผลการประเมินสอดคล้องกัน โดยผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ คมกริช ฉายศรี (2563) ที่ศึกษาพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน จากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพเฉพาะทาง เรื่องการแกะสลักผักและผลไม้ ประกอบด้วย องค์ประกอบการประเมินทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการทำงาน ด้านระยะเวลา ด้านความสะอาด และด้านการดูแลรักษา โดยประเมินค่าดัชนีชี้วัดความสอดคล้องจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการแกะสลักผักและผลไม้ จำนวน 2 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน ด้านการแกะสลักดอกไม้พื้นฐานและใบไม้พื้นฐาน เท่ากับ 0.85 การแกะสลักชุดผลไม้สำหรับรับประทาน เท่ากับ 0.94 การแกะสลักชุดผักเครื่องจิ้ม เท่ากับ 0.92 การแกะสลักภาชนะและดอกลีลาวดี เท่ากับ 0.89 การแกะสลักลายดอกบานชื่น เท่ากับ 0.82 และการแกะสลักลายเครือเถาวิหคเหา เท่ากับ 0.79 และ สุรัชย์ มีชาญ (2547) กล่าวว่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน เป็นตัวบ่งชี้ถึงระดับความสอดคล้องกันของคะแนนที่ได้จากผู้ประเมิน 2 คน หรือมากกว่า โดยดัชนีนี้จะมีค่าตั้งแต่ 0-1 เมื่อใดที่มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าผู้ประเมินให้คะแนนอย่างสอดคล้องกันสูงมาก แต่ถ้ามีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงว่ามีความสอดคล้องกันไม่มากนัก ดังนั้น หากผู้ประเมินคือผู้ที่ได้รับการฝึกฝน และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนนอย่างดีแล้ว ดัชนีจะช่วยบ่งชี้ถึงมาตรฐานของเกณฑ์การให้คะแนนดังกล่าวได้

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก วิชาขนมอบยอดนิยม สำหรับนักเรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศน์ วิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และยังพบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านประโยชน์ต่อผู้ใช้

สื่อมัลติมีเดียมีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยทุกข้อมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะที่ผ่านมา การสอนวิชาชีวหลักสูตรระยะสั้น ใช้วิธีสอนโดยการบรรยายประกอบการสาธิตและให้ผู้เรียน ปฏิบัติตาม เมื่อได้เรียนรู้แบบเดิมร่วมกับการใช้สื่อมัลติมีเดียประกอบ จึงทำให้ผู้เรียนมี ความพึงพอใจสูงสุด แม้ว่าจะเป็นผู้ที่เข้ารับการอบรมในวิชาขนมอบยอดนิยมนี่เป็นครั้งแรก ก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับ สิริกานต์ อำนวยศิริ (2564) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อ มัลติมีเดีย เรื่อง การแกะสลักพื้นฐาน: ชูผลไม้พร้อมรับประทาน วิชาการงานอาชีพ โดย ภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด อภิตา รุณวาทย์ (2561) กล่าวว่า การออกแบบสื่อมัลติมีเดีย มีการวิเคราะห์เนื้อหาให้กระชับ เข้าใจง่าย การออกแบบรูปภาพ ประกอบที่สอดคล้องกับเนื้อหา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ มีคำบรรยาย ประกอบทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้น ดังนั้น ในการวัดความพึงพอใจในการเรียนรู้กระทำได้หลาย วิธี ทั้งการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต ส่วนด้านเนื้อหาที่มีความเหมาะสม น่าสนใจในระดับมากที่สุด ด้านสื่อมัลติมีเดีย ภาพที่ใช้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาช่วยส่งเสริม การเรียนรู้ในระดับมากที่สุด และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อ ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนานและ พึงพอใจกับการเรียนด้วยสื่อนี้ในระดับมากที่สุด ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า สื่อมัลติมีเดีย เป็นสื่อการสอนที่ใช้เทคโนโลยีช่วยให้การออกแบบบทเรียน ตอบสนองต่อแนวคิด และทฤษฎี การเรียนรู้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียว่า สามารถช่วยเสริมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สื่อมัลติมีเดียเรื่องการทำชิฟฟอนเค้ก เป็นสื่อผสมผสานระหว่างภาพนิ่ง วิดีโอ เสียง และคำอธิบาย เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ได้โดยไม่มีข้อจำกัด การนำสื่อมัลติมีเดียไปใช้ ประโยชน์ สามารถใช้ประกอบการสอนทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบในรูปแบบหลักสูตร วิชาชีวระยะสั้น โดยควรดำเนินการตามลำดับเนื้อหาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเริ่มจาก ตอนที่ 1 ซึ่งเน้นการให้ความรู้เรื่องวัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ที่มีผลต่อคุณภาพเค้ก จากนั้นเป็น การฝึกทักษะในตอนที่ 2 ที่อธิบายเครื่องมือและขั้นตอนการทำชิฟฟอนเค้กจนกลายอย่างเป็น ระบบ และปิดท้ายด้วย ตอนที่ 3 ซึ่งมุ่งเน้นการประยุกต์เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชิฟฟอนเค้ก

หมอแกงเผือก โดยอธิบายเทคนิคสำคัญ เช่น การตีไข่ขาว การผสมส่วนผสม และการอบเค้กที่เหมาะสม การศึกษาตามลำดับ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจทั้งพื้นฐานและสามารถพัฒนาทักษะได้ตามวัตถุประสงค์การสอน

1.2 ประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก พบว่า ประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก มีค่าเท่ากับ 80.00/84.38 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเจาะจงเฉพาะผู้ลงทะเบียนเรียนวิชาขนมอบยอดนิยมเป็นครั้งแรก ช่องว่างความแตกต่างระหว่างบุคคลจึงอาจมีไม่มากนัก ดังนั้น จึงอาจทดลองใช้สื่อมัลติมีเดียกับกลุ่มตัวอย่างลักษณะอื่น เพื่อศึกษาผลจากการเรียนรู้ในแผนการสอนดังกล่าวด้วย

1.3 ความสอดคล้องของผู้ประเมินชิ้นงานของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อมัลติมีเดีย เรื่องการทำชิฟฟอนเค้ก โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมินในภาพรวมเท่ากับ 0.93 ซึ่งหมายความว่า คะแนนของผู้ประเมินมีความสอดคล้องกันมาก ทั้งนี้ เพื่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและเข้าถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ นอกจากนี้ ควรใช้สื่อแบบผสมผสานที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ และควรมีทั้งสื่อที่สามารถเข้าถึงได้แม้ว่านักเรียนจะไม่มีอินเทอร์เน็ต (Internet) เพื่อให้สามารถเข้าถึงสื่อได้จากทุกที่โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี และสามารถฝึกปฏิบัติชิ้นงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การทำชิฟฟอนเค้ก พบว่า ด้านเนื้อหาของบทเรียนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด จะเห็นได้ว่าการนำเนื้อหาบทเรียนจากหนังสือมาพัฒนาให้เป็นสื่อมัลติมีเดีย ช่วยให้นักเรียนสนใจและเข้าใจบทเรียนมากขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารที่กำกับดูแลการสอนหลักสูตรระยะสั้น จึงควรสนับสนุนให้ผู้สอนพัฒนาสื่อการสอนในลักษณะเดียวกันนี้มากขึ้นครอบคลุมทุกแผนการสอน ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งจากผู้สอนและสื่อการสอนที่หลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องการทำสื่อการสอนสำหรับหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในแผนการสอนอื่น เพื่อให้สื่อการสอนมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเพิ่มขึ้น

2.2 ควรศึกษาเรื่องรูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนและคุณลักษณะของผู้เรียนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมายของหลักสูตร

2.3 ควรศึกษาผลการใช้สื่อมัลติมีเดียในรูปแบบอื่นเพิ่มเติม เช่น การทดลองใช้สื่อมัลติมีเดียกับกลุ่มตัวอย่างลักษณะอื่น เพื่อศึกษาผลจากการเรียนรู้ในแผนการสอนดังกล่าว หรือศึกษาคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดีย ความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียกับการเรียนแบบปกติ การศึกษาความรู้ที่คงทนเมื่อเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดีย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. กระทรวงศึกษาธิการ. <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-fiscal-year-2024>.
- กุลกนก จันวันดี, สำราญ กำจัดภัย และธนานันต์ กุลไพบุตร. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการออกแบบของ ADDIE MODEL ร่วมกับการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ เรื่องหลักการทำโครงการคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 10(27), 125-134.
- คมกริช ฉายศรี, อมรรัตน์ เจริญชัย, ทักษิณา เครือหงส์ และจอมขวัญ สุวรรณรักษ์. (2563). การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพเฉพาะทางเรื่องการแกะสลักผักและผลไม้. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม ครั้งที่ 3 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*. 31 สิงหาคม 2563.
- งานทะเบียน วิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา. (2568.). *รายงานผลการปฏิบัติงานและผลการประเมิน ประจำปี 2567*. [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. วิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา.
- ซัชชนันท์ ตระกูลอยู่สบาย. (2559). *การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง ระบบนิเวศป่าชายเลนอุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์*, 5(3), 7-20.

- นันท์นภัส มงคลสังข์. (2564). การพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบนิทานการ์ตูนแอนิเมชัน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 (5-6 ปี). *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา*, 9(1), 39-59.
- นิเวศน์ วงศ์ประทุม. (2558). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรม ด้วยภาษาซีชาร์ป 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน*, 7(18), 155-164.
- ณัฐกร สงคราม. (2554). *การออกแบบและพัฒนา มัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองสุข นະระศิริ และ ศรีนทิพย์ ภู่อำลี. (2553). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจต่อการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง เรขาคณิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้สื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนกับการสอนแบบปกติ . มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ทิพภาภรณ์ ทนงค์ และชญากัณฑ์ ก่ออารีโย. (2563). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เรื่องการเย็บตะเข็บผ้าพื้นฐานวิชาการงานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม). *วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา*, 14(1), 10-24.
- ธวัชชัย สหพงษ์. (2563). ผลการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมตามรูปแบบ ADDIE Model ในรายวิชาการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนการสอน. *วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 7(2), 7-14.
- วรวิทย์ นิเทศศิลป์. (2551). *สื่อและนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้*. โรงพิมพ์สกายบุ๊กส์.
- สิริกานต์ อำนวยศิริ และ จอมขวัญ สุวรรณรักษ์. (2564). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การแกะสลักพื้นฐาน: ชุดผลไม้พร้อมรับประทาน วิชาการงานอาชีพ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(2), 830-844.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)*. สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=13651
- สุรัชย์ มีชาญ. (2547). ดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (RAI). *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมและมนุษยศาสตร์*, 10(2), 114-126.

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2558).

หลักสูตรอาชีวศึกษา. <https://nited.vec.go.th/th-th/หลักสูตรอาชีวศึกษา/หลักสูตรระยะสั้น.aspx>

อภิตา รุณวาทย์. (2561). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน.

วารสารโครงการ วิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ., 4(2), 7-16.

McGriff, S. J. (2008). ADDIE model diagram [Diagram]. WikiEducator. http://wiki.educator.org/File:ADDIE_model_diagram_by_McGriff.gif

แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานี ของนักท่องเที่ยวเจนเอเรชั่นแซด

Motivations for Mon Ethnic Tourism in Pathumthani Province among
Generation Z Tourists

ปณัญดา ทองหวาน¹ | Pananda Thongwan

อภิวัฒน์ วิชัยดิษฐ² | Apiwat Wichaidit

พงศ์เสวก เอนกจำนงค์พร^{3*} | Pongsavake Anekjumnongporn

¹⁻³ คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ประเทศไทย

School of Humanities and Tourism Management, Bangkok University, Thailand

*Corresponding author email: pongsavake.a@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were to study the motivation of Generation Z tourists for Mon ethnic tourism in Pathum Thani Province and to compare the levels of motivation according to the backgrounds of these tourists. The study employed multi-stage sampling to select 312 Generation Z tourists who completed questionnaires. Data were analyzed using descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation) and inferential statistics, including the independent samples t-test and one-way analysis of variance (ANOVA).

The results indicated that Generation Z tourists had a high level of motivation for Mon ethnic tourism in Pathum Thani Province. Significant differences in motivation were found based on gender, educational level, and family hometown at the 0.05 significance level.

Keywords: Traveling Motivation, Mon Ethnic, Generation Z

Received: January 14, 2025 Revised: March 15, 2025 Accepted: April 29, 2025

<https://doi.org/10.14456/husoaru.2025.4>

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ มอญและเปรียบเทียบแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานี กับภูมิหลังของนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซต เลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซต 312 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา คือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติอ้างอิง คือ ค่าทดสอบทีที่เป็นอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนหนึ่งทาง ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีระดับสูง และนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตที่มีเพศ ระดับการศึกษา และภูมิสำเนาของครอบครัวต่างกันมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการท่องเที่ยว, ชาติพันธุ์มอญ, เจเนอเรชันแซต

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มวัฒนธรรมกลุ่มต่าง ๆ เพื่อหาประสบการณ์ ความรู้ต่าง ๆ สร้างจิตสำนึกต่อการยอมรับ และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมกลุ่มต่าง ๆ โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว (นิศา ชัชกุล, 2557; Buhalis, 2022; King, 1994) ซึ่งเป็นประเภทหนึ่งของการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษที่ได้รับความนิยม เพราะเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) และจับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) เช่น ภูมิปัญญา ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม พฤติกรรม และวิถีชีวิต (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2003) ประกอบกับประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวลักษณะดังกล่าวที่หลากหลาย โดดเด่น และมีเอกลักษณ์ ซึ่งสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและประเทศในภาพรวมเป็นจำนวนมากกว่า 2.52 ล้านล้านบาท (ไทยรัฐ, 2567) ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญโดดเด่นสำหรับการท่องเที่ยวของประเทศไทย เพราะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพมาจากพม่าแล้วมาอาศัยในหลายจังหวัดของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานี เพราะเป็นชุมชนมอญขนาดใหญ่แห่งหนึ่งที่มีเอกลักษณ์ เช่น อาหาร วัฒนธรรมมอญ 12 เดือน เป็นต้น อีกทั้งสร้าง

การรับรู้วัฒนธรรมผ่านพิพิธภัณฑ์ กิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ของชุมชน (เฉลิมพล ศรีทอง และ ศีรพงษ์ เทียวสมพงษ์, 2564; ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์ และ ขวลิย์ ณ ถลาง, 2565; เหมือนพิมพ์ สุวรรณภาศ, 2559) จึงทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนมากกว่า 3,656,280 คน และสร้างรายได้ในภาพรวมของจังหวัดปทุมธานีมากกว่า 5,424 ล้านบาท (สำนักงานสถิติจังหวัดปทุมธานี, 2566) นอกจากนี้ การสำรวจพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซต หมายถึง บุคคลที่เกิด พ.ศ. 2540 - 2555 และมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นตามสมัยนิยม ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลักสำหรับการท่องเที่ยว ประหยัด คุ่มค่า เน้นเก็บเกี่ยวประสบการณ์และเรียนรู้ผ่านวัฒนธรรมพื้นเมือง เติบโตคุณค่าส่วนบุคคลและตระหนักถึงความยั่งยืนของกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ (ศูนย์พัฒนาวิชาการด้านตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566; Eldridge, 2024; Jayatissa, 2023) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะบุคคลที่เกิด พ.ศ. 2540 – 2549 เท่านั้น เพราะเป็นช่วงวัยเรียนและวัยทำงานตอนต้น อีกทั้งยังใช้จ่ายกับการท่องเที่ยวมากกว่าร้อยละ 38.78 ของรายได้ทั้งหมด (สินน้ำ แฉ่วฉิมพลี, 2566) จึงเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งที่จะสร้างรายได้ให้แก่การท่องเที่ยวและก่อให้เกิดแรงกระตุ้นการท่องเที่ยวลักษณะดังกล่าว

แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญเป็นแรงผลักดันที่อยู่ภายในของนักท่องเที่ยว เช่น ความต้องการท่องเที่ยว ความต้องการทางสังคม ความภูมิใจหรือค้นพบสิ่งใหม่ ๆ เป็นต้น ที่ตอบสนองต่อสิ่งดึงดูดใจหรือแรงดึงดูดใจ กล่าวคือเป็นสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยว เช่น ภาพลักษณ์ ความน่าสนใจ ความโดดเด่นทางวัฒนธรรม เป็นต้น และแสดงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว (วลัยพร ธีวตระกูลไพบูลย์, 2557; Kozak & Decrop, 2009) ของชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานี อีกทั้งจะแตกต่างกันเมื่อมีภูมิหลังต่างกันกล่าวคืองานวิจัยในประเทศไทยของ ชุติมา สังคะหะ (2561) ทาดคำ สุวันดี (2566) และ อัจฉรารวรรณ สุขเกิด และ วรณี เชาวนัสชุม (2565) พบว่า อาหาร วิถีชีวิต และเรื่องราวของชาติพันธุ์มอญเป็นแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือน ส่วนเบญยาศิริ งามสะอาด (2566) ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์ และ ขวลิย์ ณ ถลาง (2565) และ สุธาสินี วิยาภรณ์ และคณะ (2566) พบว่า นักท่องเที่ยวมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในระดับสูง เพราะมีเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรมมอญ มีกิจกรรม มีสิ่งอำนวยความสะดวก และการคมนาคมที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ ส่วนพงศ์เสวก เอนกจำนงค์พร (2565) พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวในระดับสูง อีกทั้งนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา

ตอนปลายและปริญญาตรี มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวมากกว่าระดับการศึกษาอื่น ๆ นอกจากนี้ งานวิจัยของ พงศ์เสวก เอนกจํานงค์พร และธัญญลักษณ์ เอนกจํานงค์พร (2565) พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดที่มีรายได้ครอบครัวประมาณ 20,001 – 60,000 บาท มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดที่มีรายได้ของครอบครัวประมาณ 20,000 บาท หรือน้อยกว่า และ 60,001 บาท หรือมากกว่า ส่วน จุฑารัตน์ เพ็ชรประคอง และคณะ (2561) พบว่า หากนักท่องเที่ยวมีภูมิลำเนาตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ในขณะที่ยังมีงานวิจัยในต่างประเทศของ Chen & Rahman (2018) และ Wu et al., (2023) พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ระดับสูง ส่วน Dlomo & Ezeuduji (2020) พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดมีแรงจูงใจท่องเที่ยวในระดับสูง และนักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดเพศหญิง มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวสูงกว่าเพศชาย เช่นเดียวกับ Prayag et al., (2018) ในทางกลับกัน Auliya and Pertiwi (2020) พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดเพศชายมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวสูงกว่าเพศหญิง ส่วน Christina et al., (2020) พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวสูงกว่านักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดที่มีระดับการศึกษาอื่น ๆ ทั้งนี้ หากนักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดที่มีช่วงวัยที่สูงขึ้นมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์สูงขึ้นด้วย (Christina et al., 2020) นอกจากนี้ Advincula et al., (2023) พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดจะมีช่วงวัยใดก็ตาม มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ไม่แตกต่างกัน ขณะที่ Kifworo et al., (2020) พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดที่มีรายได้ครอบครัวเท่าใดมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ไม่แตกต่างกัน จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า งานวิจัยที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวระดับสูง นอกจากนี้ยังพบว่า ภูมิหลังที่ต่างกันยังทำให้แรงจูงใจในการท่องเที่ยวแตกต่างกันและไม่แตกต่างกันไปตามบริบทและสถานการณ์ต่าง ๆ

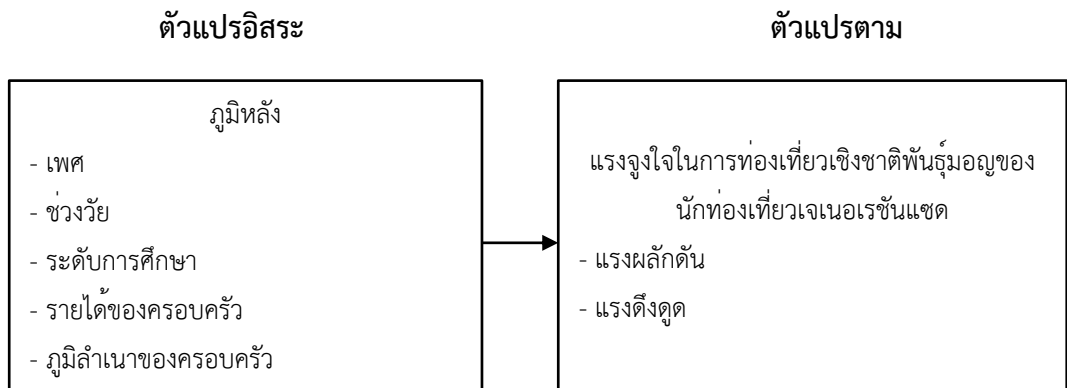
จากการประมวลข้อมูลข้างต้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซด เพราะยังมีการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณในเชิงลึกและเปรียบเทียบกับภูมิหลังด้านต่าง ๆ จำนวนน้อย อีกทั้งแรงจูงใจในการท่องเที่ยวลักษณะดังกล่าวของนักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดภาพรวมในปัจจุบันเป็นอย่างไร แตกต่างกันหรือไม่เมื่อเปรียบเทียบกับภูมิหลัง อีกทั้งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางการบริหารจัดการแก่ผู้ที่

เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญหรือชาติพันธุ์อื่น ๆ ให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวเจนเอเรชั่นแซด อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อยอดในประเด็นที่เกี่ยวข้องสำหรับนักวิจัยหรือผู้ที่สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีของนักท่องเที่ยวเจนเอเรชั่นแซด
2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีกับภูมิภาคของนักท่องเที่ยวเจนเอเรชั่นแซด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

นักท่องเที่ยวเจนเอเรชั่นแซดที่มีภูมิภาคต่างกันมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณมีประชากร คือ นักท่องเที่ยวเจนเอเรชั่นแซดที่มีอายุ 18 - 27 ปี (เกิด พ.ศ. 2540 - 2549) จำนวน 8,426,656 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2567) และเป็นตัวอย่าง 312 คน ซึ่งมาจากการกำหนด

ขนาดตัวอย่างใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คือ G*Power กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95, $\alpha = 0.05$ ค่าขนาดอิทธิพล (Effect Size) = 0.25 Power ($1 - \beta$) = 0.95 (Buchner, 2010) ได้ขนาดตัวอย่างสูงสุด เท่ากับ 305 คน จึงทดขนาดตัวอย่างกรณีข้อมูลขาดหายเพิ่มขึ้นเท่ากับ 312 คน

การเลือกตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบหลากหลายขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกนักท่องเที่ยวนอเรชันแซดที่มีอายุ 18 - 27 ปี หรือเกิด พ.ศ. 2540 – 2549 ขั้นตอนที่ 2 การเลือกแบบกำหนดโควต้า คือ ช่วงวัย โดยแบ่งเป็นช่วงวัยเรียน 156 คน และวัยทำงาน 156 คน และขั้นตอนที่ 3 การเลือกแบบสะดวก โดยคณะผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลจากตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ การเลือกแบบดังกล่าวไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติอ้างอิง จึงตรวจสอบการแจกแจงของประชากรแบบปกติด้วยการทดสอบ Kolmogorov-Smirnov Test (Lilliefors, 1967) ได้ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p-value) เท่ากับ 0.34 และค่า Kolmogorov-Smirnov Z เท่ากับ 1.98 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามเกณฑ์ที่กำหนด (Kwak & Park, 2019) ดังนั้น จึงใช้การทดสอบทีที่เป็นอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนหนึ่งทางได้ (พงษ์ศักดิ์ ชิมมอนด์ส, 2560)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ คือ เพศ ช่วงวัย ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว และภูมิสำเนาของครอบครัว และตัวแปรตาม คือ แรงงูใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานี

เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ภูมิหลัง เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ และส่วนที่ 2 แบบวัดแรงงูใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 20 ข้อ ซึ่งคณะผู้วิจัยพัฒนาจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นมาตรประเมินค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (Likert, 1932) จากต่ำมากถึงสูงมาก โดยมีเกณฑ์สำหรับการแปลผลข้อมูลตามแนวความคิดของ Best (1970) ดังนี้

- 1.00-1.80 คะแนน หมายถึง มีแรงงูใจในการท่องเที่ยวฯ ระดับต่ำมาก
- 1.81-2.60 คะแนน หมายถึง มีแรงงูใจในการท่องเที่ยวฯ ระดับต่ำ
- 2.61-3.40 คะแนน หมายถึง มีแรงงูใจในการท่องเที่ยวฯ ระดับปานกลาง
- 3.40-4.20 คะแนน หมายถึง มีแรงงูใจในการท่องเที่ยวฯ ระดับสูง
- 4.21-5.00 คะแนน หมายถึง มีแรงงูใจในการท่องเที่ยวฯ ระดับสูงมาก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ได้ค่าคะแนนเท่ากับ 0.67-1.00 (Rovinelli & Hambleton, 1977) คัดเลือก ปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้กับตัวอย่าง 33 คน (Chakrapani, 2011) พร้อมทั้งใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (1990) เพื่อหาค่าความเที่ยง ได้ค่าของส่วนที่ 2 เท่ากับ 0.983

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย แบ่งเป็น 1) ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากตำรา หนังสือ วารสารวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาเครื่องมือและวิธีดำเนินการวิจัย และ 2) ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามลักษณะดั้งเดิมและออนไลน์จากนักท่องเที่ยวนะเรชันแซด โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดต่าง ๆ ของงานวิจัยให้ตัวอย่างทราบ ยินยอมตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจ และเป็นอิสระเพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น ใช้ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 6 สัปดาห์ ได้แบบสอบถามกลับคืน 312 ฉบับ คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 100.00 คัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ได้ 312 ฉบับ คิดเป็นอัตราของแบบสอบถามที่ใช้ได้ร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ทางสังคมศาสตร์ เลือกใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล 2 ประเภท ประกอบด้วย 1) สถิติพรรณนา คือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) สถิติอ้างอิง คือ ค่าทดสอบที่เป็นอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนหนึ่งทางพร้อมเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเกมส์-โฮเวลล์ และบอนเฟอร์โรนี

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของนักท่องเที่ยวนะเรชันแซด พบว่า นักท่องเที่ยวนะเรชันแซดเป็นเพศหญิง 156 คน ร้อยละ 50.00 เพศชาย 125 คน ร้อยละ 40.10 และกลุ่มเพศหลากหลาย (LGBTIQAN+) 31 คน ร้อยละ 9.90 มีช่วงวัยเรียนและวัยทำงาน ร้อยละ 50 เท่ากันทั้งสองกลุ่ม มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 34.61 มีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ย 20,001 – 40,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 30.80 และส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาของครอบครัวอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทยที่ไม่ใช่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ร้อยละ 62.20

การวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีของนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซต พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีระดับสูง ($M = 4.20$, $SD = 0.68$) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า มีแรงดึงดูดระดับสูงมาก ($M = 4.22$, $SD = 0.72$) และแรงผลักดันระดับสูง ($M = 4.18$, $SD = 0.67$) รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีของนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซต

ตัวแปร	n	min	max	M	SD	แปลผล
แรงผลักดัน	312	1.00	5.00	4.18	0.67	สูง
แรงดึงดูด	312	1.00	5.00	4.22	0.72	สูงมาก
รวม	312	1.00	5.00	4.20	0.68	สูง

การวิเคราะห์เปรียบเทียบแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีกับภูมิหลังของนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซต พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตที่มีเพศ ระดับการศึกษา และภูมิลาเนาของครอบครัวต่างกันมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตที่มีเพศหญิงและกลุ่มเพศหลากหลาย (LGBTIQAN+) มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีสูงกว่านักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตเพศชาย ส่วนนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีสูงกว่านักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซต ที่มีภูมิลาเนาของครอบครัวในจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทยมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญสูงกว่านักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซต ที่มีภูมิลาเนาของครอบครัวอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ส่วนนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตที่มีช่วงวัยและรายได้ของครอบครัวต่างกันมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญไม่มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีกับ
ภูมิภาคของนักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซด

ภูมิภาค		แรงจูงใจในการท่องเที่ยว			ค่าสถิติทดสอบ		เปรียบ เทียบรายคู่
		n	M	SD	t/F	p	
เพศ	1) ชาย	125	4.07	0.70	4.442*	0.013	3, 2 > 1
	2) หญิง	156	4.26	0.68			
	3) กลุ่มเพศหลากหลาย	31	4.39	0.56			
	(LGBTIQAN+)						
ช่วงวัย	1) วัยเรียน	156	4.18	0.70	-0.388	0.698	
	2) วัยทำงาน	156	4.21	0.67			
ระดับ การศึกษา	1) ต่ำกว่าปริญญาตรี	103	4.06	0.69	5.006**	0.007	3 > 1
	2) ปริญญาตรี	108	4.18	0.73			
	3) สูงกว่าปริญญาตรี	101	4.36	0.67			
รายได้ของ ครอบครัว	1) 20,000 บาท หรือน้อยกว่า	88	4.19	0.69	0.848	0.468	
	2) 20,001 - 40,000 บาท	96	4.26	0.68			
	3) 40,000 - 60,000 บาท	77	4.10	0.61			
	4) 60,001 บาท หรือมากกว่า	51	4.24	0.77			
ภูมิภาค ของ ครอบครัว	1) กรุงเทพมหานครหรือ ปริมณฑล	118	4.10	0.73	-2.017*	0.045	
	2) จังหวัดอื่น ๆ ของประเทศ ไทย	194	4.26	0.65			

** $p < 0.01$, * $p < 0.05$

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีของนักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซด” สรุปผลการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีระดับสูง และนักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดที่มีเพศ ระดับการศึกษา และภูมิภาคของครอบครัวต่างกัน มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีแตกต่างกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีของนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซต” สามารถอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ศึกษาระดับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีของนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซต พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีระดับสูง สอดคล้องกับ พงศ์เสวก เอนกจักษ์พร (2565) พงศ์เสวก เอนกจักษ์พร และ ธัญญลักษณ์ เอนกจักษ์พร (2565) Dlomo and Ezeuduji (2020) และ Wu et al., (2023) จึงอนุมานได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์มอญมีสิ่งดึงดูดใจผ่านอาหาร วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ชุติมา สังคะหะ, 2561; ทาดคำ สุวันดี, 2566; เบญยาศิริ งามสะอาด, 2566; ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์ และ ขวลิย์ ณฑกลาง, 2565; อัจฉรารรรณ สุขเกิด และ วรณี เขาวนสุขุม, 2565) เช่น มณฑปหลวงปู่เทียบบ้านเรือนชาวมอญริมแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นต้น รวมถึงการคมนาคมที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย (Advincula et al., 2023) ในขณะเดียวกัน ilhan et al., (2022) และ Wu et al., (2023) พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตมักจะมีปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม สะท้อนให้เห็นว่าคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตที่จะท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่า พร้อมทั้งจะเรียนรู้และเปิดรับประสบการณ์ผ่านวัฒนธรรมพื้นเมือง รวมถึงการตระหนักถึงความยั่งยืนอยู่เสมอ (ศูนย์พัฒนาวิชาการด้านตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566; Eldridge, 2024; Jayatissa, 2023) จึงกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตต้องการเข้าไปเปิดรับประสบการณ์หรือสัมผัสด้วยตนเอง (สุธาสิณี วิทยาภรณ์ และคณะ, 2566) นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญยังมีแนวทางส่งเสริมสัมมาชีพของการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ผ่านการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ที่บ่งบอกอัตลักษณ์ เป็นสินค้าที่ระลึก (กานต์มณี ไวยครุฑ, 2564) รวมถึงการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตชาติพันธุ์มอญ (เฉลิมพล ศรีทอง และ อีรพงษ์ เทียวสมพงษ์, 2564) จึงทำให้กระตุ้นแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์เพื่อให้นักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตไปเยือนได้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เปรียบเทียบแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีกับภูมิหลังของนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซต พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตที่มีเพศต่างกันมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดที่เป็นเพศหญิงและกลุ่มเพศหลากหลาย (LGBTIQAN+) มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีสูงกว่านักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดเพศชาย สอดคล้องกับ Dlomo and Ezeuduji (2020) และ Prayag et al., (2018) ที่พบว่าเพศหญิงมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวสูงกว่าเพศชาย ในทางกลับกัน Auliya and Pertiwi (2020) พบว่า เพศชาติมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวสูงกว่าเพศหญิง ทั้งนี้เพราะบริบททางวัฒนธรรม การขัดเกลาทางสังคม ทำให้แรงจูงใจในการท่องเที่ยวแตกต่างกัน แต่ข้อค้นพบที่น่าสนใจจากงานวิจัยนี้ คือ กลุ่มเพศหลากหลาย (LGBTIQAN+) มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์สูงเช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่าในสังคมปัจจุบันเปิดรับความหลากหลายของเพศสภาพมากขึ้นอีกทั้งยังเป็นกลุ่มตลาดการท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกกลุ่มหากศึกษาอย่างลุ่มลึกมากขึ้น รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวควรจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวที่มีเพศสภาพที่หลากหลาย จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

นักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีสูงกว่านักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี สอดคล้องกับการศึกษาของ Christina et al., (2020) แต่ไม่สอดคล้องกับ พงศ์เสวก เอนกจำนงค์พร (2565) ซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายและปริญญาตรีมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวมากกว่าระดับการศึกษาอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อการศึกษาหรือเพิ่มพูนความรู้หรือการทำงานเพิ่มเติม โดยผ่านการแลกเปลี่ยนหรือบอกเล่าประสบการณ์ผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ (สมรศรี คำตรง, 2566) ส่วนนักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดที่มีภูมิลำเนาของครอบครัวต่างกัน มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญในจังหวัดปทุมธานีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า นักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดที่มีภูมิลำเนาของครอบครัวในจังหวัดอื่นของประเทศไทย มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์สูงกว่านักท่องเที่ยวเจนเอเรชันแซดที่มีภูมิลำเนาของครอบครัวอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สอดคล้องกับ จุฑารัตน์ เพ็ชรประคอง และ

คณะ (2561) เพราะการเดินทางท่องเที่ยวไปสถานที่ท่องเที่ยวที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อม หรือวิถีชีวิตประจำวันของตนเองจะทำให้เกิดแรงกระตุ้นที่จะไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวได้มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีภูมิภานาใกล้แหล่งท่องเที่ยว

ส่วนนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตที่มีช่วงวัยต่างกันมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ไม่มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ พงศ์เสวก เอนกจำนงค์พร และ ัญญลักษณ์ เอนกจำนงค์พร (2565) และ Advincula et al., (2023) แต่ไม่สอดคล้องกับ Christina et al., (2020) และ Peng et al., (2020) ที่พบว่า ช่วงวัยทำงานมีความพร้อมมากกว่าเพราะวัยวุฒิและเศรษฐกิจฐานะในการเดินทางท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตจะอยู่วัยเรียนหรือวัยทำงาน มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังเน้นย้ำคานิยามของคำว่า “เจนเนอเรชัน (Generation)” ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมหรือกระบวนการคิดที่คล้ายคลึงกัน เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตที่มีรายได้ของครอบครัวต่างกัน มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ไม่มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kifworo et al., (2020) แต่แตกต่างกับ พงศ์เสวก เอนกจำนงค์พร และ ัญญลักษณ์ เอนกจำนงค์พร (2565) ที่พบว่ารายได้ของครอบครัวระดับปานกลางมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวสูงกว่ารายได้ของครอบครัวต่ำและสูง จึงอนุมานได้ว่า แม้ว่าจะมีรายได้ของครอบครัวเท่าใดก็ตามมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ไม่แตกต่าง เพราะนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ประหยัด คุ่มค่า มุ่งเน้นประสบการณ์การท่องเที่ยว เปิดโลกทัศน์ เน้นการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่น ดังสะท้อนได้จากคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชันแซตที่ประหยัด มีส่วนร่วม พร้อมเรียนรู้และเปิดรับประสบการณ์ผ่านวัฒนธรรมพื้นเมือง รวมถึงการตระหนักถึงความยั่งยืนของกิจกรรมระหว่างการท่องเที่ยว (ศูนย์พัฒนาวิชาการด้านตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566; Eldridge, 2024; Jayatissa, 2023) ดังนั้น หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องควรออกแบบกลยุทธ์การเพิ่มความคุ่มค่าจากบริการพิเศษ เช่น การบริการอาหารท้องถิ่น กิจกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เหมาะสมกับปฏิทินกิจกรรมตามประเพณี 12 เดือน กิจกรรมอื่น ๆ ที่น่าสนใจและเหมาะสมกับการสร้างเนื้อหา (Content) เพื่อนำเสนอบนสื่อหรือช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์, 2567)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ในหน่วยงาน องค์การ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญหรืออื่น ๆ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้สำหรับการวางแผนเกี่ยวกับการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวเจนเอเรชั่นแซด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกแบบหรือพัฒนากิจกรรมให้มีส่วนร่วม เหมาะสมกับเพศและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันหลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเจนเอเรชั่นแซดเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มอญ ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การรับรู้ ทัศนคติ เป็นต้น อีกทั้งยังควรขยายการศึกษากับกลุ่มชาติพันธุ์มอญในจังหวัดอื่น ๆ หรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เพิ่มเติม นอกจากนี้ ควรศึกษาเปรียบเทียบกับประชากรเจนเอเรชั่นต่าง ๆ ว่าผลการวิจัยเป็นอย่างไร ด้วยระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลาย เพื่อขยายองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กานต์มณี ไวยครุฑ. (2564). การพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรวัฒนธรรมไทย-มอญ ชุมชนบ้านจั่ว จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 13(2), 135-146.
- จุฑารัตน์ เพ็ชรประคอง, จิตติมา มากศรี, ชญานิษฐ์ จารุพันธ์, รัชดาภรณ์ เหล้นเนื่อง, อรัญญา วงศ์พุด และอรจันทร ศิริโชติ. (2561). แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 31(3), 178-184.
- เฉลิมพล ศรีทอง และ อีรพงษ์ เทียวสมพงษ์. (2564). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์มอญผ่านวิถีวัฒนธรรมประเพณี 12 เดือน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(1), 315-330.
- ชุดิมา สังคะหะ. (2561). อาหารกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนชาวมอญ กรณีศึกษาชุมชนชาวมอญ เทศบาลตำบลบางหลวง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ*, 6, 52-62.
- ทาดคำ สุวันดี. (2566). การพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรวัฒนธรรมไทย-มอญ ชุมชนบ้านจั่ว จังหวัดปทุมธานี. *วารสาร มจร. การพัฒนาสังคม*, 8(1), 302-313.

- ไทยรัฐ. (2567). ท่องเที่ยวไทยปี 67 คาดฟื้นรายได้ 2.52 ล้านล้าน พบต่างชาติใช้เงินมากกว่าคนไทยเกือบ 10 เท่า. ไทยรัฐ. https://www.thairath.co.th/money/economics/thailand_econ/2764434
- นิตา ชัชกุล. (2557). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 6). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญยาศิริ งามสะอาด. (2566). การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(9), 340-349.
- ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์ และ ชวลีย์ ณ ถลาง. (2565). แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 16(3), 143-160.
- พงศ์เสวก เอนกจํานงค์พร. (2565). แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประชากรรุ่นแซด. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*, 10(1), 280-294.
- พงศ์เสวก เอนกจํานงค์พร และ ธัญญลักษณ์ เอนกจํานงค์พร. (2565). แรงจูงใจในการท่องเที่ยวภายในประเทศไทยของประชากรรุ่นแซด. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(2), 280-294.
- พงษ์ศักดิ์ ชิมมอนด์ส. (2560). การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นตรง. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 7(2), 20-37.
- วลัยพร รวีตระกูลไพบูลย์. (2557). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยว* (พิมพ์ครั้งที่ 5). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศูนย์พัฒนาวิชาการด้านตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2566). *What's Z view สํารวจพฤติกรรมท่องเที่ยว Gen Z ว่าที่ "ผู้บริโภคหลัก" ของโลกในอนาคต*. ศูนย์พัฒนาวิชาการด้านตลาดการท่องเที่ยว. <https://tatacademy.com/th/articles/article/dca34a38-4933-444a-912d-0bee6b1f297f?fbclid=IwAR2JQE1TxGarOyf1gGgC3jwrwTJ1K-LjdYDsQssuxUKCKEZ-0Fs0TENI>
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์. (2567). *ในวันที่กระเป๋ائبาน ชาวไทยเที่ยวอย่างไร? ธนาคารไทยพาณิชย์*. <https://www.scbeic.com/th/detail/product/tourism-survey-091224>

- สมรศรี คำตรง. (2566). พฤติกรรมนักท่องเที่ยวกลุ่ม Generation Z ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. *วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(1), 93–107.
- สีน้ำ แผล้วนิมพลี. (2566). *Gen Z Travel Trends การท่องเที่ยวแบบไหนโดนใจ Gen Z ?*. thebusinessplus. <https://www.thebusinessplus.com/gen-z-travel-trends/>
- สุธาสิณี วิทยาภรณ์, ตุลา ไชยาศิรินทร์โรจน์, สิริพร ดงสิงห์ และ ณัฐวดี รังสิยานนท์. (2566). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ชุมชนชาวมอญ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 9(2), 61–73.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2567). *ประชากรรายอายุแยกตามเพศ พื้นที่ทั่วประเทศ ข้อมูลเดือนพฤศจิกายน 2567*. กรมการปกครอง. <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/displayData>
- เหมือนพิมพ์ สุวรรณภาศ. (2559). *มรดกทางวัฒนธรรม: การสร้างตัวตนคนมอญสามโคก จังหวัดปทุมธานี*. รายงานการวิจัย, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประเทศไทย.
- อัจฉราวรรณ สุขเกิด และ วรณี เขาวนสุขุม. (2565). การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าอาหารจากภูมิปัญญาและทุนวัฒนธรรมมอญ จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 12(3), 128–141.
- Advincula, G., Danez, C., & Tioxon, R. (2023). Motivation among Generation Z's local tourists to visit Tayabas City's cultural heritage sites. *Journal of Technology Management and Technopreneurship (JTMT)*, 11(1), 52–63.
- Auliya, Z., & Pertiwi, I. (2020). The influence of electronic word of mouth (E-WOM) and travel motivation toward the interest in visiting Lombok, gender as a mediator. *INFERENSI: Jurnal Penelitian Sosial Keagamaan*, 13, 201–218.
- Best, J. W. (1970). *Consumer behavior* (2nd ed.). Prentice-Hall.
- Buchner, A. (2010). *GPower: User's guide—analysis by design**. Heinrich-Heine-Universität.

- Buhalis, D. (2022). *Encyclopedia of tourism management and marketing* (Vol. 3). Edward Elgar Publishing.
- Chakrapani, C. (2011). Statistical reasoning vs. magical thinking: Shamanism as statistical knowledge: Is a sample size of 30 all you need?. Chuckchakrapani. <http://www.chuckchakrapani.com/articles/pdf/0411chakrapani.pdf>
- Chen, H., & Rahman, I. (2018). Cultural tourism: An analysis of engagement, cultural contact, memorable tourism experience and destination loyalty. *Tourism Management Perspectives*, 26, 153–163.
- Christina, K., Leonidas, H., Thomas, F., & Folinas, D. (2020). Push and pull travel motivation: Segmentation of the Greek market for social media marketing in tourism. *Sustainability*, 12(11), 4770.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. Harper & Row.
- Dlomo, N. C., & Ezeuduji, I. O. (2020). Local residents' assessment of South Africa as a domestic leisure travel destination. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 9(3), 335–348.
- Eldridge, A. (2024). Generation Z. *Encyclopedia Britannica*. britannica. <https://www.britannica.com/topic/Generation-Z>
- İlhan, Ö. A., Balyalı, T. Ö., & Aktaş, S. G. (2022). Demographic change and operationalization of the landscape in tourism planning: Landscape perceptions of the Generation Z. *Tourism Management Perspectives*, 43, Article 100988.
- Jayatissa, K. A. D. U. (2023). Generation Z—A new lifeline: A systematic literature review. *Sri Lanka Journal of Social Sciences and Humanities*, 3(2), 179–186.
- King, B. (1994). What is ethnic tourism? An Australian perspective. *Tourism Management*, 15(3), 173–176.
- Kifworo, C., Okello, M. M., & Cheloti-Mapelu, I. (2020). Demographic profiling and domestic tourism participation behavior in Nairobi County, Kenya. *Tourism Management Research*, 7(2), 155–169.

- Kozak, M., & Decrop, A. (Eds.). (2009). *Handbook of tourist behavior: Theory & practice* (Vol. 16). Routledge.
- Kwak, S. G., & Park, S. H. (2019). Normality test in clinical research. *Journal of Rheumatic Diseases*, 26(1), 5–11.
- Likert, R. A. (1932). Technique for measurement of attitude. *Archives of Psychology*, 3(140), 42–48.
- Lilliefors, H. W. (1967). On the Kolmogorov-Smirnov test for normality with mean and variance unknown. *Journal of the American Statistical Association*, 62(318), 399–402.
- Peng, J., Xiao, H., Wang, J., & Zhang, J. (2020). Impact of severe smog on travel demand of residents in tourist generating places: A case study of Beijing. *Current Issues in Tourism*, 23(16), 2009–2026.
- Prayag, G., Suntikul, W., & Agyeiwaah, E. (2018). Domestic tourists to Elmina Castle, Ghana: Motivation, tourism impacts, place attachment, and satisfaction. *Journal of Sustainable Tourism*, 26(12), 1–18.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 2(2), 49–60.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2003). *Text of the convention for the safeguarding of intangible cultural heritage*. Unesco. <http://www.unesco.org/culture/ich/en/convention>
- Wu, G. M., Chen, S. R., & Xu, Y. H. (2023). Generativity and inheritance: Understanding Generation Z's intention to participate in cultural heritage tourism. *Journal of Heritage Tourism*, 18(4), 465–482.

การศึกษาศมรรถนะการสื่อสารของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

A Study of the Communication Competencies of Personnel
at the Faculty of Medicine, Chiang Mai University

จารุวิทย์ จันทร^{1*} | Jaruwit Jantorn

หฤทัย ปัญญาวัชรตระกูล² | Hareuthai Panyarvuttrakul

^{1,2} สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย;

School of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

*Corresponding author email: note.jaruwit@gmail.com

Abstract

This research article analyzes the communication competency of personnel at the Faculty of Medicine, Chiang Mai University. It examines the perception levels of both administrative and operational staff and compares communication competencies between the two groups. A quantitative research design was employed, with data collected from 373 participants selected through quota sampling. The research instrument was a questionnaire, validated for content and reliability (Cronbach's Alpha = 0.990). Data were analyzed using descriptive and inferential statistics, including Independent Sample t-tests and Chi-square tests.

The results revealed that the overall perception of communication competency among personnel was at the highest level ($\bar{X} = 4.29$, $SD = 0.62$). The highest-rated component was personality competency, followed by speaking skills, relationship-building, and listening skills. The administrative group exhibited significantly higher communication competency than the operational group ($p < 0.05$). Furthermore, job position was significantly associated with speaking skills, relationship-building, and personnel image ($p < 0.05$), but not with personality, listening, or communication channel creation competencies.

Received: January 14, 2025 **Revised:** March 11, 2025 **Accepted:** April 28, 2025

<https://doi.org/10.14456/husoaru.2025.5>

Based on these findings, the study recommends the implementation of communication skill development programs, enhancements to internal communication systems, the integration of digital technologies, and the development of international communication competencies. These initiatives aim to improve organizational management efficiency and strengthen collaboration within the Faculty of Medicine.

Keywords: Communication Competency, Faculty of Medicine, Chiang Mai University, Personnel

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์สมรรถนะการสื่อสารของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยศึกษาระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มปฏิบัติการ ตลอดจนความสัมพันธ์และการเปรียบเทียบสมรรถนะการสื่อสารระหว่างสองกลุ่ม ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 373 คน ด้วยการสุ่มแบบโควตา (Quota Sampling) โดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha = 0.990) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Independent Sample t-test และ Chi-square ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรมีระดับความคิดเห็นต่อสมรรถนะการสื่อสารในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.29$, $SD = 0.62$) โดยสมรรถนะด้านบุคลิกภาพได้รับคะแนนสูงสุด รองลงมาคือ การพูด การสร้างความสัมพันธ์ และการฟัง กลุ่มผู้บริหารมีสมรรถนะการสื่อสารสูงกว่ากลุ่มปฏิบัติการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) นอกจากนี้ ตำแหน่งงานมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะด้านการพูด การสร้างความสัมพันธ์ และภาพลักษณ์ของบุคลากร ($p < 0.05$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะด้านบุคลิกภาพ การฟัง และการสร้างช่องทางการสื่อสาร จากผลการศึกษา เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของบุคลากร ได้แก่ การจัดอบรมทักษะการสื่อสาร การปรับปรุงระบบการสื่อสารในองค์กร การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการพัฒนาทักษะการสื่อสารในระดับสากล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารองค์กรและเสริมสร้างความร่วมมือภายในคณะแพทยศาสตร์

คำสำคัญ: สมรรถนะการสื่อสาร, คณะแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บุคลากร

บทนำ

การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดคุณภาพที่เป็นมาตรฐานยกระดับกำลังคนของประเทศ เสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน รวมถึงการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับอุตสาหกรรมและบริการ เพื่อเสริมขีดความสามารถการแข่งขันในระดับนานาชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถาบัน อุดมศึกษา ซึ่งเป็นทั้งโอกาสที่ท้าทายให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม (สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564)

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีหน้าที่ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ คุณธรรม เป็นสากล สร้างสรรค์งานวิจัยเพื่อขึ้นด้านสุขภาพ ให้บริการสุขภาพที่ได้มาตรฐาน ทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มีพันธกิจที่จะต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) การศึกษา: ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ คุณธรรม เป็นสากล 2) การวิจัย: สร้างสรรค์งานวิจัย มาตรฐานสากลเพื่อขึ้นด้านสุขภาพ 3) การบริการ: ให้บริการสุขภาพที่ได้มาตรฐานระดับสากล ในส่วนของแผนกลยุทธ์ตามวิสัยทัศน์ของคณะแพทยศาสตร์ เพื่อเป็นโรงเรียนแพทย์ในดวงใจ เพื่อการยกระดับสุขภาวะของมนุษยชาติอย่างยั่งยืน ตามแผนกลยุทธ์ของคณะแพทยศาสตร์ การสื่อสารเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร และในองค์กรขนาดใหญ่มักเผชิญกับปัญหา ด้านการสื่อสารระหว่างบุคลากร ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพขององค์กร การบริหารจัดการ ข้อมูล การให้บริการทางการแพทย์ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในองค์กร อย่างไรก็ตาม บุคลากรในคณะแพทยศาสตร์อาจเผชิญปัญหาการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น ช่องว่างระหว่าง ผู้บริหารและบุคลากรปฏิบัติงาน การใช้เทคโนโลยีที่ไม่สอดคล้อง ความแตกต่างของบุคลากร และขาดระบบการเสนอแนะ (Feedback) ปัญหาเหล่านี้อาจนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน การประสานงานที่ไม่ราบรื่น และการตัดสินใจที่ล่าช้า การสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บุคลากรเข้าใจเป้าหมายและแนวทางการทำงานขององค์กร ลดความ ขัดแย้งในการปฏิบัติงาน และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน หากองค์กรสามารถ พัฒนาการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพจะช่วยให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความ คลาดเคลื่อน เพิ่มความร่วมมือในองค์กรและนำไปสู่ความสำเร็จของคณะแพทยศาสตร์ใน การผลิตบัณฑิต การวิจัย และการให้บริการทางการแพทย์ที่เป็นเลิศต่อไป (คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2564)

สมรรถนะการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญที่สนับสนุนบทบาทด้านการสื่อสารในการปฏิบัติการกิจของผู้บริหารให้สำเร็จ เพราะสมรรถนะการสื่อสารเป็นกลไกที่จะนำศักยภาพส่วนบุคคลของผู้บริหารออกมาใช้ในการบริหารงานได้เกิดผลดีเยี่ยม โดยผู้บริหารที่มีสมรรถนะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารระดับบุคคลของผู้บริหารในการเลือกใช้ความรู้และประยุกต์ ใช้ทักษะการสื่อสารที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ แต่ละบริบทเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการสื่อสาร และนำไปสู่การเกิดกลยุทธ์การสื่อสารในการปฏิบัติงาน อีกทั้งแรงจูงใจและทัศนคติในการพัฒนาตนเองด้านการสื่อสาร (จิราวรรณ วงศ์ดอกไม้ และ รุ่งศรีอัมภาพร, 2553) สมรรถนะการสื่อสาร (Communication Competency) ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการองค์กรและเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับนักบริหารหรือผู้นำในยุคปัจจุบันทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรไม่แสวงหาผลกำไรและองค์กรภาคประชาชน ผู้บริหารต้องมีทักษะทางการสื่อสาร (Communication Skills) หรือศิลปะในการสื่อสารเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Communication) การจูงใจให้เกิดบรรยากาศให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือสมาชิกในองค์กรหลายฝ่ายร่วมมือและเต็มใจในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ด้วยการมีระบบการสื่อสารภายในองค์กร (Organization Communication) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารเพื่อเชื่อมโยงนโยบาย แผนงาน วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กรให้เกิดการปฏิบัติงาน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะการสื่อสารของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยทำการศึกษาถึงปัจจัยผลการสื่อสารและความสัมพันธ์ของสมรรถนะ ด้านการสื่อสารระหว่างกลุ่มปฏิบัติการกับสมรรถนะ ด้านการสื่อสารของบุคลากรกลุ่มผู้บริหาร เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กร ให้บุคลากรมีความรู้สึกรักองค์กรและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร สอดคล้องกับนโยบายของคณะ และนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาในการบริหารงานของผู้บริหาร เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นบุคลากรคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อีกทั้งองค์ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางวิชาการ โดยเป็นฐานข้อมูลแก่ อาจารย์ นักวิชาการ และนิสิต นักศึกษา ในด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการแก่สังคม ของสถาบันอุดมศึกษาด้านนิเทศศาสตร์และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสามารถเกิดประเด็นต่อยอดในการวิจัยต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นสมรรถนะการสื่อสารของกลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มปฏิบัติการ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะการสื่อสารของกลุ่มผู้บริหาร กับกลุ่มปฏิบัติการ
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะการสื่อสารของกลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มปฏิบัติการ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของบุคลากรคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สมมติฐานการศึกษา

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อสมรรถนะด้านการสื่อสารในองค์กรที่แตกต่างกัน
2. ตำแหน่งงานของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการสื่อสารในด้านบุคลิกภาพ ด้านการพูด ด้านการฟัง ด้านการสร้าง ความสัมพันธ์ ด้านภาพลักษณ์ของบุคลากร และด้านการสร้างช่องทางการสื่อสาร

ขอบเขตของการศึกษา

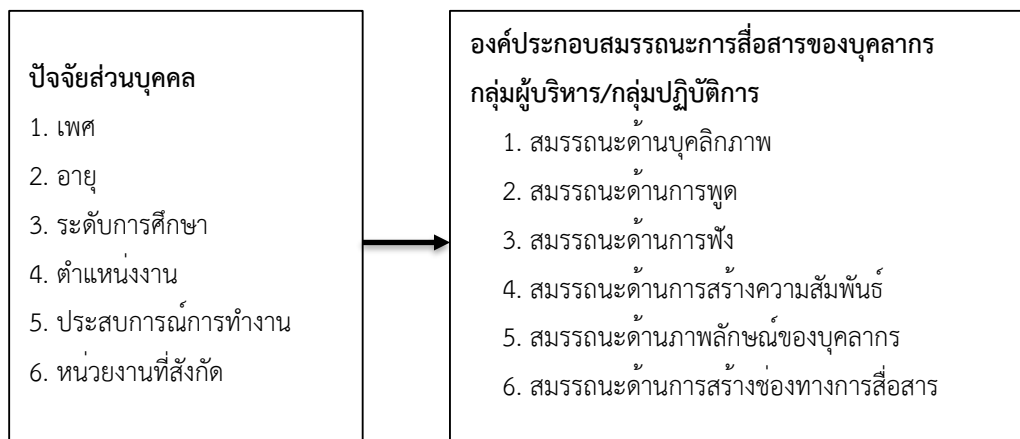
1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นสมรรถนะการสื่อสารของบุคลากรในกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มปฏิบัติการ ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านการสื่อสารของกลุ่มผู้บริหารกับกลุ่มปฏิบัติการ และเปรียบเทียบสมรรถนะการสื่อสารของกลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มปฏิบัติการ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 5,356 คน (งานบริหารบุคคล คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2567) และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหาร คือ พนักงานมหาวิทยาลัย กลุ่มบริหารจัดการ ได้แก่ ผู้บริหารระดับต้น ผู้บริหารระดับกลาง และผู้บริหารระดับสูง 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติการ คือ พนักงานมหาวิทยาลัยกลุ่มปฏิบัติการและวิชาชีพ ได้แก่ กลุ่มปฏิบัติงานทั่วไป และกลุ่มวิชาชีพเฉพาะ ใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตร

การหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และกำหนดความคลาดเคลื่อนไว้ที่ 0.05 แบ่งตามสังกัดได้จำนวน 373 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

4. ขอบเขตด้านเวลาที่ศึกษา การศึกษานี้เริ่มทำการศึกษาดังแต่เดือนมีนาคม 2567 ถึงเดือนสิงหาคม 2567 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 6 เดือน

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ภายใน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 5,356 คน (งานบริหารบุคคล คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2567) โดยแบ่งออกเป็นตามสังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะแพทยศาสตร์ จำนวน 685 คน โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จำนวน 3,152 คน และภาควิชา จำนวน 1,519 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ภายใน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 373 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) แบ่งตามสังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะแพทยศาสตร์ จำนวน 49 คน โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จำนวน 220 คน และภาควิชา จำนวน 104 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา มาสร้างเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะปลายปิด แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และหน่วยงานที่สังกัด โดยเป็นคำถามลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะด้านการสื่อสารของบุคลากร มีลักษณะแบบสอบถาม และความคิดเห็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) (Likert, 1967) โดยผู้ศึกษาพัฒนาแบบสอบถามตามแนวคิดของ นิชาวดี ตานีเหิง (2560) ประกอบด้วยปัจจัย 6 ด้าน ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านบุคลิกภาพ 2) สมรรถนะด้านการพูด 3) สมรรถนะด้านการฟัง 4) สมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์ 5) สมรรถนะด้านภาพลักษณ์ของบุคลากร และ 6) สมรรถนะด้านการสร้างช่องทางการสื่อสาร

การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา จากนั้นจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้แนวคิดของ Rovinelli and Hambleton (1977) ได้แก่ ความสอดคล้อง ความครอบคลุม และความถูกต้องของภาษาที่ใช้ โดยนำมาหาค่า IOC (Item Objective Congruence Index) ได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่คล้ายกับประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 30 คน จากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้สูตรการคำนวณ ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ในการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.990 (Cronbach, 1970, อ้างถึงใน สมบัติ ห้ายเรือคำ, 2551)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากสาขาวิชา ถึงผู้บริหารของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยการติดต่อเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามผ่านระบบ Google Form และ

หลังจากได้รับการตอบแบบสอบถามครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแล้ว ได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเพื่อนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ และสรุปผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากที่ได้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จึงได้นำแบบสอบถามที่รวบรวมมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Statistical Package for Social Science : SPSS เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อสมรรถนะด้านการสื่อสารในองค์กรที่แตกต่างกันใช้สถิติ Independent Sample t-test ในกรณีที่ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมี 2 กลุ่มใช้วิเคราะห์ทางด้าน เพศ และตำแหน่งงาน และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่มากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) สมมติฐานข้อที่ 2 ตำแหน่งงานของบุคลากร มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการสื่อสารในด้านบุคลิกภาพ ด้านการพูด ด้านการฟัง ด้านการสร้าง ความสัมพันธ์ ด้านภาพลักษณ์ของบุคลากร และด้านการสร้างช่องทางการสื่อสาร สถิติที่ใช้วิเคราะห์สมมติฐานไค-สแควร์ (Chi-Square) จากนั้นนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis Method) โดยใช้วิธีการนำเสนอรูปแบบตารางสถิติและนำมาประมวลผล อธิบายเป็นความเรียงเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยผลการสื่อสาร และความสัมพันธ์ของสมรรถนะด้านการสื่อสารระหว่างกลุ่มปฏิบัติการกับสมรรถนะด้านการสื่อสารของบุคลากรกลุ่มผู้บริหาร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผลการศึกษา

การศึกษสมรรถนะการสื่อสารของกลุ่มบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษานำเสนอตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (373 คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	147	39.40
หญิง	226	60.60
2. อายุ		
18 - 30 ปี	63	16.90
31 - 40 ปี	133	35.70
41 - 50 ปี	127	34.00
51 - 60 ปี	48	12.90
อายุมากกว่า 60 ปี	2	0.50
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	46	12.30
ปริญญาตรี	279	74.80
ปริญญาโท	45	12.10
ปริญญาเอก	3	0.80
4. ตำแหน่งงาน		
พนักงานมหาวิทยาลัยสายปฏิบัติการ (พนักงานประจำ/ลูกจ้างชั่วคราว)	316	84.70
พนักงานมหาวิทยาลัยสายบริหาร (ผู้บริหาร/หัวหน้างาน/หัวหน้าหน่วย)	57	15.30
5. ประสบการณ์การทำงาน		
0 - 5 ปี	58	15.60
6 - 10 ปี	131	35.10
11 - 15 ปี	109	29.20
16 - 20 ปี	46	12.30
มากกว่า 20 ปี	29	7.80
6. หน่วยงานที่สังกัด		
สำนักงานคณะแพทยศาสตร์	49	13.10
โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่	220	59.00
ภาควิชา	104	27.90

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 60.60 อายุจะอยู่ในช่วง 31 - 40 ปี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 35.70 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 74.80 ตำแหน่ง พนักงานมหาวิทยาลัย สายปฏิบัติการ (พนักงานประจำ/ลูกจ้างชั่วคราว) จำนวน 316 คน คิดเป็นร้อยละ 84.70 ประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วง 6-10 ปี จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 35.10 หน่วยงานที่สังกัดโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 59.00

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นสมรรถนะการสื่อสารของบุคลากร

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

องค์ประกอบสมรรถนะการสื่อสาร	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
สมรรถนะด้านบุคลิกภาพ	4.39	0.58	มากที่สุด	1
สมรรถนะด้านการพูด	4.33	0.65	มากที่สุด	2
สมรรถนะด้านการฟัง	4.30	0.60	มากที่สุด	4
สมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์	4.32	0.62	มากที่สุด	3
สมรรถนะด้านภาพลักษณ์ของบุคลากร	4.28	0.61	มากที่สุด	5
สมรรถนะด้านการสร้างช่องทางการสื่อสาร	4.14	0.67	มาก	6
รวม	4.29	0.62	มากที่สุด	

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบสมรรถนะการสื่อสารของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำแนกรายด้าน โดยภาพรวมพบว่า มีระดับความคิดเห็น ($\bar{X} = 4.29$, $SD = 0.62$) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมรรถนะด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$, $SD = 0.58$) รองลงมา คือ สมรรถนะด้านการพูด ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.65$) สมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.32$, $SD = 0.62$) สมรรถนะด้านการฟัง ($\bar{X} = 4.30$, $SD = 0.60$) สมรรถนะด้านภาพลักษณ์ของบุคลากร ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.61$) และสมรรถนะด้านการสร้างช่องทางการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.14$, $SD = 0.67$) ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบสมรรถนะการสื่อสารของกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มปฏิบัติการ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการสื่อสารในองค์กรของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำแนกตามตำแหน่งงาน (พนักงานมหาวิทยาลัย) โดยใช้สถิติ
Independent Sample t-test

องค์ประกอบสมรรถนะ การสื่อสาร	ตำแหน่งงาน	$\bar{X}$	SD	t	Sig	แปลผล
สมรรถนะด้านบุคลิกภาพ	สายปฏิบัติการ	4.36	0.38	-2.447	0.015*	แตกต่างกัน
	สายบริหาร	4.50	0.38			
สมรรถนะด้านการพูด	สายปฏิบัติการ	4.30	0.45	-2.769	0.006*	แตกต่างกัน
	สายบริหาร	4.48	0.38			
สมรรถนะด้านการสร้าง ความสัมพันธ์	สายปฏิบัติการ	4.29	0.44	-2.650	0.008*	แตกต่างกัน
	สายบริหาร	4.46	0.39			
สมรรถนะด้านการฟัง	สายปฏิบัติการ	4.27	0.41	-2.336	0.020*	แตกต่างกัน
	สายบริหาร	4.41	0.41			
สมรรถนะด้านภาพลักษณ์ ของบุคลากร	สายปฏิบัติการ	4.25	0.45	-3.073	0.002*	แตกต่างกัน
	สายบริหาร	4.44	0.38			
สมรรถนะด้านการสร้าง ช่องทางการสื่อสาร	สายปฏิบัติการ	4.11	0.50	-2.747	0.006*	แตกต่างกัน
	สายบริหาร	4.31	0.49			
โดยรวม	สายปฏิบัติการ	4.26	0.37	-3.147	0.002*	แตกต่างกัน
	สายบริหาร	4.43	0.36			

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ด้านองค์ประกอบสมรรถนะการสื่อสารที่ดำรงตำแหน่ง พนักงานมหาวิทยาลัยสายบริหาร ($\bar{X} = 4.43$) มีระดับความคิดเห็นองค์ประกอบสมรรถนะการสื่อสารมากกว่าบุคลากรที่ดำรงตำแหน่ง พนักงานมหาวิทยาลัยสายปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.26$) ในภาพรวมผลการเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการสื่อสารในองค์กรของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อใช้สถิติ Independent Sample t-test จำแนกตามตำแหน่งงานพบว่า บุคลากรที่ดำรงตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกัน ($t = -3.147$, Sig. = 0.002) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

ข้างต้น เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า บุคลากรที่ดำรงตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นองค์ประกอบสมรรถนะการสื่อสารทุกด้านแตกต่างกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านการสื่อสารของกลุ่มผู้บริหารกับกลุ่มปฏิบัติการ

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งงานของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการสื่อสารโดยใช้ ไค-สแควร์ (Chi-Square)

องค์ประกอบสมรรถนะด้านการสื่อสาร	ตำแหน่งงานของกลุ่มบุคลากร		
	Chi-Square	Sig	ระดับความสัมพันธ์
สมรรถนะด้านบุคลิกภาพ	3.697	0.157	ไม่มีความสัมพันธ์
สมรรถนะด้านการพูด	8.531	0.014*	มีความสัมพันธ์
สมรรถนะด้านการฟัง	3.662	0.160	ไม่มีความสัมพันธ์
สมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์	6.398	0.041*	มีความสัมพันธ์
สมรรถนะด้านภาพลักษณ์ของบุคลากร	11.304	0.004*	มีความสัมพันธ์
สมรรถนะด้านการสร้างช่องทางการสื่อสาร	7.117	0.068	ไม่มีความสัมพันธ์
โดยรวม	6.693	0.035*	มีความสัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งงานของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กับสมรรถนะการสื่อสาร โดยใช้สถิติไค-สแควร์ (Chi-square) พบว่า ในภาพรวมตำแหน่งงานของบุคลากร ได้แก่ บุคลากรกลุ่มปฏิบัติการ และบุคลากรกลุ่มผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการสื่อสาร ($\chi^2 = 6.693$, Sig. = 0.035) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สมรรถนะด้านการพูด ($\chi^2 = 8.531$, Sig. = 0.014) สมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์ ($\chi^2 = 6.398$, Sig. = 0.041) และสมรรถนะด้านภาพลักษณ์ของบุคลากร ($\chi^2 = 11.304$, Sig. = 0.004) มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งงานของบุคลากร ในส่วนของสมรรถนะด้านบุคลิกภาพ ($\chi^2 = 3.697$, Sig. = 0.157) สมรรถนะด้านการฟัง ($\chi^2 = 3.662$, Sig. = 0.160) สมรรถนะด้านการสร้างช่องทางการสื่อสาร ($\chi^2 = 7.117$, Sig. = 0.068) ไม่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งงานของบุคลากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. สมรรถนะการสื่อสารของบุคลากรคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จากผลการศึกษาพบว่าบุคลากรคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60.60) และมีอายุในช่วง 31-40 ปี (ร้อยละ 35.70) ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มของบุคลากรทางการแพทย์ที่มีจำนวนผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เนื่องจากลักษณะงานในสายวิชาชีพแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพ ต้องอาศัยความละเอียดอ่อนและความอดทนสูง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พบมากในบุคลากรเพศหญิง สอดคล้องกับแนวคิดทุนนิยมมนุษย์ (Human Capital Theory) ของ Schultz (1961) ที่ระบุว่าระดับการศึกษาส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานและความสามารถในการพัฒนาองค์กร ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 74.80) ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานของบุคลากรสายวิชาชีพที่ต้องมีการศึกษาในระดับสูงเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ บุคลากรส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งพนักงานมหาวิทยาลัยสายปฏิบัติการ (ร้อยละ 84.70) และมีประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วง 6 - 10 ปี (ร้อยละ 35.10) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคณะแพทยศาสตร์มีบุคลากรที่อยู่ในวัยทำงานที่มีความเชี่ยวชาญในระดับกลาง อย่างไรก็ตาม การที่บุคลากรส่วนใหญ่สังกัดโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ (ร้อยละ 59.00) อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อรูปแบบการสื่อสาร เนื่องจากโรงพยาบาลเป็นองค์กรที่ต้องทำงานภายใต้สถานการณ์ที่เร่งด่วนและซับซ้อน ซึ่งอาจทำให้การสื่อสารมีข้อจำกัด เช่น เวลาที่จำกัดในการประชุมหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐอร กิรติลาภิน (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารในองค์กร กรณีศึกษา โรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรโรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน) ที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กรแตกต่างกัน พบว่า เพศแตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารในองค์กรแตกต่างกันโดยพบว่า เพศหญิงส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารในองค์กรมากกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นองค์ประกอบสมรรถนะการสื่อสารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิษฎา วัฒนะเสวี และ ชนะเกียรติ สมานบุตร (2557) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการสื่อสารและปัจจัยการสื่อสารสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กร กรณีศึกษา บริษัท หลักทรัพย์จัดการกองทุนไทยพาณิชย์ จำกัด

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษา อายุการทำงานในบริษัท และระดับตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีผลต่อประสิทธิภาพของการสื่อสารภายในองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เพศ อายุ สถานภาพสมรส ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารในองค์กร

ผลการศึกษาที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบสมรรถนะการสื่อสารของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยภาพรวมพบว่า มีระดับความคิดเห็น ($\bar{x} = 4.29$, $SD = 0.62$) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าสมรรถนะการสื่อสารประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 สมรรถนะด้านบุคลิกภาพ มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด โดยมีความแตกต่างกันทั้งในบุคลากรสายบริหารและสายปฏิบัติการ แต่ทั้งนี้ไม่มีความสัมพันธ์ตามตำแหน่งงานของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการจัดการความประทับใจ (Impression Management Theory) ของ Goffman (1959) ที่ระบุว่าภาพลักษณ์ของบุคคลส่งผลต่อความสามารถในการสื่อสารและสร้างความน่าเชื่อถือในการทำงาน กลุ่มผู้บริหารมีระดับสมรรถนะการสื่อสารสูงกว่ากลุ่มปฏิบัติการในทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับข้อเสนอทางวิชาการของ (Schulze et al., 2022) ที่เสนอว่าบุคลิกภาพเป็นคุณลักษณะที่ทุกคนมีและใช้อย่างเหมาะสม เพื่อผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย ผ่านลักษณะนิสัยส่วนบุคคล ตลอดจนรูปแบบความคิดและวิธีการคิด รวมถึงความรู้สึกและการกระทำที่แสดงออก มาสู่สาธารณะ

ด้านที่ 2 สมรรถนะด้านการพูด มีความสำคัญในบริบทของการทำงาน เนื่องจากส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการสื่อสาร ความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูล และการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างบุคลากรในองค์กร จากการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการพูดมีความหลากหลาย โดยมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างบุคลากรสายบริหารและสายปฏิบัติการ ซึ่งอาจเกิดจากลักษณะงาน บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบที่แตกต่างกันของแต่ละตำแหน่ง บุคลากรสายบริหารมักต้องใช้ทักษะการพูดเพื่อการบริหารจัดการ เช่น การสื่อสารนโยบาย การเจรจาต่อรอง การนำเสนอข้อมูล และการโน้มน้าวใจเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับทีมงาน ในขณะที่บุคลากรสายปฏิบัติการอาจต้องใช้ทักษะการพูดเพื่อการประสานงานกับเพื่อนร่วมงาน การอธิบายขั้นตอนการทำงาน หรือการสื่อสารกับลูกค้า ดังนั้น ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการพูดจึงมีความสัมพันธ์กับตำแหน่งงานของบุคลากร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของทักษะการพูดในแต่ละระดับขององค์กร

สอดคล้องกับแนวคิดของ (Mitchell et al., 2022) ที่พบว่า ผู้บริหารหรือผู้นำ จำเป็นต้องมีสมรรถนะในการสื่อสารด้านการพูดที่มากที่สุด เนื่องจากผู้นำต้องใช้คำพูดในการสื่อสารและสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นประจำ ด้วยการพูดที่สุภาพและชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พรธนา ส่งแสงแก้ว, 2566) พบว่า การพูดและนำเสนอในที่สาธารณะ โดยเฉพาะในที่ชุมชน การพูดโดยให้ความสำคัญต่อสารที่สื่อออกไปอย่างมีความสุภาพ มีวาทีศิลป์ และชัดเจน ส่งผลให้ผู้ฟังสนใจในการรับสารมากกว่าปกติ

ด้านที่ 3 สมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์ มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานและบรรยากาศภายในองค์กร เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ลดความขัดแย้ง และเพิ่มความร่วมมือระหว่างบุคลากร จากการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์มีความแตกต่างกันระหว่างบุคลากรสายบริหารและสายปฏิบัติการ โดยขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่ ลักษณะงาน และความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่ง บุคลากรสายบริหารมักต้องใช้สมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์ในเชิงกลยุทธ์ เช่น การสร้างเครือข่ายภายในและภายนอกองค์กร การเจรจาต่อรองเพื่อความร่วมมือทางธุรกิจ การบริหารความขัดแย้งภายในทีม และการสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงาน ในขณะที่บุคลากรสายปฏิบัติการมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ เพื่อการทำงานเป็นทีม การประสานงานระหว่างแผนกหรือการให้บริการลูกค้า ดังนั้น ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์จึงมีความสัมพันธ์กับตำแหน่งงานของบุคลากร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของทักษะนี้ในแต่ละระดับขององค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ (Clayton, 2020) ที่ว่าผู้นำควรเป็นคนที่เข้าถึงง่าย สนใจสิ่งรอบตัวและบริบทรอบข้าง เพื่อสร้างให้ตนเองเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น

ด้านที่ 4 สมรรถนะด้านการฟัง มีความสำคัญต่อการสื่อสารและการทำงานในองค์กร เนื่องจากการฟังอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้บุคลากรสามารถทำความเข้าใจข้อมูล รับรู้ความคิดเห็นของผู้อื่น และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน รวมถึงช่วยลดความเข้าใจผิดที่อาจเกิดขึ้นในการทำงาน อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการฟังมีความแตกต่างกันระหว่างบุคลากรสายบริหารและสายปฏิบัติการ แต่ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับตำแหน่งงานของบุคลากร บุคลากรสายบริหารมักต้องใช้ทักษะการฟังเพื่อทำความเข้าใจประเด็นสำคัญจากการประชุม รับฟังข้อเสนอแนะจากทีมงาน และวิเคราะห์ข้อมูลจากหลายฝ่ายเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ขณะที่บุคลากร

สายปฏิบัติการจำเป็นต้องใช้ทักษะการฟังในการรับคำสั่ง ประสานงาน และทำความเข้าใจแนวทางการทำงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง ดังนั้น รูปแบบและจุดเน้นของการฟังจึงมีความแตกต่างกันตามลักษณะงานของแต่ละสายงาน แม้ว่าบุคลากรทุกระดับต้องใช้ทักษะการฟังในลักษณะที่ต่างกัน แต่ความสามารถในการฟังไม่ได้ขึ้นอยู่กับตำแหน่งงานโดยตรง เนื่องจากการฟังเป็นทักษะที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล เช่น บุคลิกภาพ ประสบการณ์ส่วนตัว และทัศนคติของบุคคลนั้น ๆ บางคนที่อยู่ในตำแหน่งบริหารอาจมีทักษะการฟังที่ดี ขณะที่บางคนอาจไม่ให้ความสำคัญกับการฟังเท่าที่ควร เช่นเดียวกับบุคลากรสายปฏิบัติการที่อาจมีทั้งผู้ที่ตั้งใจฟังและผู้ที่ไม่สามารถฟังอย่างมีประสิทธิภาพได้ สอดคล้องกับข้อเสนอทางวิชาการของ Fayzullayeva (2023) ที่ว่า ก่อนทำการสื่อสารทุกครั้งการรับฟัง ตั้งใจ และตัดสิ่งรบกวน จะทำให้สารนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wanithanachakorn et al. (2022) พบว่า นอกจากความรู้ ความเข้าใจในตัวผู้ฟังที่มีผลต่อสมรรถนะการฟังแล้ว สิ่งรบกวนจากปัจจัยภายนอกมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อสมรรถนะในการรับฟังสารที่ผิดไปจากปกติ

ด้านที่ 5 สมรรถนะด้านภาพลักษณ์ของบุคลากร มีผลต่อความน่าเชื่อถือ ความประทับใจ และการสื่อสารเชิงบวกในองค์กร รวมถึงมีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ขององค์กรโดยรวม พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านภาพลักษณ์ของบุคลากรมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างบุคลากรสายบริหารและสายปฏิบัติการ และมีความสัมพันธ์โดยตรงกับตำแหน่งงานของบุคลากร บุคลากรสายบริหารมักต้องให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ที่เป็นทางการ มีความเป็นผู้นำและสามารถสร้างความน่าเชื่อถือในการทำงาน เช่น การแต่งกายให้เหมาะสมกับตำแหน่ง การวางตัวในการประชุม และการใช้ภาษากายเพื่อสื่อสารความเป็นมืออาชีพ ในขณะที่บุคลากรสายปฏิบัติการอาจให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ในบริบทของการปฏิบัติงานจริง เช่น การแต่งกายที่สะดวกต่อการทำงาน ความสะอาดเรียบร้อย และบุคลิกที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานและผู้รับบริการ ภาพลักษณ์ของบุคลากรมีความเชื่อมโยงกับตำแหน่งงานในองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ บุคลากรที่อยู่ในระดับบริหาร เช่น ผู้บริหารระดับสูง หัวหน้างาน หรือผู้จัดการ ต้องมีภาพลักษณ์ที่สะท้อนถึงความเป็นผู้นำ ความมั่นใจ และความน่าเชื่อถือ เนื่องจากเป็นตัวแทนขององค์กรและมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกองค์กร ในขณะที่บุคลากรระดับปฏิบัติการ แม้ว่าอาจไม่ได้มีบทบาทโดยตรงในการเป็นตัวแทนองค์กร แต่ภาพลักษณ์ที่ดี เช่น ความสุภาพเรียบร้อย และความเป็นมืออาชีพในการให้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกรัตน์ คำสิงห์ และคณะ

(2564) พบว่า ความสามารถในการสื่อสารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล เกิดจากการสร้างภาพลักษณ์ให้ดูดี และส่งผลให้เกิดการยอมรับนับถือจากประชาชนในพื้นที่ในวงกว้าง

ด้านที่ 6 สมรรถนะด้านการสร้างช่องทางการสื่อสาร ช่วยให้บุคลากรสามารถถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความผิดพลาดในการสื่อสาร และเพิ่มความเข้าใจร่วมกันในองค์กร จากการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านนี้มีความแตกต่างกันระหว่างบุคลากรสายบริหารและสายปฏิบัติการ อย่างไรก็ตาม พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับตำแหน่งงานของบุคลากร บุคลากรสายบริหารมักต้องสร้างช่องทางการสื่อสารที่ครอบคลุมและเป็นระบบ เช่น การใช้เครื่องมือสื่อสารเพื่อกระจายข้อมูลไปยังทีมงาน การประชุมเพื่อติดตามผล และการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่ออัปเดตข้อมูลสำคัญ ขณะที่บุคลากรสายปฏิบัติการให้ความสำคัญกับช่องทางการสื่อสารในระดับการทำงานประจำวัน เช่น การใช้ระบบสื่อสารภายในองค์กร การพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ หรือการใช้เครื่องมือสื่อสารเฉพาะทางเพื่อประสานงาน แม้ว่าการสื่อสารเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับบุคลากรทุกระดับ แต่ความสามารถในการสร้างช่องทางการสื่อสารไม่ได้ขึ้นอยู่กับตำแหน่งงานโดยตรง สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญส่ง ทิ้งชัว และคณะ (2564) พบว่า เพราะมนุษย์มีการสื่อสารกันอยู่ตลอดเวลา การสื่อสารจึงไม่ใช่เพียงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่สื่อสาร แต่เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและช่องทางการสื่อสาร โดยทุกองค์ประกอบมีอิทธิพลต่อกันและกัน และช่วยส่งเสริมและเกื้อหนุนให้การสื่อสารระหว่างบุคคลประสบผลสำเร็จ

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของบุคลากรในองค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการสื่อสารเป็นกลไกสำคัญในการทำงานร่วมกัน ทั้งในระดับบุคคล ระดับทีม และระดับองค์กร แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของบุคลากรคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สามารถจำแนกออกเป็น 4 แนวทางหลัก ได้แก่

แนวทางที่ 1 การพัฒนาทักษะการสื่อสารในระดับบุคคล โดยการฝึกอบรมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการสื่อสารบุคลากรคณะแพทยศาสตร์ควรได้รับการฝึกอบรมด้านการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็น ได้แก่ การพูดในที่สาธารณะ (Public Speaking) โดยเน้นการถ่ายทอดข้อมูลให้ชัดเจน กระชับ และโน้มน้าวใจ การฟังเชิงรุก (Active Listening) ฝึกทักษะการรับฟังอย่างตั้งใจ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและลดความขัดแย้ง การเจรจาต่อรองและการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ เหมาะสำหรับผู้บริหารและหัวหน้าหน่วยงานที่

ต้องทำงานร่วมกับทีม สอดคล้องกับแนวคิดแบบจำลองการสื่อสารแบบโต้ตอบ (Transactional Model of Communication) ของ Barnlund (1970) ที่เน้นการสื่อสารแบบสองทางที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งการพัฒนาภาพลักษณ์และบุคลิกภาพของบุคลากร บุคลิกภาพมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการสื่อสาร โดยเฉพาะบุคลากรที่ทำงานด้านการบริการสุขภาพ เช่น แพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่สนับสนุนทางการแพทย์ ควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้ภาษากาย (Body Language) เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือ การควบคุมอารมณ์ในการสื่อสาร (Emotional Intelligence) เพื่อป้องกันการเกิดความขัดแย้ง การสร้างความมั่นใจและความเป็นมืออาชีพในการพูด สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ของ Goleman (1995) ซึ่งให้เห็นว่าการควบคุมอารมณ์มีผลต่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางที่ 2 การปรับปรุงระบบการสื่อสารภายในองค์กร โดยการจัดตั้งระบบการสื่อสารที่ชัดเจนและมีโครงสร้าง องค์กรควรมีระบบที่ช่วยให้บุคลากรสามารถรับข้อมูลได้อย่างถูกต้องและทันเวลา เช่น การประชุมที่มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดแนวทางการประชุมที่กระชับและมีประสิทธิภาพ พร้อมเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็น การใช้เอกสารมาตรฐานในการสื่อสาร (Standard Operating Procedures - SOPs) เพื่อให้แนวทางปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งการลดช่องว่างในการสื่อสารระหว่างผู้บริหารและบุคลากร ปฏิบัติการ เช่น การส่งเสริม Open Communication Culture โดยให้ผู้บริหารมีการสื่อสารกับบุคลากรผ่านช่องทางที่เข้าถึงได้ง่าย การจัดตั้ง Feedback Mechanism เช่น การสำรวจความคิดเห็นประจำปี หรือเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและบุคลากร สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีแลกเปลี่ยนระหว่างผู้นำและสมาชิก (Leader-Member Exchange Theory: LMX) ของ Graen และ Uhl-Bien (1995) ที่อธิบายว่าคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา มีผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสาร

แนวทางที่ 3 การใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสาร โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสื่อสารภายในองค์กร เช่น แพลตฟอร์มการประชุมออนไลน์ ระบบเอกสารออนไลน์ (E-Document System) เพื่อให้บุคลากรเข้าถึงข้อมูลสำคัญได้ง่ายขึ้น ระบบ Chatbot หรือ AI Assistant สำหรับตอบคำถามพื้นฐานและแจ้งเตือนข้อมูลที่สำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของ Davis (1989) ที่เน้นว่าการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้จะต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้

แนวทางที่ 4 การพัฒนาแนวทางการสื่อสารในระดับสากล โดยการพัฒนาทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม บุคลากรคณะแพทยศาสตร์ต้องมีทักษะการสื่อสารที่สามารถปรับใช้ได้บริบทสากล เช่น การฝึกอบรม Intercultural Communication เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษสำหรับการแพทย์และการสื่อสารในระดับนานาชาติ การสนับสนุนโครงการแลกเปลี่ยนบุคลากรทางการแพทย์กับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีมิติทางวัฒนธรรม (Cultural Dimensions Theory) ของ Hofstede (1980) ที่อธิบายถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการสื่อสาร

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้

1. การพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของบุคลากร โดยมีการพัฒนาโปรแกรมอบรมทักษะการสื่อสาร เช่น การจัดอบรมเกี่ยวกับการพูดในที่สาธารณะ การสร้างความสัมพันธ์ในการทำงาน และการพัฒนาภาพลักษณ์ของบุคลากร การออกแบบหลักสูตร Coaching and Mentoring สำหรับบุคลากรสายปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการสื่อสาร อีกทั้งควรเสริมสร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนาระบบประชุมออนไลน์ และแพลตฟอร์มการสื่อสารภายในองค์กร เพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และสนับสนุนการใช้ Infographic และ Video Summary เพื่อช่วยให้การสื่อสารชัดเจนเข้าใจง่าย
2. การลดความเหลื่อมล้ำด้านการสื่อสารระหว่างผู้บริหารและบุคลากรปฏิบัติการ ควรเพิ่มโอกาสให้บุคลากรสายปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและบุคลากรปฏิบัติการ เปิดช่องทางรับฟังข้อเสนอแนะ เช่น แบบสำรวจความคิดเห็น หรือการประชุมแบบ Open Forum ควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างด้านการสื่อสาร โดยการสนับสนุนให้เกิดการ Feedback อย่างต่อเนื่อง ผ่านระบบการประเมินผลการสื่อสารภายในองค์กร และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้บุคลากรสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ
3. การเพิ่มขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการสื่อสาร โดยการพัฒนาแพลตฟอร์มการสื่อสารภายในองค์กร เช่น การใช้ AI Chatbot ในการตอบคำถามและให้ข้อมูลพื้นฐานแก่บุคลากร การพัฒนา Mobile Application สำหรับการแจ้งเตือนข้อมูลสำคัญ

ควรมีการจัดอบรมด้านเทคโนโลยีการสื่อสารให้แก่บุคลากร ส่งเสริมการเรียนรู้การใช้ซอฟต์แวร์ การประชุมออนไลน์และระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาประสิทธิภาพการสื่อสารของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการประชาสัมพันธ์ต่อการรับรู้ของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทราบแนวทางในการปรับปรุงการทำสื่อประชาสัมพันธ์ของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ควรใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2564). *แผนกลยุทธ์คณะแพทยศาสตร์ ในวาระบริหารประจำปี 2564 - 2568*. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. <https://www.med.cmu.ac.th/web/oit/8054/>
- งานบริหารบุคคล คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2567). *ระบบค้นหาบุคลากร. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.* <https://w1.med.cmu.ac.th/personnel/for-all-department/>
- จิราวรรณ วงศ์ดอกไม้ และ รุ่ง ศรีอัมภพร. (2553). การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารสำหรับบุคลากรที่มีศักยภาพสูงในองค์กรรัฐ. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 28(2), 95-107.
- ณฐอร กิริติลาภิน. (2560). *รูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารในองค์กร กรณีศึกษา โรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน) [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิชาวดี ตานีเหิง. (2560). *การพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ [ดุชนิพนธ์ ปรัชญาดุชนิพนธ์ ไม่ได้ตีพิมพ์]*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญส่ง ทิ้งชัว และคณะ. (2564). รูปแบบการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนา ตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร. *วารสารการบริหารการปกครอง และนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(2), 89-104.

- พรรณภา ส่งแสงแก้ว. (2566). *การพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโต ในทักษะการสื่อสารด้านการพูดเพื่อการนำเสนอ* [รายงานวิจัย]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ประสานพิมพ์.
- สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). *แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 - 2570*. บริษัทภาพพิมพ์จำกัด.
- อภิษฐา วัฒนะเสวี และ ชนะเกียรติ สมานบุตร. (2557). *รูปแบบการสื่อสาร และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กร กรณีศึกษา บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนไทยพาณิชย์ จำกัด* [การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- เอกรัตน์ คำสิงห์ และคณะ. (2564). กลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารผลงานของนายกเทศมนตรีตำบลท่ากอน อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(2), 149-168.
- Barnlund, D. C. (1970). A transactional model of communication. In K. K. Sereno & C. D. Mortensen (Eds.). *Foundations of communication theory* (pp. 83–92). Harper & Row.
- Clayton, W. (2020). Connecting mayors: The content and formation of Twitter information networks. *Urban Affairs Review*, 58(1), 33–67. <https://doi.org/10.1177/1078087420947182>
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319–340. <https://doi.org/10.2307/249008>
- Fayzullayeva, N. (2023). The improving of listening skill. *Modern Science and Research*, 2(10), 272–276.
- Goffman, E. (1959). The moral career of the mental patient. *Psychiatry*, 22(2), 123–142. <https://doi.org/10.1080/00332747.1959.11023166>

- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. Bantam Books.
- Graen, G. B., & Uhl-Bien, M. (1995). Relationship-based approach to leadership: Development of leader-member exchange (LMX) theory of leadership over 25 years: Applying a multi-level multi-domain perspective. *The Leadership Quarterly*, 6(2), 219–247. [https://doi.org/10.1016/1048-9843\(95\)90036-5](https://doi.org/10.1016/1048-9843(95)90036-5)
- Hofstede, G. (1980). Culture and organizations. *International Studies of Management & Organization*, 10(4), 15–41. <https://doi.org/10.1080/00208825.1980.11656300>
- Likert, R. (1967). The method of constructing an attitude scale. In M. Fishbein (Ed.), *Attitude theory and measurement* (pp. 90–95). Wiley.
- Mitchell, T., et al. (2022). Inclined but less skilled? Disentangling extraversion, communication skill and leadership emergence. *Journal of Applied Psychology*, 107(9), 1524–1539. <https://doi.org/10.1037/apl0000962>
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 2(2), 49–60.
- Schultz, T. W. (1961). Investment in human capital. *The American Economic Review*, 51(1), 1–17. <https://www.jstor.org/stable/1818907>
- Schulze, J., et al. (2022). Mind the context-The relevance of personality for face-to-face and computer-mediated communication. *PLOS ONE*, 17(8), e0272938. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0272938>
- Wanithanachakorn, R., et al. (2022). Development of causal relationship model of factors affecting communicative English listening and speaking competency for undergraduate students of Rajabhat universities in the central region. *Journal of MCU Nakhondhat*, 9(9), 314–327.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

English Communication Problems of Foreign Tourist Service Providers in Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

เอกพล วิงวอน / Ekaphon Wingwon

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ประเทศไทย
Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

วีรพล น้อยคล้าย* / Weerapol Noiklai

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ประเทศไทย
Faculty of Management Science, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author email: weerapolnoiklai@gmail.com

Abstract

This research aims to: 1) study English communication problems encountered by tourist service providers serving foreign tourists in Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, and 2) explore solutions to these communication problems. The sample consisted of 50 service providers from six sectors: public transportation, restaurants, accommodations, tour guides, souvenir shops, and tourism facilitators. Participants were selected through purposive sampling within Phra Nakhon Si Ayutthaya District. The research instruments included questionnaires and interviews. Data were analyzed using percentages, means, and standard deviations.

The results indicated that, overall, communication problems in English among the service providers were at a high level. The most significant issue was difficulty understanding similar-sounding words with different meanings (mean = 3.98), followed by incorrect English grammar usage in speaking (mean = 3.96), and a lack of confidence in speaking English (mean = 3.94).

Received: January 14, 2025 Revised: March 11, 2025 Accepted: April 28, 2025

<https://doi.org/10.14456/husoaru.2025.6>

Regarding solutions, practicing conversations with foreign tourists at tourist sites was rated as the most effective approach (mean = 4.30). Other effective solutions included listening to English accents through movies, international music, and other media (mean = 4.16), and studying tourism knowledge via books or online media (mean = 4.14).

Keywords: English Communication Problems, Tourism, Phra Nakhon Si Ayutthaya District

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวต่างชาติ ทั้งหมด 6 กลุ่มบริการ บริการขนส่งสาธารณะ บริการร้านอาหาร บริการที่พัก บริการธุรกิจนำเที่ยว บริการร้านขายของที่ระลึก และบริการด้านอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว รวมจำนวน 50 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้ให้บริการในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำมาวิเคราะห์หาข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก มีปัญหาฟังคำศัพท์ที่ออกเสียงคล้ายกันแต่ความหมายต่างกันไม่ได้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ทักษะการพูดภาษาอังกฤษไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ขาดความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ในส่วนภาพรวมของแนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั่นคือฝึกสนทนาจริงกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ฟังฟังสำเนียงภาษาอังกฤษจากภาพยนตร์ เพลงสากล สื่ออื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ศึกษาหาความรู้ด้านการท่องเที่ยวผ่านหนังสือ หรือสื่อออนไลน์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14

คำสำคัญ: ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษ, การท่องเที่ยว, อำเภอพระนครศรีอยุธยา

บทนำ

ปัจจุบันเรามีการพัฒนาการติดต่อสื่อสารได้ในทุกพื้นที่ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย ทำให้การติดต่อสื่อสารทั้งในพื้นที่ใกล้เคียง และพื้นที่ห่างไกลสามารถดำเนินการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว การสื่อสารจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นคนชนชาติไหน ต่างภาษา ต่างวัฒนธรรม ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงภาคการปกครอง ภาคสังคม ภาคธุรกิจ ดังนั้น การใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนทนา และสร้างความหลากหลายทางการสื่อสาร โดยเฉพาะในบริบททางด้านการประกอบอาชีพในด้านต่าง ๆ ซึ่งทำให้ภาษาอังกฤษกลายเป็นภาษาสากลที่ทุกคนใช้กันทั่วโลก ทุกคนจึงต้องฝึกทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการติดต่อสื่อสาร ทำให้บางครั้งการสื่อสารนั้นเกิดปัญหาในการสื่อสาร ทั้งในด้านไวยากรณ์ที่ค่อนข้างเข้าใจยากหรือการใช้ในบริบทวัฒนธรรมที่คนเรียนภาษาที่อังกฤษนั้นไม่คุ้นชิน สำเนียงอาจเป็นส่วนหนึ่งในการสื่อสารที่ฟังออกยากสำหรับคนติดต่อสื่อสารกันทั้งสองฝ่าย คำที่พูดนั้นสำเนียงอาจแตกต่างกันไปตามประเทศทำให้เกิดความเข้าใจในภาษาที่ต่างกัน และส่วนสำคัญคงจะเป็นความมั่นใจในการติดต่อสื่อสารของทั้งสองฝ่าย หากเกิดความเขินอายที่จะพูด ไม่มั่นใจที่จะสื่อสารออกไป ผลลัพธ์ของการสื่อสารก็เท่ากับสูญเปล่า ไม่มีประโยชน์เกิดขึ้น ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นอาจเป็นปัญหาสำหรับการสื่อสารที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ภาษาอังกฤษถือว่ามีค่าและเข้ามามีบทบาทในหลาย ๆ ด้าน ภาษาอังกฤษยังเป็นการใช้ติดต่อสื่อสารในการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับผู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง และใช้เป็นสื่อที่สามารถผลักดันและขับเคลื่อนการสื่อสารสำหรับพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567)

การจะพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษของบุคลากรการท่องเที่ยวนั้น ต้องคำนึงถึงความต้องการ ความจำเป็นและเป้าหมายของการใช้ภาษาที่ชัดเจน เนื่องจากภาษาอังกฤษที่บุคลากรการท่องเที่ยวต้องใช้นั้นจัดเป็นภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (English for Specific Purposes) ซึ่งมีความแตกต่างจากเนื้อหาภาษาอังกฤษพื้นฐานทั่วไปที่เน้นไปที่การติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน เนื้อหาของภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อตอบสนองความต้องการ หรือความสนใจเฉพาะด้านของผู้เรียน ซึ่งมุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2567)

การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว เป็นหนึ่งในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ ทำให้สังคมโลกในปัจจุบันต้องพึ่งพาการท่องเที่ยวผ่านการสื่อสารภาษาอังกฤษ ซึ่งการท่องเที่ยวในแต่ละประเทศเป็นหนึ่งในปัจจัยที่เพิ่มมูลค่าทางด้านรายได้ที่เข้าประเทศได้เป็นอย่างมาก สำหรับนักท่องเที่ยวที่เริ่มหลังไหลเดินทางเข้ามาหลังจากวิกฤตการณ์โรคภัยร้ายแรงเนื่องจากการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่หลากหลายแบบน่าสนใจ รวมถึงสถานที่ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานอย่างเมืองประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเมืองมรดกโลก ที่มีการบันทึกว่าเป็นหนึ่งในเมืองที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในช่วงเวลานั้น นับตั้งแต่เป็นอาณาจักรอโยธยาในอดีตจนถึงปัจจุบันที่เป็นศูนย์กลางทางการเมือง เศรษฐกิจ และศาสนา ที่สำคัญที่มีการจารึกเป็นหลักฐานให้เป็นแหล่งข้อมูลประวัติศาสตร์ไว้ ซึ่งเป็นหนึ่งสิ่งที่สร้างอัตลักษณ์ให้แก่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบัน ทำให้มีการพัฒนามาตรฐานด้านการท่องเที่ยวสู่ระดับสากล สร้างแรงกระตุ้นให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในจังหวัด โดยพิจารณาได้จากสถิติของการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2567)

ดังนั้น คณะผู้วิจัยได้มองเห็นถึงปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสำหรับการท่องเที่ยวในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากมายรองรับกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยว จึงได้จัดทำวิจัยนี้ขึ้นมาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการ เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีบทบาทต่อธุรกิจการนำเที่ยว หากผู้ประกอบการหรือพนักงานบริการนักท่องเที่ยวต่างชาติ สามารถเพิ่มยอดขายหรือสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวต่างชาติได้ก็จะเกิดคุณภาพในการบริหารจัดการทางด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ดังนั้น การศึกษาปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวต่างชาติ จะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ บุคลากรที่ทำงานให้บริการทางด้านการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 158 คน (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2567) โดยมีการดำเนินการหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) ได้จำนวน 50 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้ ผู้ให้บริการด้านขนส่งสาธารณะ ผู้ให้บริการด้านร้านอาหาร ผู้ให้บริการด้านที่พัก ผู้ให้บริการธุรกิจนำเที่ยว ผู้ให้บริการร้านขายของที่ระลึก และผู้ให้บริการด้านการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ประกอบด้วยการศึกษาเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ที่ได้รับการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 (กาญจนา แก้วเทพ, 2565)

2.1 แบบสอบถาม เป็นการสอบถามข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์ และปัญหาในการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนแบบ Rating Scale 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (1932) และการแปลความหมายโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนและแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในแต่ละด้านที่มีความรับผิดชอบในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเลือกสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Individual Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยสำรวจกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้านที่ปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้ข้อมูลมาจากสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลังจากนั้นแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างแต่ละด้าน พร้อมกับเลือกสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแต่ละด้านที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง หลังจากที่ได้ข้อมูลเชิงลึกแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในขอบเขตพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยาในช่วงระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง พฤศจิกายน พ.ศ. 2567

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถาม เป็นการใช้หลักสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percent) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและมีการอธิบายข้อมูลประกอบการบรรยายสถิติที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

4.2 แบบสัมภาษณ์มีการนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนาอธิบายข้อมูลเพื่อสนับสนุนข้อมูลทางสถิติที่ได้ศึกษาในแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยร้อยละของแต่ละด้านของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

กลุ่มผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวต่างชาติ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ให้บริการด้านธุรกิจนำเที่ยว	6	12
ผู้ให้บริการด้านขนส่งสาธารณะ	12	24
ผู้ให้บริการด้านร้านอาหาร	10	20
ผู้ให้บริการด้านที่พัก	6	12
ผู้ให้บริการด้านการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว	8	16
ผู้ให้บริการด้านขายของฝากของที่ระลึก	8	16
รวม	50	100

จากตารางที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ โดยวิเคราะห์หาค่าความถี่และร้อยละ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นบริการด้านขนส่งสาธารณะ มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24 บริการด้านร้านอาหาร มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20 บริการด้านขายของที่ระลึก มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16 บริการด้านอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16 บริการด้านที่พัก มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12 และบริการด้านธุรกิจนำเที่ยว มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12

ตารางที่ 2 ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา

ลำดับ	ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษ	$\bar{X}$	SD	ระดับ ปัญหา
1	ความรู้เรื่องคำศัพท์เฉพาะด้านการท่องเที่ยว	3.90	0.91	มาก
2	ความรู้ไวยากรณ์ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ	3.70	1.09	มาก
3	สำนวนภาษาอังกฤษในการสื่อสารตามสถานการณ์จริง ทางการท่องเที่ยว	3.74	1.08	มาก
4	ความเข้าใจในสำเนียงของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ	3.76	1.04	มาก
5	ขาดการฝึกฝนและสนทนาโต้ตอบภาษาอังกฤษใน ชีวิตประจำวัน	3.60	1.07	มาก
6	ทักษะการพูดภาษาอังกฤษไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์	3.96	0.97	มาก
7	ขาดความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษ	3.94	0.96	มาก
8	พูดภาษาอังกฤษไม่คล่อง สะกดคำไม่ถูกต้อง	3.82	1.08	มาก
9	สำเนียงการพูดไม่สามารถสื่อความหมายได้เหมือนกับ เจ้าของภาษา	3.92	1.01	มาก
10	พูดไม่ตรงบริบทในด้านการท่องเที่ยว	3.56	1.07	มาก
11	ขาดทักษะการจับใจความสำคัญจากการฟัง	3.74	0.99	มาก
12	ฟังสำเนียงของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติไม่เข้าใจ	3.90	0.97	มาก
13	เกิดความกังวลในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติพูด	3.88	1.08	มาก
14	ไม่สามารถฟังภาษาอังกฤษในครั้งเดียวได้ ต้องฟังอย่างน้อย 1-2 ครั้ง	3.92	1.10	มาก
15	ฟังคำศัพท์ที่ออกเสียงคล้ายกันแต่ความหมายต่างกันไม่ได้	3.98	1.04	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		3.81	1.03	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดทักษะพื้นฐานฟังพูดในการสื่อสารภาษาอังกฤษที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้ให้บริการไม่ได้ให้ความสำคัญมาก เพราะใช้วิธีการอื่นในการสื่อสารเพื่อให้ได้ลูกค้า หรือเพื่อสร้างความเข้าใจแบบไม่เป็นทางการถูกต้องตามหลักการสื่อสารสนทนาหรือหลักการสื่อความหมาย อาจทำให้เกิดปัญหาที่สื่อสารแล้วไม่สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยในภาพรวมของปัญหามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 3.81 ซึ่งปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีปัญหามากที่สุด ลำดับที่ 1 คือ ฟังคำศัพท์ที่ออกเสียงคล้ายกันแต่ความหมายต่างกันไม่ได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ลำดับที่ 2 คือ ทักษะการพูดภาษาอังกฤษไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ลำดับที่ 3 คือ ขาดความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ลำดับที่ 4 คือ สำเนียงการพูดไม่สามารถสื่อความหมายได้เหมือนกับเจ้าของภาษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ลำดับที่ 5 คือ ไม่สามารถฟังภาษาอังกฤษในครั้งเดียวได้ ต้องฟังอย่างน้อย 1-2 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 และปัญหาที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด คือ พูดไม่ตรงบริบทในด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56

ตารางที่ 3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ลำดับ	แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษ	$\bar{X}$	SD	ความหมาย
1	หาความรู้เพิ่มเติมจากเอกสารทางการท่องเที่ยวที่เป็นภาษาอังกฤษ	3.98	0.77	มาก
2	หมั่นทบทวนความรู้ คันคว่ำและเข้าอบรม เกี่ยวกับหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ	3.98	0.84	มาก
3	ศึกษาหาความรู้ด้านการท่องเที่ยว ผ่านหนังสือหรือสื่อออนไลน์	4.14	0.81	มาก
4	เรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษาผ่านหนังสือหรือสื่อออนไลน์เพื่อการสื่อสารที่เข้าใจ	4.12	0.72	มาก
5	เรียนรู้เพิ่มเติมในด้านสำเนียงจากสื่อออนไลน์ เช่น Podcast	3.90	0.81	มาก
6	ฝึกฟังจับใจความสำคัญจากบทสนทนาภาษาอังกฤษ	4.04	0.75	มาก
7	อัดเสียงที่ท่านพูดภาษาอังกฤษและฟัง เพื่อหาข้อบกพร่อง	3.70	0.84	มาก
8	ฝึกฟังสำเนียงภาษาอังกฤษจากภาพยนตร์ เพลงสากล สื่ออื่น ๆ	4.16	0.77	มาก
9	ฝึกพูดภาษาอังกฤษให้มีสำเนียงธรรมชาติคล้ายกับเจ้าของภาษา	4.00	0.76	มาก
10	ฝึกอ่านออกเสียงบทความภาษาอังกฤษด้วยตนเอง	3.98	0.71	มาก

ลำดับ	แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษ	$\bar{X}$	SD	ความหมาย
11	ฝึกคาดเดาความหมายคำศัพท์ที่ออกเสียงคล้ายกัน	4.04	0.80	มาก
12	ฝึกสนทนาจริงกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในแหล่งท่องเที่ยว	4.30	0.74	มาก
13	ฝึกสนทนาภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติและคนรอบตัวในชีวิตประจำวัน	4.06	0.84	มาก
14	ตั้งค่าภาษาที่ใช้ในมือถือหรือคอมพิวเตอร์เป็นภาษาอังกฤษ	4.06	0.89	มาก
15	เข้าอบรมหรือใช้ ChatGPT เพื่อเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม	3.92	0.92	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด		4.02	0.79	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีแนวโน้มที่จะพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ ผู้ให้บริการมีความต้องการที่จะสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เพื่อฝึกปฏิบัติสนทนาในพื้นที่จริง พร้อมแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นของการสื่อสารภาษาอังกฤษได้แบบเฉพาะหน้า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่จะพัฒนาตนเองจากการใช้สื่อที่ทันสมัยในปัจจุบัน การใช้เทคโนโลยีและแอปพลิเคชันเพื่อสร้างความรวดเร็วในการโต้ตอบสื่อสารให้เกิดประโยชน์ ซึ่งในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4.02 ซึ่งแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการชาวต่างชาติมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ลำดับที่ 1 คือ ฝึกสนทนาจริงกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ลำดับที่ 2 คือ ฝึกฟังสำเนียงภาษาอังกฤษจากภาพยนตร์ เพลงสากล สื่ออื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ลำดับที่ 3 คือ ศึกษาหาความรู้ด้านการท่องเที่ยว ผ่านหนังสือหรือสื่อออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ลำดับที่ 4 คือ เรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษาผ่านหนังสือหรือสื่อออนไลน์ เพื่อการสื่อสารที่เข้าใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ลำดับที่ 5 คือ ตั้งค่าภาษาที่ใช้ในมือถือหรือคอมพิวเตอร์เป็นภาษาอังกฤษ และฝึกสนทนาภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติและคนรอบตัวในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 และการแก้ไขปัญหาที่น้อยที่สุด คือ การอัดเสียงที่ท่านพูดภาษาอังกฤษและฟังเพื่อหาข้อบกพร่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70

จากตารางทั้งสองข้างต้นแสดงให้เห็นถึงปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาของการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์และประเมินผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้มาและเป็นการสนับสนุนผลการประเมินข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) จากกลุ่มผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ที่ทำงานเกี่ยวข้อง และเป็นกลุ่มตัวอย่างของประชากรในพื้นที่ของงานวิจัย ตามประเด็นของคำถามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. ปัญหาที่พบในการสื่อสารภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
2. สาเหตุของปัญหาที่พบมีปัจจัยมาจากเรื่องอะไร
3. จากปัญหาที่พบมีวิธีแก้ไขในสถานการณ์นั้น ๆ อย่างไร
4. วิธีพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอีกครั้ง
5. หากมีการจัดอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ จะเข้าร่วมหรือไม่ เพราะเหตุใด

จากประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ข้างต้นนี้ นำไปสู่การประเมินผลเชิงคุณภาพเพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณของการตอบแบบสอบถามในข้างต้น ซึ่งในภาพรวมของข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับแหล่งข้อมูลที่ได้มาจากการตอบแบบสอบถาม โดยมีผลการสัมภาษณ์ตามกลุ่มผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ดังนี้

1. ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติด้านธุรกิจนำเที่ยว พบปัญหาในการสื่อสารภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ในเรื่องคำศัพท์เฉพาะเป็นส่วนมาก ซึ่งบางคำอาจจะเป็นคำภาษาอังกฤษที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงการระบาดของ COVID19 หรือเป็นคำศัพท์ทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เพิ่งเข้ามา ควรมีการอบรมเพิ่มเติมในหลักสูตรมัคคุเทศก์รุ่นใหม่ ๆ เพื่อให้ตามยุคสมัย การสื่อสารให้ทัน กลุ่มผู้ให้บริการทางด้านธุรกิจนำเที่ยวอธิบายถึงสาเหตุของปัญหาดังกล่าวข้างต้นว่า เนื่องจากไม่ใช่ภาษาแม่ของพวกเรา ถ้าเจอคำศัพท์ที่เราไม่รู้ ส่วนใหญ่จะอธิบายเป็นภาพรวมแล้วลูกค้าจะเข้าใจเองว่าสิ่งที่เราต้องการจะสื่อ หมายถึงอะไร อธิบายเป็นภาพรวมให้ฟังหรืออีกอย่างให้เปิดรูปภาพให้ดู สำหรับแนวทางการพัฒนาแก้ไขปัญหามาให้เกิดขึ้นอีกนั้น ผู้ให้บริการด้านธุรกิจนำเที่ยวกล่าวไว้ว่า “ต้องดูก่อนว่าหลักสูตรที่จะจัดอบรม เป็นการเพิ่มเติมในด้านไหน ถ้าหากเป็นด้านที่ขาดก็น่าสนใจ เข้าไปเรียนรู้เพิ่มเติม ถ้าสำหรับบางคนที่ภาษาไม่แน่นก็สามารถ เข้าไปเพิ่มพูนความรู้ได้เหมือนกัน เป็นอีกแนวทางที่ดี อีกสิ่งหนึ่งเลยก็คือ กล้าที่จะพูด กล้าที่จะถาม ลูกค้าว่าสิ่งที่เราไม่รู้มันเรียกว่าอะไร อย่างสมมุติว่าถ้าเราไม่รู้ ว่า สิ่งที่เราจะอธิบายนั้น และเราไม่รู้ ว่าคำศัพท์นั้นคืออะไร เราก็สามารถถามได้ว่า อันนั้นคืออะไร จะเป็นการเพิ่มพูนคำศัพท์ให้เราประมาณนี้”

2. ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติด้านขนส่งสาธารณะ ส่วนมากที่พบปัญหาเกี่ยวกับภาษาอังกฤษก็คือ นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นหรือชาวเกาหลี จะสื่อสารภาษาอังกฤษได้ไม่ค่อยดี ซึ่งผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวกล่าวไว้ว่า “ได้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับนึง แต่นักท่องเที่ยวสื่อสาร

ไม่ได้เลย จะสื่อสารลำบาก ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหา” เหมือนตัวอย่างกรณีที่มีกระแสสังคมออกสื่อโซเชียลออนไลน์ จากความไม่เข้าใจกันในการสื่อสาร เจาะต่อรองราคาค่าเดินทางขนส่งในบริเวณเกาะเมืองหรือนอกเกาะเมือง ส่วนสาเหตุหลักที่เกิดปัญหาเหล่านี้คือ ความแตกต่างกันระหว่างการใช้ภาษาและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยส่วนมากผู้ให้บริการกล่าวว่า “ถ้าส่วนตัวช่วยของผมคือ ใช้ Google Translate จะช่วยได้เยอะเลยครับ” สำหรับในส่วนของการอบรมหาความรู้เพิ่มเติมนั้นกล่าวไว้ว่า “ถ้ามีประโยชน์จะเข้าร่วมก็เป็นการเรียนรู้ การสื่อสารสร้างบทสนทนาพูดคุยก็ศึกษาเพิ่มเติมได้ในอินเทอร์เน็ต”

3. สำหรับผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติด้านร้านอาหาร มีปัญหาเรื่องสำเนียงการสื่อสาร บางทีผู้ให้บริการฟังนักท่องเที่ยวไม่ทันเพราะนักท่องเที่ยวจะพูดไว สื่อสารไม่เข้าใจในสำเนียงของแต่ละชาติ รวมถึงความไม่มั่นใจในการพูดให้มีสำเนียงเหมือนเจ้าของภาษา โดยกล่าวว่า “เราฟังสำเนียงยาก บางทีใช้ไกด์ของเขา ไม่ค่อยได้สนทนาโดยตรงมาก แต่ถ้าใช้รูปภาพบนเมนูเป็นตัวช่วย รวมถึงตัวอย่างจากลูกค้าคนอื่นสั่ง” สำหรับแนวทางการแก้ไขนั้น กล่าวว่า “ต้องกลับไปฝึกคำที่เราต้องใช้ในร้านอาหารบ่อย ๆ หรือพยายามผูกมิตรหาเพื่อนชาวต่างชาติ รวมถึงการฟังเพลงดูหนังและดูศัพท์เพิ่มเติม”

4. ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติด้านที่พัก กล่าวว่า “ส่วนใหญ่จะพบในเรื่องของสำเนียงของชาวต่างชาติ ทำให้เราจับใจความค่อนข้างยาก หลัก ๆ ก็คือ ไม่ได้พบเจอชาวต่างชาติหลาย ๆ ประเทศบ่อย ๆ เราไม่ได้คุ้นเคยและคุ้นชิน” สำหรับวิธีการแก้ไขปัญหานั้น ในสถานการณ์แต่ละอย่างผู้ให้บริการกล่าวว่า “อาจจะให้เขาพูดอีกครั้ง เพื่อให้เราได้จับใจความให้ง่ายขึ้น วิธีแก้ปัญหาระพยายามฝึกฟังจากหลาย ๆ สำเนียง เพื่อให้เราสามารถฟังเข้าใจง่ายขึ้น” ในส่วนของการเข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษา อาจจะเรียนรู้จากเพื่อนต่างชาติหรือเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์หรือสื่อการเรียนรู้ทางด้านภาษา

5. ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติด้านอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว อธิบายว่า ปัญหาของการสื่อสารที่พบเจอก็คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช้ภาษาอังกฤษ คือ นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นและชาวเกาหลี โดยกล่าวว่า “นักท่องเที่ยวไม่พูดภาษาอังกฤษเลย ก็คือหนึ่งขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวด้วยว่าสัญชาติเขา ที่เขาไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษ แล้วก็สองคือตัวเจ้าหน้าที่คนไทยเราก็คือภาษาอังกฤษไม่ใช่ภาษาเรา ก็คือไม่ได้ภาษาอะไรขนาดนั้น บางทีก็สื่อสารกันลำบาก” สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาก็ผู้ให้บริการได้ตอบไว้คือการแก้ไขปัญหเฉพาะหน้า โดยกล่าวว่า “คำตอบคือ Google Translate เราสามารถพูดได้ใช้สื่อสารได้ ให้เขาพูดแล้วก็แปล ก็จะสื่อสารกันแบบนี้จะรวดเร็วที่สุด หรือว่ามันจะเป็นเคสใหญ่ ๆ เราอาจจะต้องโทรประสานขอลามที่อื่น

อาจจะเป็นทองเที่ยวก็หาจังหวัด” สำหรับการอบรมพัฒนาเพิ่มเติมทางด้านภาษาอังกฤษนั้นยังไม่ได้พัฒนาอะไรขนาดนั้น อาจจะต้องฝึกฟังให้มากขึ้นผ่านช่องทางยูทูบที่ใช้ฟังเป็นหลักหรือช่องทางอื่น ๆ ที่สะดวกรวดเร็ว

6. ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติด้านขายของที่ระลึก ซึ่งส่วนมากจะเป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้เรียนภาษาอังกฤษหรือไม่เคยอบรมเพิ่มเติม ฟังเขาบ่อย ๆ มันก็จะซึมซับ เลยพูดได้บ้างไม่ค่อยรู้เรื่องในภาษา แต่นาน ๆ ก็จะมีซึมซับเอง สำหรับวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ผู้ให้บริการกล่าวไว้ว่า “สมมุติพอเค้าถามเรา ส่วนมากก็จะไปถามเพื่อนที่รู้มากกว่า ให้เข้ามาช่วยเรา” ในส่วนของการอบรมเพิ่มเติมทักษะทางด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษนั้น โอกาสที่จะเข้าร่วมค่อนข้างยากเพราะต้องทำงานตลอดไม่มีเวลา ส่วนมากบริเวณในพื้นที่เมืองก็จะเน้นซื้อสินค้ามากกว่า เพราะว่าเราซึมซับอยู่แล้ว เราก็เลยจะสื่อสารได้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ได้จากการตอบแบบสอบถามสรุปได้ว่า ผู้ที่ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x} = 3.81$) ปัญหาอันดับแรกคือ ปัญหาการฟังคำศัพท์ที่ออกเสียงคล้ายกันแต่ความหมายต่างกันไม่ได้ ($\bar{x} = 3.98$) ปัญหาทักษะการพูดภาษาอังกฤษไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ($x = 3.96$) ปัญหาการขาดความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษ ($x = 3.94$) สำหรับในส่วนภาพรวมของแนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษ ของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในเกณฑ์ระดับมากเท่ากับ ($\bar{x} = 4.02$) ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านแรกคือ การฝึกสนทนาจริงกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.30$) ฝึกฟังสำเนียงภาษาอังกฤษจากภาพยนตร์ เพลงสากล สื่ออื่น ๆ ($\bar{x} = 4.16$) และศึกษาหาความรู้ด้านการท่องเที่ยว ผ่านหนังสือหรือสื่อออนไลน์ ($\bar{x} = 4.14$)

ผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มเป้าหมายผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ พบว่า ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสอดคล้องกับการตอบแบบสอบถาม ซึ่งส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษเฉพาะทางด้านการให้บริการท่องเที่ยว ปัญหาทางด้านทักษะการฟังและจับใจความสำคัญจากการสนทนาสื่อสารด้านการท่องเที่ยว ปัญหาการฟังสำเนียงของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มี

สำเนียงแตกต่างกันในแต่ละชาติ รวมถึงปัญหาของทักษะการสื่อสารของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเองที่มีความรู้ไม่เพียงพอ และขาดการอบรมฝึกฝนพัฒนาความสามารถอย่างต่อเนื่องสำหรับในส่วนของแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนใหญ่กลุ่มผู้ให้บริการแต่ละกลุ่มจะใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ แอปพลิเคชันช่วยแปลภาษา และการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ ภาษามือ ภาษากาย การใช้ประสบการณ์ในการสื่อสารแบบง่าย ๆ ที่ไม่ถูกหลักไวยากรณ์ทางภาษา ซึ่งแนวทางการแก้ปัญหาเหล่านี้มีความสอดคล้องกับผลการตอบแบบสอบถามข้างต้น ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่มีความต้องการในการอบรมพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเพิ่มเติม และสอดคล้องกับคำศัพท์เฉพาะใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นกับการท่องเที่ยวแบบใหม่ด้วย

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงระดับปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาพบว่า ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีปัญหาในเรื่อง การฟังคำศัพท์ที่ออกเสียงคล้ายกันแต่ความหมายต่างกันไม่ได้ รองลงมาคือ พูดภาษาอังกฤษไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และการขาดความมั่นใจในการพูดสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยนุช แก้วกสิ, และรภัศร์ศัศย์ เหตุทอง (2562) พบว่ามีคหุเทศก์ที่ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น ยังไม่มั่นใจในศักยภาพการพูดสื่อสารของตนเท่าที่ควร และส่วนใหญ่มีปัญหาการฟังภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะการฟังสำเนียงภาษาอังกฤษของประเทศที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา (ร้อยละ 82.64) โดยมีปัญหาการฟังสำเนียงอินเดียมากที่สุด รวมถึงประเทศที่มีการสื่อสารภาษาอังกฤษได้น้อยมาก และมีสำเนียงภาษาอังกฤษที่ฟังยาก เช่น จีน รัสเซีย และฝรั่งเศส ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการให้บริการของคหุเทศก์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร เจริญสุข และคณะ (2560) กลุ่มตัวอย่างประจำสำนักงานนำเที่ยวบริเวณสถานีรถไฟตรังมีปัญหาและความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษด้านการฟังภาษาอังกฤษเรื่องทั่วไปมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างประจำสำนักงานนำเที่ยวบริเวณท่าเรือหาดปากเมงมีปัญหาและความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษด้านการสนทนาระหว่างการซื้อขายทัวร์มากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวทางการท่องเที่ยวมีปัญหาและความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษด้านการเขียนเอกสารการซื้อขายทัวร์มากที่สุด สำหรับในส่วนของปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของกลุ่มผู้ให้บริการกลุ่มต่างๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ได้กล่าวถึงปัญหาการฟังสำเนียงของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัชญาภา ทองใส และคมลสิทธิ์ สิทธิประการ (2562) ที่พบว่าปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษ

เพื่อการท่องเที่ยวท้องถิ่นในภาพรวมมีปัญหอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ทำงานในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวท้องถิ่น มีปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านทักษะการฟัง และด้านทักษะการพูด อยู่ในระดับมาก ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษคือการฝึกภาษาอังกฤษจากภาพยนตร์ เพลง หรือรายการต่างๆ ที่สนใจทางยูทูป การเรียนภาษาอังกฤษออนไลน์ และการอบรมทักษะภาษาอังกฤษจากสถานศึกษา

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยลำดับแรกคือการฝึกสนทนาจริงกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในแหล่งท่องเที่ยว การฝึกฟังสำเนียงภาษาอังกฤษจากภาพยนตร์ เพลงสากล สื่ออื่นๆ และศึกษาหาความรู้ด้านการท่องเที่ยวผ่านหนังสือหรือสื่อออนไลน์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ แจ่มจันทร์ บุญโญปกรณ์ (2565) พบว่าผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวสามารถฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการให้บริการนักท่องเที่ยวด้วยตนเองจากสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูป อินสตาแกรม ดิกต็อก และแอปพลิเคชันต่าง ๆ โดยเฉพาะแอปพลิเคชันที่ผู้วิจัยได้พัฒนาและสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวที่พบปัญหาในการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการให้บริการ และอำนวยความสะดวกกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ได้พัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติบนชีวิตวิถีใหม่อย่างสะดวก และเป็นสื่อหนึ่งที่มีความนิยมมากที่สุด ที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษได้ทุกที่ทุกเวลา และยังช่วยเพิ่มรายได้จากการให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอีกด้วย สำหรับในส่วน of แนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของกลุ่มผู้ให้บริการกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ได้กล่าวถึงปัญหาของการขาดความรู้คำศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ การขาดความรู้คำศัพท์ทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยหรือการใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ใช้ในการสื่อสารภาษาอังกฤษ กลุ่มผู้ให้บริการต้องการให้มีการอบรมพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ของผู้ให้บริการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วริษา ต่างใจ และคณะ (2565) พบว่าการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ทำให้สถานที่ท่องเที่ยว สถานประกอบการ และร้านอาหารต่าง ๆ มีการปรับตัวให้ได้มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยเพื่อให้ได้รับตราสัญลักษณ์ SHA, SHA Plus, หรือ SHA Extra Plus นอกจากนี้ยังพบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ภายใต้หลัก DMHTTA ซึ่งสามารถจัดรูปแบบการท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบ ได้แก่ อยุธยาพาชิม ลิ้มลองอาหารเลิศรส, มนต์เสน่ห์แห่งธรรม เพชรเม็ดงาม อยุธยาเมืองมรดกโลก, ท่องอยุธยา ศึกษาแหล่ง

ประวัติศาสตร์, และชีวชีว กินลม ชมวิว วัฒนธรรมเมืองกรุงเก่า จากความสอดคล้องข้างต้นนี้ทำให้ผู้ให้บริการแต่ละกลุ่มต้องพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับความหลากหลายใหม่ๆ ของรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความทันสมัยเฉพาะกลุ่มมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติบางคนมีประสบการณ์ในการสื่อสารภาษาอังกฤษและมีความเชี่ยวชาญอยู่แล้ว จึงไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเพิ่มเติม อย่างไรก็ตามบุคลากรส่วนใหญ่ยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นในการสื่อสารภาษาอังกฤษในฐานะผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งเกิดจากการฟังและการพูดเพื่อการสื่อสารเป็นอันดับแรก แสดงให้เห็นถึงปัญหาของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ขาดทักษะในการสื่อสารฟังพูดเบื้องต้นในชีวิตประจำวันที่ยังไม่ถูกต้องตามหลักภาษาอังกฤษ ทำให้ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการสื่อสารทางด้านการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในด้านต่างๆ ขาดประสบการณ์ตรงกับชาวต่างชาติที่หลากหลายสำเนียงภาษาในการสื่อสาร นักท่องเที่ยวบางกลุ่มไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร ผู้ให้บริการบางกลุ่มไม่ค่อยได้มีโอกาสได้สนทนากับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติโดยตรง เนื่องจากมีมัคคุเทศก์เฉพาะกลุ่มของนักท่องเที่ยวเป็นผู้นำเที่ยวมาในพื้นที่ด้วย แต่ในปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งในอำเภอพระนครศรีอยุธยา มีนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเองเพิ่มมากขึ้นจากเดิมที่เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว เพื่อศึกษาเรียนรู้สัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่นและประวัติความเป็นมาในชุมชนควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว ทำให้เกิดปัญหาของผู้ให้บริการที่ต้องสื่อสารโดยตรงกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีความหลากหลายในเรื่องของสำเนียงภาษาอังกฤษที่ใช้ในการสื่อสาร การใช้คำศัพท์หรือการใช้หลักภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันไปตามภูมิภาคที่ได้เดินทางมา ทำให้ผู้วิจัยต้องมีการศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมทางด้านการสื่อความหมาย ความหลากหลายของการสื่อสารในปัจจุบันเพื่อนำมาวิเคราะห์และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการสื่อสารเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อไปในอนาคต และเพื่อทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้รับความพึงพอใจที่ดีเพิ่มมากขึ้นเมื่อเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่

สำหรับข้อเสนอแนะในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยในครั้งต่อไป ทางผู้วิจัยพิจารณาว่าต้องมีการประสานงานกับกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจนและต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น การดำเนินการตามข้อเสนอแนะเหล่านี้จะช่วยปรับปรุงกระบวนการวิจัยในอนาคต ทำให้การวิจัยเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความครบถ้วนมากขึ้น โดยทางผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่

จะนำไปสร้างประโยชน์ต่อยอดจากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ โดยพิจารณาตามด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านนโยบายของภาครัฐและภาคเอกชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในด้านต่าง ๆ ต้องมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและบริเวณรอบ ๆ พื้นที่เกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ซึ่งแนวนโยบายมีอยู่แล้ว เพียงแต่เข้ามากำกับติดตามให้มีการอบรมตามแนวนโยบายที่วางไว้ ปฏิบัติตามแนวทางเกณฑ์มาตรฐานการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการท่องเที่ยวที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้พัฒนาไว้แล้ว โดยมีภาครัฐกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในหลาย ๆ ภาคส่วนสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมพัฒนาอบรมไปพร้อมกัน มีการสร้างแรงผลักดันในทุกภาคส่วน

2. ด้านการบูรณาการกับท้องถิ่นชุมชนและสถานศึกษาในพื้นที่ ซึ่งอำเภอพระนครศรีอยุธยานั้นมีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์เป็นจำนวนมากเพราะเป็นอาณาจักรเก่าที่มีความสำคัญระดับนานาชาติมาก่อน มีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่สำคัญที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในเมืองหลักทำให้ท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีสถาบันการศึกษาที่อยู่ในพื้นที่นครประวัติศาสตร์มรดกโลกแห่งนี้หลาย ๆ แห่ง ขาดเพียงแต่ผู้ริเริ่มในการบูรณาการ ร่วมกันวางแผนการบูรณาการในแต่ละภาคส่วนให้เกิดประสิทธิผลที่ดีต่อจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้างความยั่งยืนในการพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างเป็นรูปธรรม แต่ในระยะยาวต้องมีการวางแผนพัฒนาเพื่อสร้างคุณภาพที่ดีจากการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2565). เครื่องมือการจัดการความรู้ในงานวิจัยท้องถิ่น. Knit. http://www.knit.or.th/web/wp-content/uploads/2023/01/Book_KM-CBR2_Web.pdf
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2567). การพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. <https://www.tat.or.th>
- แจ่มจันทร์ บุญโญปกรณ์. (2565). การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับการให้บริการการท่องเที่ยวบนชีวิตวิถีใหม่ด้วยแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ. วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ, 4(2), 402-412.

- ปิยนุช แก้วกสิ และรภัสศัภัย เหตุทอง. (2562). ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษของมัคคุเทศก์ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 11(1), 135-150.
- ภัชญาภา ทองใส และคมลสิทธิ์ สิทธิประการ. (2562). ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวท้องถิ่นอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช. *Ratchaphruek Journal*, 17(3), 129-136.
- วริษา ต่างใจ, สุมิตรา เรืองพิระกุล, และฉันทธรณ์ วราพงศ์พิศาล. (2565). รูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 4(2), 281-292.
- สุภาพร เจริญสุข, ปิยะพัฒน์ ช่วยอินทร์, และตรีศิลป์ เวชโซ. (2560). ปัญหาและความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานขายทัวร์ในจังหวัดตรัง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 12(28), 256-269.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2567). สถิติการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา . <https://www.ayutthaya.go.th>
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). รายงานสถานการณ์การท่องเที่ยว. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. <https://www.mots.go.th>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 1–55.

การศึกษาวิเคราะห์คีตวรรณกรรมความรุ่งเรืองแห่งกรุงศรีอยุธยา

An analytical study of musical literature on the prosperity of Ayodhya

รุจิภาส ภูธนัญญภัทร* | Rujipas Phudhanun-naruepat

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand.

*Corresponding author email: musika_7xmba@hotmail.com

Abstract

Musical literature is a cultural heritage that connects stories of cultural prosperity with the passage of time in each era. It reflects the flourishing period of the Ayutthaya Kingdom. This research aims to study the musical literature of the Ayutthaya period that remains popular today. It also analyzes the musical structure, sound system, and composition techniques of these songs.

Beyond inspiration, the study emphasizes the knowledge that contributed to the success of these musical works, which played significant roles in society, culture, traditions, and rituals throughout different eras. Understanding this knowledge is essential for developing creative works through techniques, methods, or integrating innovative musical concepts. Such works must be grounded in their foundational knowledge to achieve their intended objectives and communicate the meaning behind their creation expressed through elements such as subject matter, tonal expression, linguistic style, architecture, sculpture, and important local sites. These elements collectively guide the creation and arrangement of musical compositions, requiring a holistic and integrated approach.

Keywords: Music composition, Song analysis, Music Scale

Received: January 14, 2025 **Revised:** February 29, 2025 **Accepted:** March 5, 2025

<https://doi.org/10.14456/husoaru.2025.7>

บทคัดย่อ

คีตวรรณกรรมมรดกทางวัฒนธรรม การเชื่อมโยงเรื่องราวความรู้เรื่องทางวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนผ่านกาลเวลาในแต่ละยุคสมัย เป็นอีกภาพสะท้อนหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในสมัยกรุงศรีอยุธยา จากการศึกษาข้อมูลผลงานทางดนตรี วรรณกรรม เพลง การขับร้อง การบรรเลง หรือองค์ประกอบของโครงสร้างทางดนตรี โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยเพื่อศึกษาคีตวรรณกรรมในสมัยกรุงศรีอยุธยา ที่ได้รับความนิยมถึงปัจจุบัน และเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างทางดนตรี ระบบเสียง และเทคนิคการประพันธ์ของบทเพลง สิ่งสำคัญที่อยู่นอกเหนือจากแรงบันดาลใจ คือ การศึกษาองค์ความรู้ในความสำเร็จจากผลงานคีตวรรณกรรมที่ผ่านการมีบทบาททางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมในแต่ละยุคสมัย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการศึกษาเพื่อการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ในด้านเทคนิค วิธีการ หรือการผสมผสานแนวคิดสร้างสรรค์ทางด้านดนตรีนั้น ควรต้องมีที่มาขององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลงานนั้น เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือการสื่อสารในความหมายของการสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ เช่น เนื้อหาสาระในเรื่องราว ลีลาเสียง สำนวนภาษา สถาปัตยกรรม ปติมากรรม สถานที่สำคัญของพื้นที่นั้น ในสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานการประพันธ์เพลง การเรียบเรียงดนตรี ซึ่งจะต้องมีการบูรณาการต่อไป

คำสำคัญ: คีตวรรณกรรม, การวิเคราะห์เพลง, บันไดเสียง

บทนำ

มรดกทางวัฒนธรรมทางด้านคีตวรรณกรรม การเชื่อมโยงเรื่องราวความรู้เรื่องทางวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนผ่านกาลเวลาในแต่ละยุคสมัย เป็นอีกภาพสะท้อนหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในสมัยกรุงศรีอยุธยา จึงทำให้เป็นที่มาของการศึกษาข้อมูลผลงานทางด้านดนตรี บทเพลง การขับร้อง การบรรเลง และโครงสร้างทางดนตรี ในสิ่งสำคัญที่อยู่นอกเหนือจากแรงบันดาลใจคือ การศึกษาองค์ความรู้จากความสำเร็จของผลงานคีตวรรณกรรม สำหรับการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ และในความคิดสร้างสรรค์ทางด้านดนตรีจะต้องมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลงานนั้น เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของเป้าหมายในสิ่งสร้างขึ้น อาทิเช่น เสียง ภาษา เรื่องราว ในสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานการประพันธ์เพลง การเรียบเรียงดนตรี ซึ่งจะต้องมีการบูรณาการ และหากมีการศึกษาสืบค้นข้อมูลที่เป็นเครื่องมือหรือ ส่วนหนึ่งรับจากวัฒนธรรมเปอร์เซียในไทย บริเวณลุ่มน้ำ

เจ้าพระยา อย่างน้อยตั้งแต่ยุคทวารวดี 1,500 ปีมาแล้ว ก่อนสมัยอยุธยาเกือบพันปี เป็นต้นทางอาหารคาวหวาน (เช่น แกงเผ็ด ขนมหวาน) เครื่องแต่งตัว (เช่น เสื้อครุย ลอมพอก) สถาปัตยกรรม (วงโค้งในอาคาร สะพานโค้ง) ศิลปกรรม (ลวดลายหลายอย่าง) ฯลฯ รวมทั้งดนตรี ได้แก่ ปี่ไฉน (สรไน) รำมะนา (ระบานญา) ซอสามสาย (ระบับ) ขิม เป็นต้น ไทยคล้ายสะพานเชื่อมโยงโลกตะวันออกกับตะวันตกเข้าด้วยกัน มีการแลกเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรมนาน ทั้งนี้ เพราะไทยมีพื้นที่คาบสมุทรที่ยาวตั้งแต่อ่าวไทยลงไปทางทิศใต้ ระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิก กับมหาสมุทรอินเดีย (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2561) และจากผลงานวิจัยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในศาสตร์ของสาขาวิชาทางด้านดนตรี นำไปสู่การเรียนการสอน การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางดนตรี เป็นการบริการวิชาการแก่สังคม ความรู้เชิงประจักษ์ในผลงาน ซึ่งเกิดขึ้นจากกระบวนการศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ วิธีการและนำสู่การสร้างสรรค์ผลงานทั้งในศาสตร์ศิลป์ทางด้านดนตรี หลักการแนวคิด เชิงทฤษฎี เป็นสิ่งสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าทางวิทยาการทางดนตรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคีตกรรมในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่ได้รับความนิยมถึงปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างทางดนตรี ระบบเสียง และเทคนิคการประพันธ์ของบทเพลง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาข้อมูลด้านเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการของบุคคล ในการสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ รวมทั้งโครงสร้างทางปัญญาและความเชื่อที่ใช้ในการแปลความหมายเหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องจัดกระทำกับข้อมูล นอกจากกระบวนการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ (สุมพร ศรีมงคล, 2561)

จากทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion Theory) ทฤษฎีนี้จะเน้นถึงกระบวนการทางประวัติศาสตร์ ที่ใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เรียกว่า “ลักษณะเฉพาะทางประวัติศาสตร์” (Historical Particularism) ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมนี้จะช่วยอธิบาย วิธีการ ขั้นตอน ของการเผยแพร่วัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง

ฟรานซ์ โบแอส (Franz Boas) เน้นว่า “การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เป็นกระบวนการที่มีลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมหนึ่ง แพร่กระจายไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง โดยปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมใหม่” สอดคล้องกับแนวคิดด้านการเปลี่ยนแปลงสังคมที่เกิดจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ที่มาจากภายนอกมากกว่าการเกิดขึ้นภายในสังคม และนวัตกรรม การถ่ายทอดนั้นอาจเป็นความคิดในรูปสัญลักษณ์ หรือเป็นวัตถุในรูปการกระทำ และนวัตกรรมที่จะยอมรับกันได้ง่าย มีลักษณะ 5 ประการ ได้แก่ 1) มีประโยชน์มากกว่าของเดิม 2) สอดคล้องกับวัฒนธรรมของสังคมที่รับ 3) ไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อนมาก 4) สามารถแบ่งทดลองรับมาปฏิบัติเป็นครั้งคราวได้ และ 5) สามารถมองเห็นเข้าใจง่าย

ขั้นตอนการตัดสินใจรับเอานวัตกรรมใหม่อีก 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) ขั้นตอนในการรับรู้ นวัตกรรม (Awareness) 2) เกิดความสนใจในนวัตกรรมนั้น ๆ (Interest) 3) ประเมินค่านวัตกรรม (Evaluation) 4) ทดลองใช้นวัตกรรม (Trial) และ 5) การรับหรือไม่รับเอานวัตกรรม (Adoption or Rejection) โดยผู้รับนวัตกรรมอาจมีทั้งผู้รับเร็วหรือช้าแตกต่างกันไป” เอเวอร์เร็ท รอเจอร์ (Everette Roger, 1962) สอดคล้องกับแนวคิด “การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม” เป็นการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีมนุษย์กำหนดให้มีขึ้น ทั้งสิ่งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุที่นำเอามาใช้เป็นองค์ประกอบในการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคม (ณรงค์ เส้งประชา, 2541)

ความหมายและความเป็นมาของ “คีตวรรณกรรม”

ในปี พ.ศ. 2529 ได้มีการรวมกลุ่มกันของคณะนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทย และ ภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมี นายสมปอง พรหมเปี่ยม (ปัจจุบัน คือ นายณัฐกรฤกษ์ (ธนฤต) อภิษฐ์ธาดา) เป็นหัวหน้ากลุ่ม และเป็นผู้บัญญัติคำ “คีตวรรณกรรม” เพื่อใช้เป็นชื่อกลุ่ม โดยนำคำ “คีตะ” และ “วรรณกรรม” มาผสานกันให้นิยามไว้เป็น 2 นัยสำคัญ คือ

1. ท่วงทำนองของวรรณกรรม เช่น การอ่าน การขับร้อง การเห่ การสวด การแหล่ การเทศน์ การพากย์ หรือท่วงทำนองใดก็ตามที่นำมาใช้ประกอบงานวรรณกรรม นับตั้งแต่โบราณจนถึงอนาคต แม้เพลงลูกทุ่งหรือเพลงสตริง ที่กำลังโด่งดังในปัจจุบันก็ถือเป็นคีตวรรณกรรม เพราะมีทำนองที่นำมาร้องกับเนื้อเพลงที่ถือเป็นงานวรรณกรรม เพลงประกอบภาพยนตร์ก็ถือเป็นงานคีตวรรณกรรม เพราะบทภาพยนตร์ถือเป็นงานวรรณกรรม

2. วรรณกรรมที่มีท่วงทำนอง ได้แก่ งานวรรณกรรมทุกประเภทที่สามารถนำมาขับขานเป็นทำนอง หรือใช้เป็นตัวหลักให้มีทำนองดนตรีมาประกอบ เช่น เรื่องขุนช้างขุนแผน

ใช้ขับเสภา กาพย์เห่เรือใช้สำหรับเห่เรือ กาพย์พระไชยสุริยาใช้สำหรับสวดโอ้เอ้วิหารราย บทละคร บทภาพยนตร์ที่ต้องใช้ดนตรีประกอบ เป็นต้น (ธนกฤต อกนิษฐธาดา, 2551)

ความสำคัญของ “คีตวรรณกรรม”

มุ่งให้เกิดการเรียนรู้อย่างบูรณาการที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมไทย อาทิเช่น วรรณคดีกวีนิพนธ์เป็นท่วงทำนองต่าง ๆ เช่น การอ่านทำนองเสนาะ การขับเสภา การเห่เรือ การขับร้องเพลงไทย เป็นต้น ซึ่งเป็นการบูรณาการระหว่างภาษาและวรรณคดีไทย กับการขับร้อง การบรรเลงดนตรีและนาฏศิลป์ การบูรณาการในลักษณะนี้กำหนดเป็นคำศัพท์ทางวิชาการว่า “คีตวรรณกรรม (Musical Poetry)” ดังนั้น ทักษะความรู้ในด้านคีตศิลป์ จะนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศในการสร้างสรรค์จากการเรียนรู้ และโน้มน้าวให้ผู้ฟังได้เข้าถึงสุนทรีย์ในคีตวรรณกรรม และเป็นการสืบทอดมรดกวัฒนธรรมไทยไปสู่อนุชนรุ่นหลัง (ธนกฤต อกนิษฐธาดา, 2551)

สมัยกรุงศรีอยุธยา

เพลงไทยสมัยนี้ มีหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่าเป็นเพลงที่มีจังหวะปานกลาง เทียบได้กับอัตราจังหวะ 2 ชั้น ทั้งนี้เนื่องจากสมัยกรุงศรีอยุธยาเริ่มมีการแสดงประเภทโขนละครและหนังใหญ่ขึ้น จึงต้องมีการสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อใช้ประกอบการแสดงให้มีความเหมาะสมกับท่ารำและการบรรเลงขับกล่อม ในตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา ประชาชนนิยมเล่นเพลงเรือสักวา

ลักษณะเพลงไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา

1. เพลงร้องมโหรี ใช้สำหรับขับร้องและบรรเลงวงมโหรี เพื่อขับกล่อมเพลงตับ เช่น เพลงตับเรื่องพระนคร เพลงตับเรื่องนางร้องไห้ เพลงตับเรื่องเกสรมาลา เพลงตับเรื่องยี่สิบ เพลงเกร็ด เช่น นางตานีร้องไห้ ศรีประเสริฐ รัสสระสาย มदनยอล่องเรือละคร เป็นต้น

2. เพลงปี่พาทย์ ใช้สำหรับขับร้องและบรรเลงวงปี่พาทย์ เพื่อประกอบโขน ละคร และพิธีการต่าง ๆ เพลงหน้าพาทย์ เช่น สาธุการ ตระรัว ซ้ำปี โอ้ร้าย ชมตลาด ชำครวญ เพลงเรื่อง เช่น เพลงเรื่องทำขวัญ เพลงเรื่องพระนเรศวร เป็นต้น

3. เพลงภาษา เนื่องจากในสมัยนี้มีการติดต่อกับต่างประเทศ การแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้น ด้านดนตรีได้มีการประพันธ์บทเพลงโดยเลียนสำเนียงชาติต่าง ๆ เพื่อบรรเลงประกอบตัวละคร เช่น เพลงมอญ ได้แก่ เพลงหงส์ลีลา เพลงหงส์ร่อนเหราเล่นน้ำ เพลงสามภาษา เป็นต้น เพลงจีน ได้แก่ จีนเก็บดอกไม้ จีนหลวงนางกลับเข้าที่ เป็นต้น

ซึ่งผู้วิจัยได้มีการศึกษาเพื่อทบทวนวรรณกรรมสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดมุมมองของสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม การเชื่อมโยงของเรื่องราวความสัมพันธ์ในมิติต่าง ๆ ความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนผ่านกาลเวลาในแต่ละยุคสมัย และการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ทางด้านดนตรีในสมัยกรุงศรีอยุธยา

บริบทของมโหรี ในสมัยกรุงศรีอยุธยา

คำว่า “มโหรี” ปรากฏขึ้นในสมัยอยุธยามีความหมายถึง บทเพลงและวงดนตรีเรียกโดยภาพรวมว่า เพลงมโหรี ซึ่งคำว่า มโหรี พระยาอนุมานราชธน (ยง เสถียรโกเศศ, 2431) ได้สันนิษฐานปรากฏไว้ในหนังสือชื่อบันทึกเรื่องความรู้ต่าง ๆ เป็นงานที่รวบรวมผลงานจากการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และพระยาอนุมานราชธน (พงศ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2561)

วงมโหรีกรุงศรีอยุธยา

พงศ์ศิลป์ อรุณรัตน์ (2561) กล่าวว่า ลักษณะวงมโหรีเป็นวงที่พัฒนามาจากวงขับไม้สำหรับลักษณะวงมโหรีนี้ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงมีพระวินิจฉัยไว้ดังนี้ “เครื่องดีด สี ซึ่งไทยมาคิดประดิษฐ์ขึ้นเรียกว่า มโหรี นั้น เห็นจะเป็นของพวกขอมคิดขึ้นก่อนไทยรับแบบอย่างมาแก้ไขต่อมาเติมเป็นของผู้ชายเล่น แต่ต่อมาเมื่อเกิดชอบฟังมโหรีกันอย่างแพร่หลาย ผู้มีบรรดาศักดิ์ซึ่งมีบริวารมากจึงมักหัดผู้หญิงเป็นมโหรี ก็กลายเป็นของผู้หญิงเล่น ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา มโหรีขึ้นเดิมวงหนึ่งมีผู้เล่นเพียง 4 คน 1) เป็นคนขับลำนำ และตีกรับพวงหว่านให้เป็นจังหวะเอง 2) สีซอสามสายประสานเสียง 3) ดีดกระจับปี่ให้ลำนำ และ 4) ดีทับประสานจังหวะ” รูปแบบของวงมโหรี ยังพบในโครงบทหนึ่งในหนังสือจินตามณีเล่ม 1-2 หน้า 45 บรรยายลักษณะของวงมโหรีไว้ดังนี้

“นางขับขานเสียงแจ้ว ฟังใจ

ตามเพลงกลอนกลใน ภาพพร้อง

มโหรีบรรเลงไฉน ซอพาทย

ทับ กระจับปี่ ก้อง เร่งเร้าร่ายจวน”

จากโครงดังกล่าวแสดงถึงรูปแบบของวงมโหรีเครื่องสีหรือวงมโหรีหลวง อันประกอบด้วย นักร้องซอสามสาย ทับ หรือกระจับปี่ สำหรับคำว่า “ไฉน” ไม่ได้มีความหมายถึง ปี่ไฉน แต่เป็นคำขยายจากคำว่า “มโหรี” เช่นเดียวกับคำว่า “ซอพาทย” ซึ่งพระยาอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนาชีวะ) ได้อธิบายคำว่า “พาทย” หมายถึง การประโคม ซอพาทย คือ การประโคมด้วยซอ

เหมือนกับคำว่า “กระจับปีก้อง” คือ การขยายความของเสียงกระจับปีและทับ โดยข้อกำหนดว่าเป็นวงดนตรีราชสำนักจะมีความพิเศษคือ มีแต่ผู้หญิงเท่านั้น เรียกว่า “มโหรีหรือวงมโหรีเครื่องสี่” ประกอบด้วยเครื่องดนตรี คือ ซอสามสาย กระจับปี ทับ ต่อมาได้เพิ่มกลองรำมะนา และขลุ่ยเข้าไปด้วย เรียกอีกชื่อว่า “วงมโหรีเครื่องหก” สำหรับที่ใช้ในวงมโหรีเดิมที่ไม่ได้มีการระบุว่าเป็นขลุ่ยในระดับเสียงใด ต่อมาเมื่อมีขลุ่ยอีกขนาดสำหรับใช้เป่าในวงเครื่องสาย และปี่พาทย์ไม้นวม ซึ่งมีเสียงสูงกว่าขลุ่ยในวงมโหรี 1 เสียง จึงเรียกว่า ขลุ่ยเพียงออ ส่วนขลุ่ยที่ใช้ในวงมโหรีเรียกว่า ขลุ่ยรองออ (พระยาภูมิเสวิน, 2519)

ลักษณะรูปแบบคำประพันธ์ของบทร้องมโหรีกรุงศรีอยุธยา

จากการวิเคราะห์รูปแบบเอกลักษณ์คำประพันธ์ของบทร้องมโหรีศรีอยุธยา พบว่านักร้องส่วนใหญ่มีรูปแบบการประพันธ์ที่ไม่เคร่งครัดทั้งในเรื่องของจำนวนคำและสัมผัสสบบทร้องมโหรีอยุธยา มีรูปแบบการขึ้นต้นบทร้องด้วยคำว่า “เอ๋ย” และจบลงท้ายด้วยคำว่า “เอ๋ย” เช่นกัน ลักษณะการใช้คำขึ้นต้นนี้ คล้ายกับคำขึ้นต้นกลอนดอกสร้อย ที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “เอ๋ย” และลงท้ายคำว่า “เอ๋ย” แต่ในกลอนดอกสร้อยจะกำหนดให้มีจำนวนคำของแต่ละวรรคมีจำนวน 7-9 คำ ส่วนบทร้องมโหรีอยุธยาจะมีจำนวนคำในวรรคที่ไม่แน่นอน ซึ่งส่วนใหญ่จำนวนคำในวรรคหน้าจะมี 5-10 คำวรรคหลังจะมีจำนวน 6-7 คำ มีลีลารับส่งคำสัมผัสคล้ายกาพย์ยานี 11

นอกจากนี้พบว่า คำร้องมโหรีอยุธยาในบทร้อง “เพลงพัดชา” เพลงเดียวที่มีคำประพันธ์แตกต่างโดยมีลีลากลอนสุภาพ จึงสันนิษฐานได้ว่าบทร้องนี้อาจจะเป็นบทเพลงที่แต่งขึ้นภายหลังลาวสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ไม่ได้แต่งขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา (พงศ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2561)

จากการศึกษาข้อมูลรายละเอียดจากเอกสารบทความ งานวิจัย หนังสือ และตำราที่เกี่ยวข้องในสำคัญของคีตวรรณกรรมสมัยกรุงศรีอยุธยา ลักษณะเพลงไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา บริบทของมโหรีในสมัยกรุงศรีอยุธยา วงมโหรีกรุงศรีอยุธยา ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงองค์ความรู้ แนวคิด กลยุทธ์ ของคีตกวีหรือผู้ประพันธ์เพลง หรือการสร้างสร้งงานดนตรีในสมัยกรุงศรีอยุธยา ตลอดจนการบูรณาการของงานดนตรีพิธีกรรม วรรณกรรม และเรื่องราวต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงจินตภาพในความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในยุคสมัยกรุงศรีอยุธยา และการความเชื่อมโยงในวิถีชีวิตมนุษย์กับดนตรี ที่ได้รับใช้สังคมมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลในกระบวนการสร้างสรรค์เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิเคราะห์เชิงอธิบาย พรรณนาความ จากเอกสารและข้อมูลจากการวิจัยภาคสนามเชิงลึก โดยนำกระบวนการวางแผน กำหนด วัตถุประสงค์ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ตีความข้อมูล ระเบียบวิธีวิจัยของโครงการ มีดังนี้

ขอบเขตในการวิจัย

ผู้วิจัยมีการกำหนดขอบเขตของบทเพลงในยุคนสมัยกรุงศรีอยุธยา และจำนวนบทเพลง ที่นำมาศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิเคราะห์เชิงอธิบาย พรรณนาความจากเอกสาร และการเก็บรวบรวมข้อมูลในเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

ระยะที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงลึก เพื่อสำรวจสถานการณ์ประเด็นทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงความนิยมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จากการนำบทเพลงไปใช้ในรูปแบบหรือโอกาสต่างใน ปัจจุบัน

1. ศึกษาค้นหาหาข้อมูลเพลง และกำหนดเพลงสำหรับการทำงานวิจัย 10 เพลง
2. ศึกษาข้อมูลรายละเอียดของบทเพลง จากเอกสาร บทความ งานวิจัย หนังสือและ ตำราที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
3. จัดการพิมพ์โน้ตสากลบทเพลงสมัยกรุงศรีอยุธยาที่คัดเลือกแล้ว
4. วิเคราะห์บทเพลง โดยใช้หลักการแนวคิดทางทฤษฎีของดนตรีตะวันตก

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาผลงานคีตวรรณกรรมที่มีความสำคัญในสังคมสมัยกรุงศรีอยุธยา จาก ประเภทของดนตรี เพลงมโหรี เพลงปี่พาทย์ โดยมีการคัดเลือกจากบทเพลงที่มีบทบาทใน สมัยกรุงศรีอยุธยา และจากบทเพลงเกิดขึ้นก่อนหน้าสมัยกรุงศรีอยุธยา ที่มีความนิยมนำมาใช้ สำหรับการแสดงในโอกาสต่าง ๆ จนถึงช่วงก่อนเสียกรุงครั้งที่ 2 ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และคุณค่าทางสังคมจนถึงปัจจุบัน บทเพลงในสมัยกรุงศรีอยุธยา จำนวน 10 บทเพลง ได้แก่ เพลงพัดดา เพลงคำหวาน เพลงเนรปาดิ เพลงพระทอง เพลงจำปาทองเทศ เพลงสมิงทอง เพลงดอกไม้ไทร เพลงรามตามกวาง เพลงบังใบ และเพลงม้ารำ มีรายละเอียดดังนี้

1. บทเพลงพัตซา เป็นบทแรกที่ปรากฏในบทเกร็ดสำหรับร้องมโหรีแต่โบราณ เป็นเพลงเดี่ยวที่แต่งด้วยคำประพันธ์ที่มีลีลาแบบกลอนสุภาพ และเป็นเพลงที่มีความสำคัญที่ยังคงได้รับความนิยมมาจนถึงปัจจุบัน โครงสร้างทำนองเพลง เป็นเพลงอัตราจังหวะ 2 ชั้น ประเภทหน้าทับปรบไก่ พัตซามี 2 ท่อน เป็นเพลง 4 จังหวะ หน้าทับปรบไก่ มีทำนองที่เหมือนกันในครึ่งจังหวะแรกและจังหวะสุดท้าย (พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2561) การเคลื่อนที่ของทำนองเป็นแนวนอน ในการเขียนทำนองเป็น “วลีถาม” และ “วลีตอบ” เสียงที่สัมผัสรวมมีการพัฒนาเป็น “ประโยค” มีการเคลื่อนที่ของทำนองแบ่งออกเป็นทำนองที่เคลื่อนที่ต่ำ ที่เคลื่อนที่ขึ้นหรือลง และเคลื่อนที่แบบกระโดดตามขั้นคู่ของบันไดเสียง อยู่ในรูปแบบจังหวะ 2/4 คีตลักษณ์มีลักษณะเป็นแนวคิดทางโครงสร้างที่มีเอกลักษณ์ของบทเพลง ให้มีการผสมผสานของแนวคิดดนตรีมีการสื่อความหมายความรู้สึกของอารมณ์ สำหรับธำมณีภาวะ เพลงพัตซา คือ หาสะ หรือ รำเริง ก่อให้เกิดอารมณ์หัสสรส (รสรหรรษา) (พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2561)

2. บทเพลงคำหวาน ทำนองเพลงเก่าสมัยอยุธยา ที่ได้รับความนิยมมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเพลงอยู่ในเพลงตับเรื่องนางไห ซึ่งมีอยู่ 5 เพลง คือ เพลงนางไห เพลงชมทะเล เพลงลมพัดชายเขา เพลงคำหวาน และเพลงบัวหลุด โครงสร้างทำนองเพลง เป็นเพลงท่อนเดียว 2 จังหวะ หน้าทับศักรวรา รูปร่างของทำนองมีการเคลื่อนที่ทำนองแนวนอน ทำนองของบทเพลงเป็น “วลีถาม” และ “วลีตอบ” เสียงที่สัมผัสรวมและมีการพัฒนาทำนองเป็น “ประโยค” มีการเคลื่อนที่ของทำนองแบ่งออกเป็น ทำนองที่เคลื่อนต่ำ การเคลื่อนที่ขึ้นหรือลง และเคลื่อนที่แบบกระโดดตามขั้นคู่ของบันไดเสียง ในระบบ 7 เสียงเท่าของดนตรีไทย มีรูปแบบจังหวะ 2/4 การสื่อความหมายความรู้สึก “สุมเสียง” ในลีลาแบบบันไดเสียงไมเนอร์ คีตลักษณ์มีลักษณะเป็นแนวคิดทางโครงสร้างของบทเพลง ที่เอกลักษณ์ของบทเพลงการผสมผสานของแนวคิดทางดนตรี ธำมณีภาวะ คือ รติ หรือ ความยินดี (Romantic or Erotic) ก่อให้เกิดสังการรส (รสรัก) (พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2561)

3. บทเพลงเนรปาทิ “เนตา (Neta) หมายถึง เป็นใหญ่ กับคำว่า ปาตี (Pati) แปลว่า ผู้รักษา ซึ่งตรงกับคติความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ ระบุว่า ผู้รักษา หมายถึง พระนารายณ์ และอีกความหมายหนึ่งที่ สุนิจิตต์ วงษ์เทศ ได้ให้ทัศนะไว้ คือ “เพลงเนรปาทิ อาจมาจากคำว่า นฤปติ หรือ นฤปติ หมายถึง ผู้เป็นใหญ่ บทร้องพรรณนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตั้งแต่พระพุทธรูปเจ้า ถึงมหาเทพในศาสนาพราหมณ์ รวมทั้งบิดา มารดา ครูบาอาจารย์” (สุนิจิตต์ วงษ์เทศ, 2560) โครงสร้างทำนองเพลงเป็นเพลงท่อนเดียว 2 จังหวะ หน้าทับศักรวรา เพลงเนรปาทิ เป็นเพลงที่ได้รับความนิยม

นิยมมาจนถึงปัจจุบัน ทำนองของบทเพลงเป็น “วลีถาม” และ “วลีตอบ” เสียงที่สัมผัสรวมและมีการพัฒนาทำนองเป็น “ประโยค” การเคลื่อนที่ของทำนองแนวนอน แบ่งทำนองที่เคลื่อนที่ซ้ำที่มีการเคลื่อนที่ขึ้นหรือลง และเคลื่อนที่แบบกระโดดตามขั้นคู่ของบันไดเสียงของดนตรีไทยเดิม มีรูปแบบจังหวะ 2/4 มีการสื่อความหมายความรู้สึกในแบบบันไดเสียงไมเนอร์ คีตลักษณ์เพลงเนรปาทิ เป็นเพลงสำคัญมากเพราะถูกนำไปใช้ในการละครดึกดำบรรพ์สำหรับฐาภิภาวะ เพลงเนรปาทิ คือ อุดสาหะหรือความอาหาญ (Valorous or Heroic) ก่อให้เกิดอารมณ์วีรรส (รสกล้า) เพราะการไหว้ครูเปรียบเสมือนการขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับนักดนตรีให้มีความอดสาหะในวิถีของตน (พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2561)

4. บทเพลงพระทอง ระบุว่าสี่บทเป็นระบำที่ยกย่องกันมาแต่โบราณ สันนิษฐานว่ามีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยแต่ไม่มีหลักฐานปรากฏเด่นชัด แต่ละบทนั้นจะมีทำนองเพลงและการขับร้องที่แตกต่างกันออกไป ผู้แสดงจะรำไปตามทำนองเพลง และแสดงกิริยาท่าทางตามบทร้องที่ปรากฏอยู่ในแต่ละเพลง และมีทำนองเพลงแตกต่างกัน 4 เพลง เป็นระบำมาตรฐานซึ่งประกอบด้วยบทร้องและทำนอง ได้แก่ 1) พระทอง 2) เบ้าหลุด 3) สระบุหร่ง และ 4) บลิ้ม ระบำชุดนี้ยกย่องกันว่าเป็นระบำแบบฉบับ เรียกว่า “ระบำใหญ่” มักจะนำไปประกอบการแสดงโขน เช่น ระบำเทพบุตรนางฟ้าในตอนต้นของชุด “นารายณ์ปราบนนทก” หรือชุด “เมขลา-รามสูร” หรือในตอนแสดงความยินดี เมื่อผู้ทรงฤทธิ์ได้ปราบอสูรและยักษ์ร้ายพ่ายแพ้ไป เพลงพระทอง แต่เดิมจะอยู่ในเพลงดับเรื่องพระทอง เพลงระบำที่บท ในบทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก ภายหลังใช้เพลงชมตลาดร้องแทน ซึ่งเป็นบทสำหรับฝึกหัดทำรำหรือที่เราเรียกกันว่า รำแม่บท ในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ใช้เพลงพระทองร้องส่งสักรา จากหนังสือ “ข้อเท็จจริงว่าด้วยชนชาติขอม” ของ จิตร ภูมิศักดิ์ อธิบายไว้ว่า ศิลปินเขมรแต่โบราณได้แต่งเพลงขึ้นสองเพลงเป็นคู่กัน ชื่อเพลงพระทองและเพลงนางนาค ใช้เป็นเพลงในพิธีแต่งงานแต่โบราณ และใช้เป็นเพลงในพิธีศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ อีกด้วย โครงสร้างทำนองเป็นเพลงท่อนเดียว 4 จังหวะ หน้าทับพระทอง เพลงพระทองจึงยังมีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน แนวทำนองของบทเพลงเป็น “วลีถาม” และ “วลีตอบ” เสียงที่สัมผัสรวมและมีการพัฒนาทำนองเป็น “ประโยค” การเคลื่อนที่ของทำนองแบ่งเป็นทำนองที่เคลื่อนที่ซ้ำ เคลื่อนที่ขึ้นหรือลง และการเคลื่อนที่มีลีลาแบบกระโดดตามขั้นคู่ของบันไดเสียงในระบบ 7 เสียงเท่าของดนตรีไทย มีรูปแบบจังหวะ 2/4 มีการสื่อความหมายความรู้สึก “ลุ่มเสียง” ในแบบบันไดเสียงไมเนอร์

คีตลักษณ์เป็นการสื่อความหมายของบทเพลง ฐานีภาวะของเพลงคือ รติ หรือ ความยินดี (Romantic or Erotic) ก่อให้เกิดสังการรส (รสรัก) (พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2561)

5. บทเพลงจำปาทอง เป็นเพลงท่อนเดียว 4 จังหวะ หน้าทับปรบไก่ สำหรับบทเพลง จำปาทองจึงยังมีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โครงสร้างทำนองเพลงมีลักษณะเป็น “วลีถาม” และ “วลีตอบ” เสียงที่สัมผัสรวมและมีการพัฒนาทำนองเป็น “ประโยค” มีการเคลื่อนที่ของ ทำนองแบ่งออกเป็นทำนองที่เคลื่อนที่ต่ำ การเคลื่อนที่ขึ้นหรือลง และเคลื่อนที่แบบกระโดด ตามขั้นคู่ของบันไดเสียง ในระบบ 7 เสียงเท่าของดนตรีไทยมีรูปแบบจังหวะ 2/4 มีการสื่อความหมายความรู้สึก “สุมเสียง” ในแบบบันไดเสียงไมเนอร์ คีตลักษณ์ แนวคิดทางโครงสร้างของบทเพลงเอกลักษณ์ของบทเพลง มีการผสมผสานของแนวคิดดนตรี ความหมายของ บทเพลง ฐานีภาวะคือ รติ หรือ ความยินดี (Romantic or Erotic) ก่อให้เกิดสังการรส (รสรัก) (พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2561)

6. บทเพลงสมิงทอง มีโครงสร้างทำนองเพลงท่อนเดียว 6 จังหวะ หน้าทับปรบไก่ ปรากฏในตำรา มโหรี และเพลงยาว ตำรามโหรีเรียกว่า “สมิงทองไทย” เพลงสมิงทอง จึงยังมีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ทำนองของบทเพลงเป็น “วลีถาม” และ “วลีตอบ” เสียงที่สัมผัสรวมและมีการพัฒนาทำนองเป็น “ประโยค” มีการเคลื่อนที่ของทำนองแบ่งเป็นทำนองเคลื่อนที่ต่ำ เคลื่อนที่ขึ้นหรือลง และเคลื่อนที่แบบกระโดดตามขั้นคู่ของบันไดเสียง อยู่ใน รูปแบบจังหวะ 2/4 มีการสื่อความหมายความรู้สึก “สุมเสียง” ในลีลาเสียงแบบบันไดเสียง ไมเนอร์ คีตลักษณ์มีลักษณะเป็นแนวคิดทางโครงสร้างบทเพลง ซึ่งจะมีการผสมผสานของ แนวคิดดนตรีความหมายของบทเพลง “สมิงทองไทย” สำหรับ ฐานีภาวะ คือ อุดสาหรือ ความอาหาญ (Valorous or Heroic) ก่อให้เกิดวีรรส (รสกล้า) เพลงนี้ใช้ประกอบการแสดง โขนละคร (พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2561)

7. เพลงดอกไม้ไทร บทร้องเพลงดอกไม้ไทรสองชั้น เพลงดอกไม้ไทรมีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ทำนองของบทเพลงเป็น “วลีถาม” และ “วลีตอบ” เสียงที่สัมผัสรวม มีการพัฒนาทำนองเป็น “ประโยค” เนื่องจากเพลงนี้จะมีจังหวะไม่เท่ากัน โดยท่อน 1 มี 4 จังหวะ ท่อน 2 มี 6 จังหวะ หน้าทับปรบไก่ รูปร่างของทำนอง การเคลื่อนที่ของทำนอง เนวอน มีการเคลื่อนที่ของทำนองเคลื่อนที่ต่ำ มีการเคลื่อนที่ขึ้นหรือลง และลีลาเคลื่อนที่แบบกระโดดตามขั้นคู่ของบันไดเสียงในระบบ 7 เสียงเท่าของดนตรีไทย อยู่ในรูปแบบจังหวะ 2/4 มีการสื่อความหมายความรู้สึก “สุมเสียง” ในแบบบันไดเสียงไมเนอร์ คีตลักษณ์

เอกลักษณ์ของบทเพลง มีการผสมผสานของแนวคิดดนตรีความหมายของบทเพลง ฐานีภาวะ คือ รติ หรือ ความยินดี (Romantic or Erotic) ก่อให้เกิดสิ่งการรส (รสรัก) (พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2561)

8. บทเพลงพระราชมตามกวาง เป็นเพลงที่มีบทร้องที่โดดเด่นแตกต่างไปจากเพลงมโหรีอื่น ๆ กล่าวคือ มีความเกี่ยวข้องกับบทวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ แสดงถึงความนิยมของวรรณคดีเรื่องนี้ จึงนำมาใช้เป็นบทร้อง เพลงดัมโบรี ในบันทึกการประชุมครุฑพิณพาทย์ พ.ศ. 2474 (พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2561) โครงสร้างทำนองเพลงยังคงตกทอดมาถึงปัจจุบัน เพลงตามกวาง 2 ชั้น เป็นเพลงท่อนเดียว 6 จังหวะ หน้าทับปรบไก่ เพลงจึงยังมีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ทำนองของบทเพลงเป็น “วลีถาม” และ “วลีตอบ” เสียงที่สัมผัสสรวมและมีการพัฒนาทำนองเป็น “ประโยค” การเคลื่อนที่ของทำนอง แบ่งทำนองที่เคลื่อนที่ต่ำ เคลื่อนที่ขึ้นหรือลง และเคลื่อนที่แบบกระโดดตามขั้นคู่ของบันไดเสียงในระบบ 7 เสียงเท่าของดนตรีไทย มีรูปแบบจังหวะ 2/4 มีการสื่อความหมายรู้สึก “สุมเสียง” ในลีลาของบันไดเสียงไมเนอร์ คีตลักษณ์มีลักษณะเป็นแนวคิดทางโครงสร้างของบทเพลง เอกลักษณ์ของบทเพลง มีการผสมผสานของแนวคิดดนตรี ความหมายของบทเพลงพระราชมตามกวางนี้ ฐานีภาวะเพลงนี้ คือ รติ หรือความยินดี (Romantic or Erotic) ก่อให้เกิดสิ่งการรส (รสรัก) (พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2561)

9. บทเพลงบังใบ เป็นเพลงทำนองเก่าสมัยอยุธยา เป็นบทเกร็ดร้องมโหรีโบราณ ถูกบรรจุไว้ในเพลงดัมบังใบ ซึ่งมี 3 เพลงได้แก่ เพลงบังใบ เพลงแฝงใบโอด เพลงแฝงใบพัน มีบทร้องเปรียบเทียบกับผู้ชาย คือ ช่างสารที่ตกหลุม “สารศรีตกล่ม” การตกหลุมพรางของความรัก ของเพลงนี้ที่แต่งสมัยอยุธยาว่า “เจ้าเอยตัวพี่ เสมือนสารศรีตกล่ม สาวน้อยทรามชม ดังหนึ่งว่าแพนล่อช้าง...” โครงสร้างทำนองเพลง เป็นเพลง 2 ท่อน หน้าทับสองไม้ ทำนองของบทเพลงเป็น “วลีถาม” และ “วลีตอบ” เสียงที่สัมผัสสรวมและมีการพัฒนาทำนองเป็น “ประโยค” การเคลื่อนที่ของทำนองแนวนอน แบ่งเป็นทำนองที่เคลื่อนที่ต่ำ การเคลื่อนที่ขึ้นหรือลง และเคลื่อนที่แบบกระโดดตามขั้นคู่ของบันไดเสียงในระบบ 7 เสียงเท่าของดนตรีไทย อยู่ในรูปแบบจังหวะ 2/4 มีการสื่อความหมายความรู้สึก “สุมเสียง” ในลีลาแบบบันไดเสียงไมเนอร์ คีตลักษณ์แนวคิดทางโครงสร้างของบทเพลง เอกลักษณ์ของบทเพลง มีการผสมผสานของแนวคิดดนตรีความหมายของบทเพลง ฐานีภาวะคือ รติ หรือ ความยินดี (Romantic or Erotic) ก่อให้เกิดสิ่งการรส (รสรัก) (พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2561)

10. บทเพลงม้ารำ โครงสร้างทำนองเพลงเป็นเพลงท่อนเดียว 6 จังหวะ หน้าทับปรบไก่ เพลงม้ารำนี้ยังมีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ทำนองของบทเพลงเป็น “วลีถาม” และ “วลีตอบ” เสียงที่สัมผัสสรวมและมีการพัฒนาทำนองเป็น “ประโยค” มีการเคลื่อนที่ของทำนอง แบ่งเป็นทำนองที่เคลื่อนที่ต่ำ ที่เคลื่อนที่ขึ้นหรือลง และเคลื่อนที่แบบกระโดดตามขั้นคู่ของบันไดเสียงโดยมีระบบ 7 เสียงเท่าของดนตรีไทย อยู่ในรูปแบบจังหวะ 2/4 มีการสื่อความหมายความรู้สึก “สุมเสียง” ในแบบบันไดเสียงไมเนอร์ (Minor Scale) คีตลักษณ์ แนวคิดทางโครงสร้างของบทเพลง เอกลักษณ์ของบทเพลง มีการผสมผสานของแนวคิดดนตรี ความหมายของบทเพลงมีเนื้อหาถึงความรักตามเอกลักษณ์ของเพลง ฐานีภาวะคือ รติ หรือ ความยินดี (Romantic or Erotic) ก่อให้เกิดสังการรส (รสรัก) (พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2561)

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้เป็นศึกษาตีวรรณกรรมในสมัยกรุงศรีอยุธยา ที่ได้รับความนิยมถึงปัจจุบัน และเพื่อวิเคราะห์โครงสร้าง ทางดนตรี ระบบเสียง และเทคนิคการประพันธ์ของบทเพลง ในสมัยกรุงศรีอยุธยา จำนวน 10 บทเพลง ได้แก่ เพลงพัดชา เพลงคำหวาน เพลงเนรปาดิ เพลงพระทอง เพลงจำปาทองเทศ เพลงสมิงทอง เพลงดอกไม้ไทร เพลงรามตามกวาง เพลงบังใบ และเพลงม้ารำ นั้น จากการศึกษาข้อมูลรายละเอียดของบทเพลง จากเอกสาร บทความ งานวิจัย หนังสือ และตำราที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์บทเพลงโดยใช้หลักการแนวคิดทางทฤษฎีของดนตรีตะวันตก ทำให้เห็นถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ จากแนวคิดกลยุทธ์ของคีตกวี หรือผู้ประพันธ์เพลง หรือผู้สร้างสรรค์งานดนตรีในสมัยกรุงศรีอยุธยา ในด้านโครงสร้าง บทเพลง การเลือกใช้การดำเนินแนวทำนองเพื่อสื่อสารอารมณ์ของบทเพลง ตลอดจนถึงการบูรณาการของงานดนตรีพิธีกรรม วรรณกรรม และเรื่องราวต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงจินตภาพ ในความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมในยุคสมัยกรุงศรีอยุธยา การเชื่อมโยงในวิถีชีวิต มนุษย์กับดนตรีที่ได้รับใช้สังคมมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ตีวรรณกรรมความรู้เรื่องแห่งกรุงศรีอยุธยาที่เลือกมา จำนวน 10 บทเพลง และได้มีการจัดทำบันทึกโน้ตในส่วนของแนวทำนองในรูปแบบโน้ตสากลใน บรรทัดห้าเส้น สามารถสแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อฟังในแต่ละบทเพลง

เพลงพัดชา

เพลงคำหวาน

เพลงเนรปาทิ

เพลงพระทอง

เพลงสมิงทอง

เพลงดอกไม้ไทร

เพลงพระรามตามกวาง

เพลงบังใบ

เพลงจำปาทอง

เพลงม้ารำ

ข้อเสนอแนะ

สำหรับโน้ตสากลบทเพลงต่าง ๆ สามารถนำไปพัฒนาในการบรรเลงเดี่ยวเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ หรือนำไปการเรียบเรียงเสียงประสานดนตรีในรูปแบบของวงดนตรีประเภทต่าง ๆ เช่น วงแจ๊สเบอร์มิวดาร์ วงออร์เคสตรา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ชนกฤต อภิษฐ์ธาดา. (2567). การสอนภาษาไทยแนวศตวรรษที่ 21. <https://www.gotoknow.org/posts/203424>

พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์. (2554). ปฐมบทดนตรีไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์. (2561). เพลงมโหรีแห่งกรุงศรีอยุธยา. ธนาเพรส.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2564). มโหรี เพลงดนตรีมีนียายเชิงสังวาส ของราชสำนักสมัยอยุธยา ไม่มี
ในชุมชนชาวบ้านชาวเมือง. https://www.matichonweekly.com/column/article_92229

_____. (2553). ดนตรีไทย มาจากไหน ?. สำนักพิมพ์วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัย
มหิดล.

_____. (2442). ร้องรำทำเพลง (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

ความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาและการบนบานอนุสาวรีย์นายขนมต้ม สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Beliefs About Worshipping and Making Vows to Nai Khanom Tom
Monument at Phra Nakhon Si Ayutthaya Province Stadium.

ชินนทร์ ผ่องสวัสดิ์ * | Chanin Phongsawat

นักวิชาการอิสระ, ประเทศไทย;

Independent Scholar, Thailand

*Corresponding author email: chaninphongsawat@gmail.com

Abstract

This academic article explores beliefs related to worship and making vows at the Nai Khanom Tom Monument, located at the Phra Nakhon Si Ayutthaya Provincial Stadium. The monument was built to honor Nai Khanom Tom, a legendary Thai boxer who defeated Burmese and Mon fighters, and who was later praised and rewarded by King Angwa of Burma.

Beyond commemorating a historical hero, the monument also serves as a sacred site believed to bestow blessings and provide assistance to those who worship or make vows. The study found that believers seek blessings for success in business, athletic competitions, and entrance examinations. Although Nai Khanom Tom is primarily revered as a Muay Thai teacher, his sacred role extends into other areas not directly associated with his legacy, making him more versatile than other sacred figures who are believed to grant blessings only within their domain.

Additionally, beliefs surrounding offerings reflect symbolic and cultural connections. Worshippers often choose items based on Nai Khanom Tom's name such as the Thai dessert "khanom tom" and various boiled foods as well as offerings that reflect traditional male lifestyles, such as white liquor and fighting rooster statues. Other offerings, such as marigold garlands, jasmine garlands, betel nut with piper betle leaves, and red soft drinks, are selected based on popular worship practices.

Received: January 14, 2025 **Revised:** March 6, 2025 **Accepted:** April 28, 2025

<https://doi.org/10.14456/husoaru.2025.8>

Keywords: Nai Khanom Tom, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province Stadium, worship, vow, belief

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาและการบนบานอนุสาวรีย์นายขนมต้ม สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นอนุสาวรีย์ที่สร้างขึ้นเพื่อเชิดชูเกียรติของนายขนมต้ม นักมวยไทยผู้มีชัยชนะเหนือนักมวยพม่าและมอญ ทั้งยังได้รับการยกย่องและพระราชทานรางวัลจากพระเจ้าอังวะอีกด้วย นอกจากอนุสาวรีย์แห่งนี้จะเป็นการเชิดชูเกียรติของวีรบุรุษในประวัติศาสตร์แล้ว ยังมีบทบาทเป็นสัญลักษณ์ที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้บูชาและผู้บนบาน การศึกษาพบว่า อนุสาวรีย์นายขนมต้มสามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้ศรัทธาในด้านธุรกิจ การแข่งขันกีฬา และการสอบเข้าศึกษาต่อ ซึ่งนายขนมต้มได้รับการยกย่องเป็นครูมวยไทย แต่สามารถมอบความสำเร็จในด้านธุรกิจและการศึกษาซึ่งไม่ได้เป็นตามบทบาทเด่นของท่าน นายขนมต้มจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ที่มีความพิเศษกว่าสัญลักษณ์ของท่านที่สามารถมอบความสำเร็จในด้านที่ท่านถนัดเท่านั้น และความเชื่อเกี่ยวกับของบูชาและของแก้บนสะท้อนความคิดของผู้ศรัทธาว่า อิงตามชื่อของนายขนมต้ม เช่น ถวายขนมต้มและของต้มต่าง ๆ อิงตามวิถีชีวิตของผู้ชายในอดีต เช่น ถวายเหล้าขาวและไก่ชน และอิงตามความนิยม เช่น พวงมาลัยดอกดาวเรือง พวงมาลัยดอกมะลิ หมากพูล และน้ำแดง

คำสำคัญ: นายขนมต้ม, สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, การบูชา, การบนบาน, ความเชื่อ

บทนำ

สังคมไทยมีความผูกพันกับการบูชาบุคคลในประวัติศาสตร์ในฐานะสัญลักษณ์มาอย่างยาวนาน ดังปรากฏในคำให้การชาวกรุงเก่า ว่า “เทวรูปพระนเรศวรนั้นมีน้ำพระเนตรไหลและเปล่งศัพท์สำเนียงอันดัง อสนีบาตตกลงหลายครั้งหลายหน พระราชวงศานุวงศ์ข้าราชการก็ไม่ตั้งอยู่ในสัจธรรม สำแดงเหตุที่จะเสียพระนคร” (กรมศิลปากร, 2510) สะท้อนให้เห็นว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชแม้จะสวรรคตไปแล้ว พระองค์ก็ได้รับการเคารพบูชามาจนกระทั่งวาระสุดท้ายของกรุงศรีอยุธยา หรือการยกย่องบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น เช่น เจ้าพ่อพญาแล สัญลักษณ์ที่เป็นที่เคารพบูชาของชาวชัยภูมิ ท่านเป็นอดีตเจ้าเมืองชัยภูมิในสมัยรัชกาลที่ 3 ทั้งยังเป็นผู้มีศีลธรรม วาจาสิทธิ์ และปกครองชาวชัยภูมิอย่างร่มเย็นเป็นสุข

ด้วยฤทธิ์อาคมเพราะเป็นผู้มีวิชา (สง่า พัฒนชีวะพุล, 2538) ด้วยความเก่งกาจของท่านจึงเป็นที่พึ่งของผู้ศรัทธา

บุคคลในตำนานหรือประวัติศาสตร์ของไทย ได้รับการยกย่องเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยวิธีการอันทรงเกียรติและมีคุณงามความดีเป็นที่ยกย่อง ด้วยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยส่วนมากมักอำนวยการและมอบความสำเร็จแก่ผู้ศรัทธาในสิ่งที่ท่านมีบทบาทเด่น เช่น ยี่ก่อง เทพโชคกลางแห่งย่านพลับพลาไชย ซึ่งตอนมีชีวิตอยู่เคยเป็นนายอากรโรงหวย ก.ข. ย่านสามยอด (دنุชเดช บุญน้อย, 2566) การที่ท่านเคยเป็นนายอากรโรงหวย จึงทำให้มีคณินิยมมาขอโชคจากการเสี่ยงทายจากท่าน หรือเจ้าพ่อกวณัฐ ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์ และเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์จีน ดังที่ กนกพร เจริญแสนสวย (2557) ได้เสนอว่าผู้ที่ทำธุรกิจได้กราบไหว้บูชาเทพเจ้ากวณัฐ ทั้งนี้เพราะเทพเจ้ากวณัฐนั้นเป็นสัญลักษณ์แห่งความซื่อสัตย์ ความกตัญญูรู้คุณ ความจงรักภักดี ซึ่งผู้ทำธุรกิจส่วนใหญ่ได้นำความเชื่อถือต่าง ๆ มาใช้เป็นหลักในการทำธุรกิจ

ข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มาจากบุคคลในประวัติศาสตร์ และการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามบทบาทและความถนัดของแต่ละสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่ทว่าอนุสาวรีย์นายขนมต้ม สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีบทบาทเป็นสิ่งเชิดชูบุคคลในประวัติศาสตร์และยังมีบทบาทเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วย นายขนมต้มได้รับการยกย่องเป็นบรมครูมวยไทย แต่ด้วยความศรัทธาของประชาชนทำให้ท่านอำนวยการและช่วยเหลือให้ผู้ศรัทธาสมปรารถนาในด้านธุรกิจ การแข่งขันกีฬา (ทั้งกีฬามวยไทยและกีฬาอื่น) และการศึกษา ซึ่งไม่ได้เป็นเรื่องที่ท่านถนัดหรือเชี่ยวชาญ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ท่านเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีความน่าสนใจ จนนำไปสู่การศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาและบนบานอนุสาวรีย์นายขนมต้ม สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการศึกษาพบว่า ของบูชาและของแก้บนอนุสาวรีย์นายขนมต้มแห่งนี้ มีความน่าสนใจที่สะท้อนให้เห็นถึงความคิดและความเชื่อของผู้ศรัทธาได้เป็นอย่างดี

ความเป็นมาของนายขนมต้มในเอกสารประวัติศาสตร์

นายขนมต้ม ได้รับการยกย่องว่าเป็นบรมครูกีฬามวยไทย เพราะเป็นนักมวยไทยที่สันนิษฐานว่ามีชีวิตอยู่ช่วงสมัยอยุธยาตอนปลาย ได้มีการกล่าวถึงในเอกสารประวัติศาสตร์

2 ฉบับ ได้แก่ พระราชพงศาวดาร ฉบับสมเด็จพะพนรรัตน์ วัดพระเชตุพน และพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา

พระราชพงศาวดาร ฉบับสมเด็จพะพนรรัตน์ วัดพระเชตุพน ซึ่งเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ชิ้นแรกทีกล่าวถึงนายขนมต้ม ได้บันทึกไว้ว่า

ฝ่ายพระเจ้าอังวะยังอยู่ ณ เมืองย่างกุ้ง ทำการยกฉัตรยอดพระมหาเจดีย์เกษธาตุสำเร็จแล้วให้มีการฉลอง จึงขุนนางพม่ากราบทูลว่า คนมวยเมืองไทยมีฝีมือดียิ่งนัก จึงตรัสสั่งให้จัดหามาได้นายขนมต้มคนหนึ่ง เปนมวยดีมีฝีมือแต่ครั้งกรุงเก่า เอาตัวมาถวายพระเจ้าอังวะ พระเจ้าอังวะจึงให้จัดพม่าคนมวยเข้ามาเปรียบกับนายขนมต้มได้กันแล้ว ก็ให้ชกกันหน้าพระที่นั่ง แลนายขนมต้มชกพม่าไม่ทันถึงยกก็แพ้ แล้วจัดคนอื่นเข้ามาเปรียบชกอีก นายขนมต้มชกพม่าชกมอญแพ้ถึงแก่คนสิบคนสู้ไม่ได้ พระเจ้าอังวะทอดพระเนตรยกพระหัตถ์ตบพระอุระตรัสสรรเสริญฝีมือนายขนมต้มว่า ไทยมีพิศมอยู่ทั่วตัว แต่มือเปล่าไม่มีอาวุธเลยยังสู้ได้ คนเดียวชนะถึงแก่คนสิบคนฉนี้ เพราะจำนายไม่ตีจึงเสียบ้านเมืองแก่ข้าศึก ถ้าจำนายตีแล้ว ไหนเลยจะเสียกรุงศรีอยุธยา แล้วพระราชทานรางวัลแก่นายขนมต้มโดยสมควร (สมเด็จพะพนรรัตน์ วัดพระเชตุพน, 2558)

พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา ซึ่งเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ชิ้นถัดมาที่มีการกล่าวถึงนายขนมต้ม ได้บันทึกไว้ว่า ฝ่ายพระเจ้าอังวะยังอยู่ณเมืองย่างกุ้ง ทำการยกฉัตรยอดพระมหาเจดีย์เกษธาตุสำเร็จแล้วให้มีการฉลอง จึงขุนนางพม่ากราบทูลว่าคนมวยเมืองไทยมีฝีมือดียิ่งนัก จึงตรัสสั่งให้จัดหามา ได้นายขนมต้มคนหนึ่งเปนมวยดีมีฝีมือแต่ครั้งกรุงเก่า เอาตัวมาถวายพระเจ้าอังวะ ๆ จึงให้จัดพม่าคนมวยเข้ามาเปรียบกับนายขนมต้มได้กันแล้วก็ให้ชกกันหน้าที่นั่ง แลนายขนมต้มชกพม่าชกมอญแพ้ ถึงแก่คนสิบคนสู้ไม่ได้ พระเจ้าอังวะทอดพระเนตรยกพระหัตถ์ตบพระอุระตรัสสรรเสริญฝีมือนายขนมต้มว่าไทยมีพิศมอยู่ทั่วตัว แต่มือเปล่าไม่มีอาวุธเลยยังสู้ได้ คนเดียวชนะถึงแก่คนสิบคนฉนี้ เพราะจำนายไม่ตีจึงเสียบ้านเมืองแก่ข้าศึก ถ้าจำนายตีแล้วไหนเลยจะเสียกรุงศรีอยุธยา แล้วพระราชทานรางวัลแก่นายขนมต้มโดยสมควร (สมเด็จพะเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2505)

เพจวิพากษ์ประวัติศาสตร์ (2562) ได้ให้ข้อมูลว่า ในพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาที่ชำระในสมัยรัชกาลที่ 4 และเป็นฉบับที่มีการตีพิมพ์อย่างแพร่หลายในเวลาต่อมาก็ยังคงยึดถือเนื้อหาในพระราชพงศาวดารฉบับสมเด็จพะพนรรัตน์ วัดพระเชตุพน ฉบับตัวเขียนเป็นต้นแบบ นอกจากการสะกดคำแล้วไม่มีเนื้อหาแตกต่างกัน นอกจากนี้ เพจวิพากษ์

ประวัติศาสตร์ (2562) ยังเสนอว่า อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนยังไม่ค้นพบหลักฐานลายลักษณ์อักษรอื่น ๆ ที่กล่าวถึงบุคคลชื่อนายขนมต้มเลย ทั้งในพระราชพงศาวดารของไทยที่ชำระขึ้นก่อนฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ฯ และหลักฐานของต่างประเทศ

นายขนมต้มในเอกสารประวัติศาสตร์ทั้งสองฉบับ แสดงให้เห็นว่า มีนักมวยยอดฝีมือดังชื่อความในพงศาวดารที่ว่า “นายขนมต้มชกพม่าไม่ทันถึงยกก็แพ้ แล้วจัดคนอื่นเข้ามาเปรียบชกอีก นายขนมต้มชกพม่าชกมอญแพ้ถึงเก้าคนสิบคนสู้ไม่ได้” (สมเด็จพระพนรัตน์ วัดพระเชตุพน, 2558) จึงทำให้เกิดการยกย่องบุคคลในประวัติศาสตร์ท่านนี้เป็นบรมครูมวยไทย ด้วยเหตุนี้ คมทวน คันธู ได้นำเรื่องราวของนายขนมต้มมาแต่งเป็นนวนิยายเรื่อง “นายขนมต้ม คนกล้านอกตำนาน” ในปี พ.ศ. 2530 แล้วได้สร้างเป็นละครโทรทัศน์เรื่อง “นายขนมต้ม” ในปี พ.ศ. 2539 (วิกิพีเดีย, 2567)

ด้วยวีรกรรมของนายขนมต้ม ทำให้ได้รับการยกย่องเป็นวีรชนผู้กล้าแห่งกรุงศรีอยุธยา ซึ่งวีรกรรมที่นายขนมต้มสามารถมีชัยเหนือนักมวยพม่าและมอญได้ระบุว่าเป็นวันที่ 17 มีนาคม 2317 จึงได้กำหนดให้ทุกวันที่ 17 มีนาคมของทุกปีเป็นวันมวยไทย หรือวันนักมวย เพื่อเป็นการระลึกชัยชนะของนายขนมต้มนั่นเอง โดยที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้จัดงานขึ้นที่หน้าอนุสาวรีย์นายขนมต้ม สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีพิธีบวงสรวงอนุสาวรีย์นายขนมต้ม และกิจกรรมเกี่ยวกับกีฬามวยตามความเหมาะสม

ความเป็นมาของอนุสาวรีย์นายขนมต้ม สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อนุสาวรีย์นายขนมต้ม สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นการยกย่องนักมวยที่เก่งกาจในประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยา สิทธิพร เกตุชีพ (2567) ได้ให้ข้อมูลความเป็นมาของอนุสาวรีย์นายขนมต้มแห่งนี้ไว้ว่า อนุสาวรีย์นายขนมต้มที่ตั้งภายในสนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้งบประมาณในการแข่งขันกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 24 (กรุงเก่าเกมส์) ปี พ.ศ. 2534 โดยมูลนิธิเพื่อการพัฒนากีฬาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นกองทุนเพื่อการพัฒนากีฬาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แต่สร้างแล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2535 ทางสมาคมกีฬากรุงเก่า หรือปัจจุบันคือสมาคมกีฬาแห่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เล็งเห็นว่า นายขนมต้มเป็นนักกีฬามวยไทยที่เกิดในสมัยกรุงศรีอยุธยา และสร้างวีรกรรมชื่อเสียงไว้ จึงสร้างอนุสาวรีย์นี้ไว้เป็นอนุสรณ์ เพื่อระลึกถึงความกล้าหาญของนายขนมต้ม แล้วออกแบบอนุสาวรีย์เป็นนักมวยคาดเชือกร่างกายกำยำสื่อถึงความเป็นนักกีฬา

ภาพที่ 1 อนุสาวรีย์นายขนมต้ม สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่มา: ชรินทร์ ผ่องสวัสดิ์ (2564). [ภาพถ่าย]

ความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาและการบนบานอนุสาวรีย์นายขนมต้ม สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อนุสาวรีย์นายขนมต้ม ได้รับความเคารพและบูชาจากเจ้าหน้าที่ที่ทำงานภายในสนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นักกีฬาและประชาชนทั่วไปที่เข้ามาใช้สถานที่เพื่อออกกำลังกาย การลงพื้นที่เก็บข้อมูลเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาและการบนบานอนุสาวรีย์นายขนมต้ม สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ข้อมูลความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาและการบนบานจากคำบอกเล่าของเจ้าหน้าที่ทำความสะอาด 2 ท่าน คือ นาง ก. กับ นาง ข. ซึ่งเป็นผู้ดูแลความสะอาดเรียบร้อยบริเวณอนุสาวรีย์นายขนมต้ม

นาง ก. (2567, 8 กรกฎาคม) ได้บอกเล่าว่า มีผู้คนแวะเวียนมาไหว้ขอพรปู่ขนมต้ม (เจ้าหน้าที่นิยมเรียกท่านว่า ปู่ขนมต้ม ยกย่องท่านเป็นผู้ใหญ่ท่านหนึ่งที่พวกตนให้ความเคารพ) อยู่เรื่อย ๆ เป็นแม่ค้าที่ขายของภายในสนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชาชนทั่วไป และนักกีฬาที่มาใช้สถานที่ เรื่องที่นิยมขอพรจะเป็นเรื่องค้าขาย การแข่งขัน และที่ประสบ

ด้วยตัวเองคือ ขอพรเรื่องการสอบเข้าศึกษาต่อของลูกสาว นาง ข. (2567, 8 กรกฎาคม) ได้บอกเล่าว่า อีกเรื่องที่เห็นกับตัวเองคือมีคนมาบนบานเรื่องขายที่ดินแล้วสำเร็จ ส่วนของบูชาและของแก้บนที่นิยมนำมาถวายกันคือ พวงมาลัยดอกดาวเรือง พวงมาลัยดอกมะลิ หมากพลู น้ำแดง เหล้าขาว ขนมน้ำต้ม ของต้มต่าง ๆ เช่น ถั่วต้ม มันต้ม ไข่ต้ม และรูปปั้นไก่ชน

ภาพที่ 2 ของถวายนุสาวรีย์นายขนมน้ำต้ม สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่มา: ชรินทร์ ผ่องสวัสดิ์ (2564). [ภาพถ่าย]

วิเคราะห์ความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาและการบนบานอนุสาวรีย์นายขนมน้ำต้ม สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นายขนมน้ำต้มเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นักมวยไทยยกย่องเป็นบรมครูมวยไทย แต่เมื่อได้สร้างอนุสาวรีย์นายขนมน้ำต้มขึ้น ณ สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำให้ผู้ที่เลื่อมใสในความเก่งกาจได้ยกย่องท่านเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมถึงเจ้าหน้าที่ภายในสนามกีฬาเรียกท่านว่า “ปู่ขนมน้ำต้ม” หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “ปู่ต้ม” แสดงให้เห็นถึงการยกย่องท่านเป็นผู้ใหญ่ที่พวกเขาให้ความเคารพ อาจมองได้ว่าท่านได้รับการยกย่องเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผู้ปกป้องคุ้มครองสนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอีกด้วย และด้วยคำว่า “ปู่” นอกจากเป็นการยกย่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วมองได้ว่าเป็นการนับญาติกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เสมือนยกย่องท่านเป็นผู้ใหญ่ท่านหนึ่งในครอบครัว ส่วนผู้บูชาเป็นลูกหลาน ซึ่งคตินี้ยังปรากฏในคนไทยเชื้อสายจีน เช่น การเรียกขานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผู้ชายที่ตนเคารพว่า “อากง” ซึ่งหมายถึงปู่เหมือนกัน เช่น อากงเห้งเจีย อากงกวนอู หรือ

แม้แต่ได้ฮงกง ชาวจีนก็เรียกท่านว่าอาอากง สะท้อนความผูกพันระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นประหนึ่งครอบครัวเดียวกัน จะว่าไปแล้วอีกหลักฐานซึ่งปรากฏเป็นนามของเทพเลยคือ “มาโจ้ว” ซึ่งเป็นพระนามหนึ่งของเจ้าแม่ทับทิม สอดคล้องกับคำว่า “โจ้วมา” แปลว่า “แม่ของตาหรือแม่ของยาย” แสดงให้เห็นความยืนยาวของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะเชื่อกันว่ามาโจ้วเป็นบุคคลที่มีตัวตนอยู่จริงในประวัติศาสตร์ ยังมีการสันนิษฐานว่า คำว่า “แม่อานาง” อันเป็นคำเรียกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผู้หญิง ที่มีหน้าที่พิทักษ์รักษาผู้เดินทางด้วยพาหนะ เช่น เรือ รถยนต์ เป็นต้น อาจมาจากคำว่ามาโจ้วอีกด้วย การเรียกสิ่งศักดิ์สิทธิ์เช่นนี้อาจเป็นการบ่งบอกถึงบุคคลที่เกิดมาก่อน ซึ่งตรงกับคติการเรียกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของคนไทยด้วยศัพท์ทางเครือญาติ

คนไทยนิยมเรียกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่า ปู่กับย่า เช่น ปู่ศรีสุทโธ ย่าศรีปทุมมา ปู่ท้าวเวสสุวรรณ หรือภาคใดจะเรียกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีพลังอำนาจว่า “ทวด” เช่น ทวดพระเสือเมือง ทวดขุนดำ ทวดพญานาควัดหัวตรุษ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การเรียกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประหนึ่งเป็นผู้ใหญ่ในครอบครัว เป็นการแสดงออกถึงความต้องการให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือตนเหมือนลูกหลาน หากคนในครอบครัวเดือดร้อน ผู้ใหญ่ในบ้านจะไม่นิ่งดูตาย คงคล้ายกับคติของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่เรียกเทพสตรีว่า “แม่” เช่น “Maa Durga” หมายถึง “พระแม่ทุรคา” “Laxmi Mata” หมายถึง “พระแม่ลักษมี” และเรียกเทพบุรุษว่า “พ่อ” เช่น “Ganpati Bappa” หมายถึง “พ่อพระพิฆเนศ” เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า พ่อแม่จะไม่ทอดทิ้งลูกของตนอย่างเด็ดขาด ซึ่งสันนิษฐานว่าแนวคิดนี้ทำให้เกิดความเชื่อในสังคมไทยในการเรียกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่า “เจ้าพ่อ” และ “เจ้าแม่” อีกด้วย คนไทยเชื้อสายจีนก็เรียกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในทำนองนี้เช่นกัน เช่น เจ้าพ่อกวนอู เจ้าแม่สร้อยดอกหมาก เจ้าพ่อนางา เจ้าแม่กวนอิม เจ้าแม่ทับทิม เป็นต้น การใช้คำเรียกฐานะทางเครือญาติกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ย่อมสะท้อนถึงผู้บูชาเป็นคนที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลนั่นเอง

ด้วยนายขนมต้ม ได้รับการยกย่องเป็นวีรบุรุษคนหนึ่งในประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยา จึงนำไปสู่การขอพรและบนบานของผู้ศรัทธา จากการสัมภาษณ์ นาง ก. และ นาง ข. ทำให้เห็นว่า นายขนมต้ม ผู้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งกีฬามวยไทย ได้รับการเคารพนับถือในฐานะบรมครูมวยไทย แต่ประชาชนทั่วไปมองว่าท่านเป็นที่พึ่งทางใจ ขอพรแล้วสำเร็จในหลายเรื่อง เช่น ค้าขาย การแข่งขันกีฬาต่าง ๆ ไม่ใช่เฉพาะกีฬามวยไทยเท่านั้น การศึกษา และธุรกิจที่ดิน แสดงให้เห็นว่านายขนมต้ม สามารถให้ความช่วยเหลือในด้านอื่นที่ไม่ใช่เฉพาะด้านกีฬามวยไทย

ที่ท่านมีบทบาทได้ นับได้ว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นนักกีฬามวยไทย แต่สามารถอำนวยพรในด้านธุรกิจและการศึกษาได้ แสดงให้เห็นถึงอำนาจวิเศษของท่าน

การขอพรของนักกีฬาที่มาแข่งขันที่สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แม้จะไม่ได้เป็นนักกีฬามวยไทยก็สำเร็จสมหวังตามที่ขอ สะท้อนภาพของการขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำพื้นที่ดังกรณีญาติของผู้ป่วยโรงพยาบาลศิริราช ได้ขอพรพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก หรือที่นิยมเรียกท่านว่า “พระบิดา” ให้ผู้ป่วยกลับมา มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง หรือพ้นจากขีดอันตรายให้กลับมาใช้ชีวิตได้ดังเดิม หรือกรณีไปสอบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย จะนิยมขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำมหาวิทยาลัยนั้น ๆ เช่น อนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุสาวรีย์สามบูรพาจารย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อนุสาวรีย์ศาสตราจารย์สาโรช บัวศรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นต้น อนุสาวรีย์นายขนมต้ม จึงมีบทบาทนอกจากเป็นสิ่งเชิดชูวีรชนแล้ว ยังเป็นสิ่งแทนให้คนทั้งหลายได้บูชา ทำให้นายขนมต้มเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและปกป้องคุ้มครองคนในพื้นที่ สะท้อนผ่านการขอพรของ นาง ข. ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดในสนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และคนที่ตกทุกข์ได้ยากจากที่อื่นได้ด้วย

สำหรับของบูชาและแก่นบนายขนมต้ม มีทั้งเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นนายขนมต้ม เช่น ขนมต้ม นิยมถวายเพราะเป็นขนมไทยมงคลที่มีชื่อตรงกับชื่อของท่าน หรือของต้มต่าง ๆ นาง ก. ได้บอกว่า ด้วยชื่อของท่านมีคำว่า “ต้ม” จึงมีคนนิยมนำของต้มมาถวาย เช่น ไก่ต้ม ถั่วต้ม มันต้ม ข้าวต้มมัด ฯลฯ แต่นายขนมต้มจะนิยมมากเพราะตรงกับชื่อของท่านที่สุด ส่วนของบูชาและแก่นบนอื่นผู้ศึกษามีความเห็นดังนี้ พวงมาลัยดอกดาวเรือง นิยมนำมาบูชาและแก่นบนเพราะเป็นดอกไม้ที่มีชื่อเป็นมงคล พวงมาลัยดอกมะลิ นิยมเพราะเป็นดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม แสดงถึงความเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยกลิ่นหอม หมากรุก เป็นของถวายที่นิยมบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นบุคคล เพราะคนในสมัยก่อนนิยมกินหมาก ส่วนน้ำแดง เป็นเครื่องดื่มที่นิยมนำมาบูชาเพราะสีแดงเป็นสีแห่งความเป็นสิริมงคล คาดว่าได้อิทธิพลความเชื่อมาจากจีน แต่เครื่องดื่มที่นิยมถวายท่านคือ เหล้าขาว อาจเพราะเป็นเครื่องดื่มมีเมาที่คนสมัยก่อนนิยมดื่มรูปปั้นไก่ชน ไก่ชนเป็นสัตว์เลี้ยงของผู้ชายในอดีต ซึ่งนายขนมต้มน่าจะชื่นชอบ

ผู้ศึกษามีข้อสังเกตว่า ของบูชาหรือของแก่นบนโดยทั่วไปส่วนมากมาจากของที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือเป็นสิ่งที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์โปรด เช่น คนนิยมถวายว้าวให้เจ้าแม่เขาสามมุข เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เจ้าแม่กับนายแสน ผู้เป็นชายคนรักได้มาพบกัน

(bonnevie, 2566) ปองกานต์ สุตรอนันต์ (2566) เล่าตำนานนี้ไว้ว่า วันหนึ่ง สาวมุกที่ชอบไปนั่งเล่นอยู่เชิงเขาแถวอ่างศิลา บังเอิญเห็นว่าตัวหนึ่งลอยมาตกอยู่บริเวณที่เธอนั่งพอดี โดยว่าตัวนี้ไม่ใช่ของใครที่ไหนแต่เป็นของ “นายแสน” ลูกชายกำนันประจำตำบลนี้นั่นเอง โดยนายแสนวิ่งตามมาเก็บว่าว และเกิดอาการรักแรกพบกำเริบ เขาจึงมอบว่าวเป็นสิ่งแทนตัวให้แก่เธอ สำหรับการถวายเหล่าชาวและไถ่ชนให้นายขนมต้ม ไม่ได้มีการกล่าวไว้ในประวัติของท่านว่าโปรดของสองสิ่งนี้ คงด้วยข้อมูลประวัติของท่านที่มีไม่มากเลยทำให้ผู้ศรัทธาต้องคิดหาของบูชาที่เหมาะสมจนนำไปสู่การตีความว่า นายขนมต้มเป็นผู้ชายสมัยก่อนน่าจะชอบดื่มเหล้าขาวและเลี้ยงไถ่ชนก็เป็นได้ หรืออาจจับปลัดจับผลู ผู้ศรัทธาบนบานด้วยเหล้าขาว หรือไถ่ชนแล้วสมหวังตามที่บนบานไว้ คล้ายกับการถวายกุหลาบแดงและน้ำแดงท้าวเวสสุวรรณ ซึ่งไม่มีปรากฏในตำนานหรือคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเลย ว่าพระองค์โปรดของสองสิ่งนี้แต่อย่างใด แต่เมื่อมีคนถวายแล้วเกิดสัมฤทธิ์ผล จึงได้ถวายตามกันจนแพร่หลาย

ของถวายที่นิยมนำมาบูชาและแก้บน สะท้อนให้เห็นความเป็นวิถีชีวิตของผู้ชายในอดีต เช่น ดื่มของมีนเมาอย่างเหล้าขาวและเลี้ยงไถ่ชน นอกนั้นเป็นของถวายที่มีชื่อตรงกับชื่อของท่าน เช่น ขนมต้มและของต้มต่าง ๆ และของถวายที่นิยมถวายกันทั่วไป เช่น พวงมาลัยและน้ำแดง

ความเชื่อเรื่องการบูชาและการบนบานอนุสาวรีย์นายขนมต้ม สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำให้เห็นถึงความคิดและความเชื่อของผู้ศรัทธาที่ไม่ได้อิงจากประวัติของนายขนมต้ม เช่น ไม่มีข้อมูลปรากฏว่านายขนมต้มเลี้ยงไถ่ชนหรือชอบชนไก่ ผิดกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่มีปรากฏข้อมูลในคำให้การชาวกรุงเก่า (2510) ว่าพระองค์ทรงชนไก่ ทำให้ของถวายมาจากการคาดการณ์จากผู้ศรัทธาว่าท่านน่าจะชอบ หรืออิงตามวิถีชีวิตของผู้ชายในอดีตที่น่าจะชอบชนไก่และดื่มเหล้าขาว แต่สิ่งที่น่าสนใจคือการถวายของที่มีชื่อคล้ายกับชื่อของท่าน เช่น ขนมต้ม และของต้มต่าง ๆ ทำให้เห็นถึงการจัดการสรรหาของถวายตามความคิดของผู้ศรัทธาได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้ การที่อนุสาวรีย์นายขนมต้มอันเป็นสิ่งเชิดชูเกียรติบุคคลในประวัติศาสตร์ ได้เพิ่มอีกบทบาทคือกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถบันดาลในสิ่งอื่น นอกจากการคุ้มครองนักกีฬามวยไทยให้กับผู้ที่บูชา ได้สะท้อนให้เห็นถึงภาวะความตึงเครียดในสังคมปัจจุบันได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับทฤษฎีของ อมาวตี เถียรถาวร (2532) ที่ว่า ความเชื่อมีบทบาทเป็นที่พึ่งทางใจในสถานการณ์วิกฤต ในอดีตสิ่งศักดิ์สิทธิ์อาจมีบทบาทในการอำนวยพรให้สิ่งที่เป็นไปได้ให้เป็นไปได้ เช่น สร้างความอุดมสมบูรณ์ ด้านภัยแล้ง ผู้ศึกษาเห็นว่าในปัจจุบันเรื่องเศรษฐกิจ

จัดว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์ควบคุมได้ยาก จึงทำให้ผู้คนหวงอาศัยพึ่งพาสังคคีสิทธิ์ให้ช่วยเหลือในด้านธุรกิจกันมากขึ้น ทั้งยังสะท้อนความเป็นยุคของทุนนิยมได้ด้วย ว่าชีวิตต้องขับเคลื่อนด้วยเงินตรา หรืออาจมองได้ว่า ความเชื่อในการบูชาและบนบานได้แปรเปลี่ยนไปตามกระแสของสังคมก็เป็นได้ ทั้งยังสะท้อนการขอในสิ่งที่ตนเองทำไม่ได้ ไม่มั่นใจ จึงต้องพึ่งพาสังคคีสิทธิ์

บทสรุป

อนุสาวรีย์นายขนมต้ม สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เริ่มจากเจตนาสร้างขึ้นเพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติวีรชนผู้กล้าในประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยา ต่อมาได้รับการเคารพนับถือเป็นสังคคีสิทธิ์ประจำสนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายขนมต้มได้รับการยกย่องเป็นบรมครูกีฬามวยไทย ซึ่งจัดเป็นสังคคีสิทธิ์ของนักกีฬามวยไทย แต่ทว่าด้วยความศรัทธาของประชาชนทั่วไปที่มีต่อนายขนมต้ม พบว่า มีการขอพรแล้วประสบความสำเร็จสมหวังในหลายด้าน ได้แก่ ธุรกิจ การแข่งขันกีฬา และการศึกษา จึงเกิดการบูชาและการบนบานตามมา สำหรับของบูชาพบว่า ใช้ของถวายที่มีชื่อตรงกับชื่อของสังคคีสิทธิ์ เช่น ขนมต้ม และของต้มต่าง ๆ เพราะอิงตามชื่อของท่านที่มีคำว่า “ต้ม” ทั้งยังใช้ของถวายที่เชื่อว่าผู้ชายสมัยก่อนชื่นชอบ เช่น เหล้าขาวและไก่ชน สุกท้ายมีของถวายที่นิยมถวายทั่วไป เช่น พวงมาลัย ดอกไม้ หมากพลู และน้ำแดง

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร เจริญแสนสวย. (2557). *การศึกษามิติสัมพันธ์ของความเชื่อส่วนบุคคลในเทพเจ้ากวนอู สำหรับการสร้างแรงผลักดันทางธุรกิจของชาวไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร. <https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/8705?attempt=2&locale-attribute=en>
- กรมศิลปากร. (2510). *คำให้การชาวกรุงเก่า*. โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม. <https://finearts.go.th/storage/contents/file/NsiBYkTrppTZdZs0nPcUxO89poRuiq6N73eUZ74B.pdf>
- ชนินทร์ ฝ่องสวัสดิ์. (2567). *ของถวายอนุสาวรีย์นายขนมต้ม สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. [ภาพถ่าย]. พระนครศรีอยุธยา
- _____. (2567). *อนุสาวรีย์นายขนมต้ม สนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. [ภาพถ่าย]. พระนครศรีอยุธยา

- คุณุชเดช บุญน้อย. (2566). เรื่องราวของ ‘ยี่กอฮง’ จากพื้นที่สอง ถึงนายอากร สู่เทพอาภางแห่งโชค.
MuseumSiam. <https://museumsiam.org//km-detail.php?CID=177&CONID=6041>
- นาง ก. (2567, 8 กรกฎาคม) เจ้าหน้าที่ทำความสะอาดสนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
สัมภาษณ์.
- นาง ข. (2567, 8 กรกฎาคม) เจ้าหน้าที่ทำความสะอาดสนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
สัมภาษณ์.
- ปองกานต์ สุตรอนันต์. (8 พฤศจิกายน 2566). โศกนาฏกรรมความรัก ‘เจ้าแม่เขาสามมุก’
จากตำนานที่เล่าขานสู่ศาลเจ้าอันศักดิ์สิทธิ์ของชลบุรี. RSPG-สถานีบูรพา.
<https://www.rspgburapha.com/โศกนาฏกรรมความรัก-เจ้า/>.
- วิภากษ์ประวัติศาสตร์. (2562). นายขนมต้ม : การนำเสนอภาพ "คนไทย" ในพงศาวดาร.
Facebook. <https://www.facebook.com/share/p/15cJRmYDTU/>
- วิกิพีเดีย. (2567). นายขนมต้ม. Wikipedia. <https://th.wikipedia.org/wiki/นายขนมต้ม>
- สง่า พัฒนชีวะพูล. (2538). เจ้าพ่อพญาแล : ความเชื่อและพิธีกรรม [วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. <http://research.culture.go.th/index.php/research/ne/item/277-2012-09-16-01-49-37.html>
- สิทธิพร เกตุชีพ. (2567, 3 ธันวาคม) เจ้าพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวอาวุโส องค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สัมภาษณ์.
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2505). พระราชพงศาวดาร ฉบับ
พระราชหัตถเลขา. โอเดียนสโตร์. <https://www.finearts.go.th/suphanburilibrary/view/16462-พระราชพงศาวดาร-ฉบับพระราชหัตถเลขา>
- สมเด็จพระพนรัตน์ วัดพระเชตุพน. (2558). พระราชพงศาวดาร ฉบับสมเด็จพระพนรัตน์
วัดพระเชตุพน. จัดพิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศลในการพระราชทานเพลิงศพ พระธรรม
ปัญญาบดี (ถาวร ตีสานุกโร ป.ธ.4). มูลนิธิ “ทุนพระพุทธยอดฟ้า” ใน พระบรม
ราชูปถัมภ์.
- อมวสี เถียรถาวร. (2532). เจ้าพ่อศรีนครเตา : บทบาทและความสำคัญของการถือผีในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษาบ้านเมืองเตา ตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรีพัสัย

จังหวัดมหาสารคาม [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

http://www.thapra.lib.su.ac.th/thesis/showthesis_th.asp?id=0000000098

Bonnevie. (2566). *ศาลเจ้าแม่เขาสามมุข มุควรรัก ณ บางแสน*. MThai. <https://mthai.com/travel/chon-buri/312708.html>

หลักเกณฑ์การส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ลักษณะของวารสาร

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เป็นวารสารวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่งานค้นคว้าวิจัยและองค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครอบคลุมสาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น การพัฒนาชุมชน นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ดนตรี ภาษา วรรณกรรม คติชนวิทยา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและศาสนา ภูมิศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง

ข้อแนะนำทั่วไป

1. เรื่องที่รับพิมพ์ในวารสารต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน
2. เนื้อหาของบทความหรือข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนเท่านั้น กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป
3. ต้นฉบับต้องได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์

ประเภทของผลงานที่จะรับตีพิมพ์

1. บทความวิจัย (Research articles)
2. บทความวิชาการ (Academic articles)
3. บทความปริทรรศน์ (Review articles)
4. บทความวิจารณ์หนังสือ (Book review)

รูปแบบการเตรียมต้นฉบับ

1. ต้นฉบับต้องพิมพ์บนกระดาษขาว ขนาด B5 พิมพ์หน้าเดียว ใส่เลขหน้ากำกับหน้าทุกหน้า โดยใช้แบบอักษร TH Sarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 ถ้ามีภาพประกอบ ควรเป็นภาพถ่ายขาวดำที่ชัดเจน นอกจากจำเป็นจึงควรใช้ภาพสี และถ้ามีภาพวาดลายเส้นให้วาดบนกระดาษขาว โดยใช้หมึกดำให้สะอาดและลายเส้นคมชัด ความยาวของเนื้อหา รวมภาพและตาราง ไม่ควรเกิน 25 หน้า

2. การตั้งค่าหน้ากระดาษ

- ระยะขอบบน (Top margin) ขนาด 0.88” หรือ 2.25 เซนติเมตร
- ระยะขอบล่าง (Bottom margin) ขนาด 0.70” หรือ 1.80 เซนติเมตร
- ระยะขอบซ้าย (Left margin) ขนาด 0.70” หรือ 2.20 เซนติเมตร
- ระยะขอบขวา (Right margin) ขนาด 0.70” หรือ 1.80 เซนติเมตร

3. การส่งต้นฉบับ ผู้เขียนจัดส่งต้นฉบับทางระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (ThaiJO) ที่เว็บไซต์ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/husoarujournal/about/submissions> โดยแนบไฟล์ข้อมูลที่เป็นบทความฉบับเต็มในรูปแบบ WORD และ PDF อย่างละ 1 ไฟล์

รายละเอียดการเตรียมต้นฉบับ

บทความที่ผู้เขียนจัดส่งให้กองบรรณาธิการพิจารณาให้เรียงลำดับตามองค์ประกอบดังนี้

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และจัดให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ชื่อภาษาอังกฤษ อักษรตัวแรกของทุกคำให้พิมพ์ด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องภาษาไทยใช้แบบอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 20 ตัวหนา และชื่อเรื่องภาษาอังกฤษใช้แบบอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 ตัวหนา ดังตัวอย่าง

ชื่อเรื่องภาษาไทย

English title

2. ชื่อผู้เขียน (Authors) ต้องระบุครบทุกคน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้แบบอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 ตัวหนา และให้จัดอยู่ชิดขวาหน้ากระดาษ หน่วยงาน และที่อยู่ที่พักติดต่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และ E-mail สำหรับผู้เขียนที่เป็น Corresponding ให้ใส่เครื่องหมายดอกจัน ที่ท้ายชื่อภาษาไทย

ชื่อ – นามสกุล* | Name Surname

ชื่อคณะ หน่วยงาน, ประเทศ;

Faculty University, Country.

*Corresponding author email:

3. บทคัดย่อ และ Abstract ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีความยาวไม่เกิน 200 คำ และให้ใช้แบบอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 ตัวปกติ

4. คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้เลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความไม่เกิน 3 คำ โดยพิมพ์ต่อจากส่วนเนื้อหาของบทคัดย่อ และ Abstract ให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 ตัวปกติ และให้จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ อักษรตัวแรกของทุกคำให้พิมพ์ด้วยตัวพิมพ์ใหญ่

5. เนื้อเรื่อง (Main body) ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ โดยใช้แบบอักษร TH Sarabun PSK ดังนี้

- หัวข้อใหญ่ ใช้ตัวอักษรขนาด 18 ตัวหนา จัดชิดซ้ายคอลัมน์
- หัวข้อย่อย ใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดซ้ายคอลัมน์
- เนื้อความ ใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวปกติ บรรทัดแรกทุกย่อหน้าเยื้อง 0.5 นิ้ว

ของบรรทัดถัดไป ซึ่งบทความวิจัย บทความวิชาการและบทความปริทรรศน์มีส่วนเนื้อเรื่องดังนี้

5.1 บทความวิชาการและบทความปริทรรศน์ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา บทสรุป และเอกสารอ้างอิง

5.2 บทความวิจัย ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผล กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และเอกสารอ้างอิง

6. การอ้างอิง (Citation) การอ้างอิงเอกสารให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 ดังนี้

1. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ (In-text citations) ประกอบด้วยการอ้างอิงเอกสารที่ปรากฏก่อนข้อความ และการอ้างอิงเอกสารที่ปรากฏหลังข้อความ ดังนี้

กรณีเอกสารอ้างอิงปรากฏก่อนข้อความ

ผู้แต่งเป็นคนไทย ใช้ชื่อและชื่อสกุล สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ใช้เฉพาะชื่อสกุล ตามด้วยปีพิมพ์ และ/หรือใส่เลขหน้าหลัง น. สำหรับเอกสารภาษาไทย และใส่เลขหน้าหลัง p. กรณีมีหน้าเดียว หรือ pp. กรณีมีหลายหน้า สำหรับเอกสารภาษาอังกฤษ ไว้ในวงเล็บ โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) คั่น ดังนี้

รูปแบบ

ชื่อและชื่อสกุล (ปีพิมพ์) หรือ ชื่อและชื่อสกุล (ปีพิมพ์, เลขหน้า) ...

ชื่อสกุล (ปีพิมพ์) หรือ ชื่อสกุล (ปีพิมพ์, เลขหน้า) ...

ตัวอย่าง

ประพันธ์ วรรณบวร (2543) ... หรือ ประพันธ์ วรรณบวร (2543, น.42-58) ...

เอกพล วิงวอน และวีระพล น้อยคล้าย (2565) ... หรือ เอกพล วิงวอน และวีระพล น้อยคล้าย (2565, น.77) ...

ไทยโรจน์ พวงมณี และคณะ (2565) ... หรือ ไทยโรจน์ พวงมณี และคณะ (2565, น.72-73) ...

Yamane (1967) ... หรือ Yamane (1967, pp.886-887) ...

Sanchez and Ruiz (2008) ... หรือ Sanchez and Ruiz (2008, pp.121-122) ...

Athanasίου et al. (2008) ... หรือ Athanasίου et al. (2008, p.12) ...

กรณีเอกสารอ้างอิงปรากฏท้ายข้อความ

รูปแบบ

... (ชื่อและชื่อสกุล, ปีพิมพ์) หรือ ... (ชื่อและชื่อสกุล, ปีพิมพ์, เลขหน้า)

... (ชื่อสกุล, ปีพิมพ์) หรือ ... (ชื่อสกุล, ปีพิมพ์, เลขหน้า)

ตัวอย่าง

... (ประพันธ์ วรรณบวร, 2543) หรือ ... (ประพันธ์ วรรณบวร, 2543, น.42-58)

... (เอกพล วิงวอน และวีระพล น้อยคล้าย, 2565) หรือ ... (เอกพล วิงวอน และวีระพล
น้อยคล้าย, 2565, น.77)

... (ไทยโรจน์ พวงมณี และคณะ, 2565) หรือ ... (ไทยโรจน์ พวงมณี และคณะ, 2565, น.72-73)

... (Yamane, 1967) หรือ ... (Yamane, 1967, pp.886-887)

... (Sanchez & Ruiz, 2008) หรือ ... (Sanchez & Ruiz, 2008, pp.121-122)

... (Athanasίου et al., 2008) หรือ ... (Athanasίου et al., 2008, p.12)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ (Reference list) ประกอบด้วยการอ้างอิงเอกสาร
ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏท้ายบทความ ดังนี้

(1) หนังสือ

รูปแบบ

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ขวัญเมือง แก้วดำเกิง. (2556). *คู่มือตรวจสอบสุขภาวะระดับองค์กรด้วย Happy workplace index* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สONGXACRIEON.

Likert, R. (1961). *New patterns of management*. McGraw-Hill.

(2) บทความหรือบทในหนังสือ

รูปแบบ

ผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ใน/In ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ/Ed./Eds.), ชื่อเรื่อง (เลขหน้า). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ประภัสสร ชูวิเชียร. (2559). การเกิดขึ้นของ “เสาห่าน” ในเจดีย์ทรงระฆังของอยุธยา. ใน เชษฐดิษฐ์ สัตยกุล และคณะ (บรรณาธิการ), *ประวัติศาสตร์ศิลปะไทย: การสังเขปประเด็นใหม่จากงานวิจัย* (น.19-22). ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Sills, R. H., & Deters, A. (2003). Normocytic anemia. In Z. Hochberg (Ed.), *Practical algorithms in pediatric hematology and oncology* (pp.8-9). Karger.

(3) บทความวารสาร

รูปแบบ

ผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.

ตัวอย่าง

เอกพล วิงวอน และวีระพล น้อยคล้าย. (2565). ประวัติศาสตร์ชุมชนกับการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาชุมชนสามเรือน ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา*, 10(2), 69-92.

Ferrara, P., Ianniello, F., Villani, A., & Corsello, G. (2018). Cyberbullying a modern form of bullying: Let's talk about this health and social problem. *Italian Journal of Pediatrics*, 44(14), 1-3.

(4) วิทยานิพนธ์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์. (ปีพิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์ [ระดับของวิทยานิพนธ์].
มหาวิทยาลัย.

หลังชื่อวิทยานิพนธ์ให้ใส่วงเล็บเหลี่ยม [] ระบุระดับของวิทยานิพนธ์ในวงเล็บเหลี่ยม โดยใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต Master's thesis และ Doctoral dissertation

ตัวอย่าง

กัญญาณิตย์ กาฬภักดี. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน บ้านไม่รู้ด ตำบลไม่รู้ด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต].
มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิสิษฐ์ คิดคำส่วน. (2557). *วาทกรรมความขาว: อัตลักษณ์ความงามของผู้หญิงลาวในวัฒนธรรมสมัยใหม่* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Ramirez, E. (2023). *Investigating preclassic occupation in the site core of Xunantunich* [Master's thesis]. Northern Arizona University.

Jentzsch, T. H. (2023). *Creating an inclusive community of practice with micro-credentials* [Doctoral dissertation]. University of Delaware.

(5) เอกสารการประชุมสัมมนา

รูปแบบ

ผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ใน/In ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ/Ed./Eds.),
ชื่อเรื่อง (เลขหน้า). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

เยาวลักษณ์ ตระกูลเมธี และวิมล งามยิ่งยวด. (2564). ความสุขในการทำงานของบุคลากรด้านสุขภาพในโรงพยาบาลภาครัฐ 4 จังหวัดภาคใต้. ใน *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12* (น.1522-1530). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

Jensantikul, N. (2021). Concept and elements of a network model for effective management. In *Proceedings of 16th International Conference on Humanities and Social Sciences 2021* (pp.285-294). Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University.

(6) บทความในหนังสือพิมพ์

รูปแบบ

ผู้เขียนบทความ. (วันที่ เดือน ปีพิมพ์ หรือปีพิมพ์, เดือน วันที่). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้า.

ตัวอย่าง

สมลักษณ์ จัดกระบวนพล. (15 กันยายน 2558). ระบอบประชาธิปไตยกับกฎหมายการชุมนุมสาธารณะ. *มติชน*, 21.

Vallibhotama, S. (2015, September 15). Promenade risks river's cultural history. *Bangkok Post*, 11.

(7) การอ้างอิงการสื่อสารส่วนบุคคล

กรณีที่ผู้เขียนต้องการอ้างอิงการสื่อสารส่วนบุคคล เช่น การสัมภาษณ์บุคคล จดหมายหรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ให้อ้างอิงเฉพาะในเนื้อหาเท่านั้น โดยระบุชื่อของผู้สื่อสารที่ให้ข้อมูล ตามด้วยคำว่า การสื่อสารส่วนบุคคล และวันเดือนปีที่สื่อสาร แต่ไม่ต้องเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

รูปแบบ

... (ชื่อของผู้สื่อสารที่ให้ข้อมูล, การสื่อสารส่วนบุคคล, วันเดือนปีที่สื่อสาร)

ตัวอย่าง

... (สำราญ เกิดผล, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มกราคม 2558)

(8) บทความหรือเอกสารจากอินเทอร์เน็ต

รูปแบบ

ผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อเว็บไซต์. ยูอาร์แอล.

ตัวอย่าง

จิราภรณ์ คุณากัน. (2565). ร่าง พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม-คู่ชีวิต: ต้องผ่านขั้นตอนอะไรบ้าง
ก่อนบังคับใช้เป็นกฎหมาย. บีบีซี. <https://www.bbc.com/thai/thailand>
กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. (2563). ยุทธศาสตร์การพัฒนา
จังหวัด ชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563-2565. <https://shorturl.asia/xEJgY>
Burton, J. (2010). *WHO healthy workplace framework and model: Background
and supporting literature and practice*. Thailand Environment Institute
Foundation. https://tei.or.th/th/blog_detail.php?blog_id=94

หมายเหตุ

* การใช้คำย่อ สัญลักษณ์ คำย่อในบทความต้องมีคำเต็มเมื่อปรากฏเป็นครั้งแรกใน
บทความ หลังจากนั้นสามารถใช้คำย่อเหล่านั้นได้ตามปกติ หลีกเลี่ยงการใช้คำย่อที่ชื่อเรื่อง
และในบทคัดย่อ ไม่แนะนำให้ใช้คำย่อเกิน 4 ครั้ง ใน 1 บทความ สำหรับสัญลักษณ์ที่ใช้ใน
บทความจะต้องมีการใช้คำจำกัดความหรือคำอธิบายเมื่อปรากฏเป็นครั้งแรกในบทความ
หลังจากนั้นไม่จำเป็นต้องมีคำจำกัดความหรือคำอธิบาย

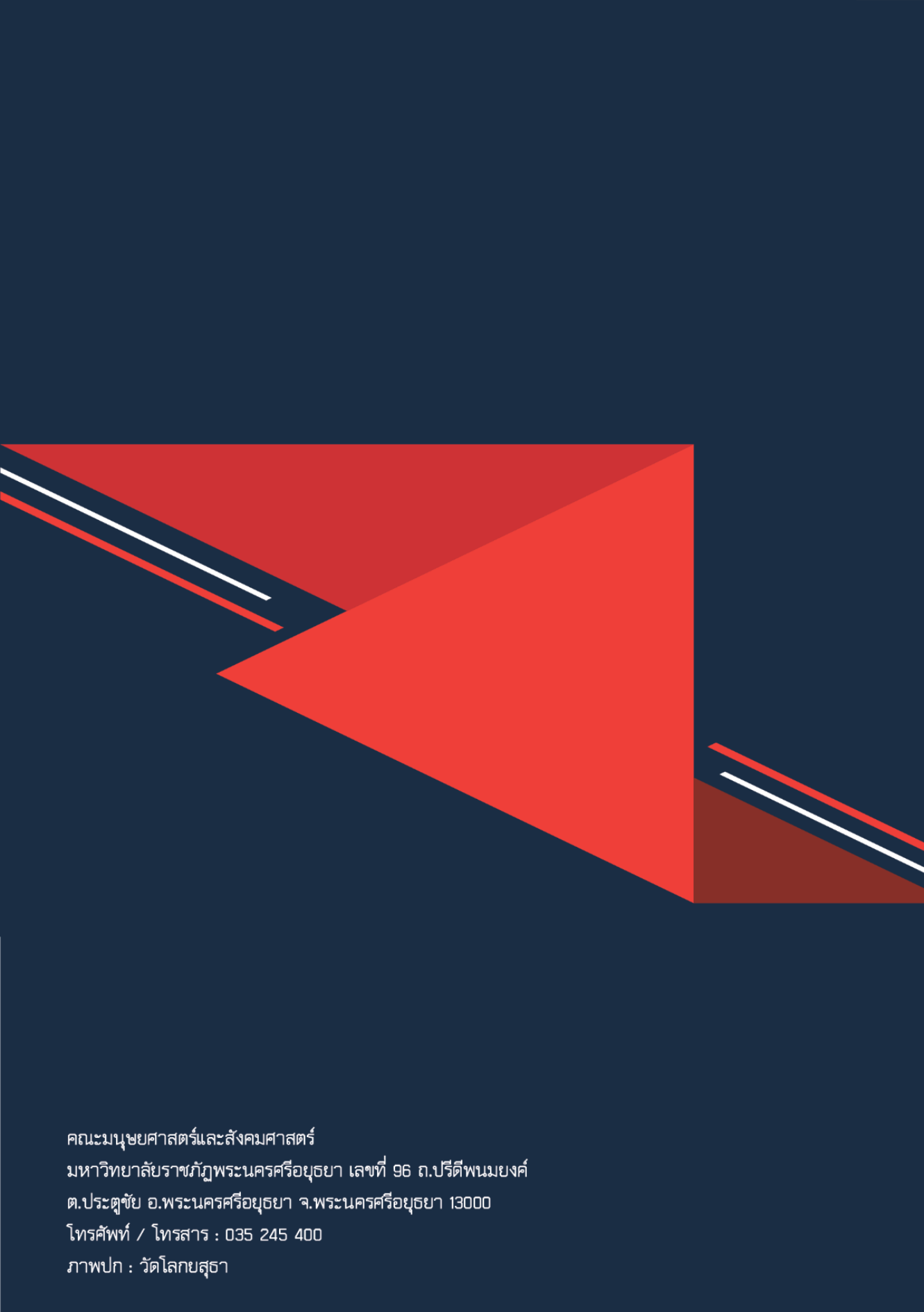
**** รูปภาพ จัดกิ่งกลางหน้ากระดาษ คำบรรยายรูปภาพให้พิมพ์ไว้ได้รูปภาพตัวอักษร
ขนาด 14 ตัวปกติ**

***** ตาราง จัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำบรรยายตารางพิมพ์ไว้ด้านบนของหัวข้อตาราง
และใช้ตัวอักษร ขนาด 14 ตัวปกติ**

ประกาศเกี่ยวกับลิขสิทธิ์

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นลิขสิทธิ์ของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน
บทความ และไม่ได้เป็นทัศนะและความรับผิดชอบของ กองบรรณาธิการหรือของมหาวิทยาลัย
ราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เลขที่ 96 ถ.ปรีดีพนมยงค์

ต.ประตูชัย อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000

โทรศัพท์ / โทรสาร : 035 245 400

ภาพปก : วัดโลกยสุธา